

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

4. IX 1987. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIX • 300 ДИН. • БРОЈ 1862

Ја сам Корто Малтезе

Рођен сам 1887. на Малти. Мајка ми је била прелепа Циганка Нина де Гибралтар. Читала је судбине из карата и дланова. Од ње сам наследио љубав према путовањима, картама и магији. Отац је био енглески морнар из Корнвола и рођак старог чаробњака Мерлина. Оставио ми је љубав према мору, промију и осећај за фер плеј. Много сам путовао. Видео сам Аустралију, боксерски устанак у Кини... Пријатељи су ми били Конрад Хемингвеј, Џек Лондон, а 1907. дружио сам се са Стаљином...

Фирма

Вероватно или не!

ЗАКОНИК ЦАРА ХАМУРАБИЈА

КОЈИ ЈЕ 43 ГОДИНЕ ВЛАДАО ВАВИЛОНИЈОМ, ИМА И ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ ЗА ДОКТОРЕ: УКОЛИКО БИ РЕЦИМО, ЊИХОВ ПАЦИЈЕНТ ПЛЕМЕНИТА РОДА ИЗГУБИО ВИД, ЧЕКАЛА ИХ ЈЕ КАЗНА ОДСЕЦАЊА РУКЕ.

СИД

У СИДНЕЈУ (АУСТРАЛИЈА) БИО ЈЕ НЕКАДА БОЛНИЦА. ПОДИГЛА ЈУ ЈЕ ГРУПА ГРАЂАНА У ЗНАК ЗА ХВАЛНОСТИ ШТО ИМ ЈЕ ВЛАДА ДОЗВОЛИЛА УВОЗ 200 000 ЛИТАРА ВИСКИЈА.

Кегер

КОЈИ РАСТЕ ИЗ ЗАВОРОВОГ СТАБЛА НАЛАЗИ СЕ У ГРАДУ ХАМИЛТОНУ У ДРЖАВИ МИСУРИ (САД).

ОРАНЦУЗ ЖАН КАВАЛИЕ (1681-1740)

ПЕКАР ПО ЗАНИМАЊУ, КАО ВОЈНИК БОРИО СЕ НА СТРАНИ ОРАНЦУСКЕ, ИТАЛИЈЕ, ХОЛАНДИЈЕ И БРИТАНИЈЕ. ГОДИНЕ 1738 ПОСТАО ЈЕ ГЕНЕРАЛ - МАЈОР БРИТАНСКЕ АРМИЈЕ.

ПЕХАР

КОЈИ ЈЕ РУСКА ЦАРИЦА КАТАРИНА ПОКЛОНИЛА ДИПЛОМАТИ, ИСТОРИЧАРУ И АКАДЕМИКУ ПОТЕМКИНУ ИМАО ЈЕ 1300 ДИЈАМАНТА.

РУШЕВИНЕ

КРАЈ ТЕГАЗА У САХАРИ ОСТАЦИ СУ КУБА ИЗГРАЂЕНИХ ОД СОЛИ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● трогодишњи дечак Цозеф Келер провео је под водом један час и петнаест минута, а ипак је преживео. Мали Цозеф

је случајно упао у језеро у близини његове куће у једном малом месту на југу Минесоте. Извучен је тек после 75 минута, а његово срце почело је да куца тек након три часа.

●●● најскупља хаљина на свету коштала је милион фунти. Сашивена је од белог муслина, богато је извезена и украшена са 516 дијаманата. Направио ју је још 1977. године креатор Скапарели, а превезена је блиндираним колима на модну ревију у париски хотел Риц. Пошто нису

могле да се нађу одговарајуће, довољно екстравагантне ципеле, манекенка је ову хаљину носила - боса. После ревије купила ју је једна арапска принцеза чије име никада није објављено, а према тврдњи креатора и данас је има.

●●● Инке племенитог рода имале су по неколико жена док су остали саплеменници имали право да се ожене само једанпут. Штавише, обичним Инкама поглавице су одређивале с

ким ће се и када женити. Једном годишње поглавица је окупљао мушкарце старије од 24 године и девојке преко 18 да би одредио парове.

●●● Италијани Кјара Бруњини и Андреа Морели, обоје двадесетосмогодишњаци, стиг-

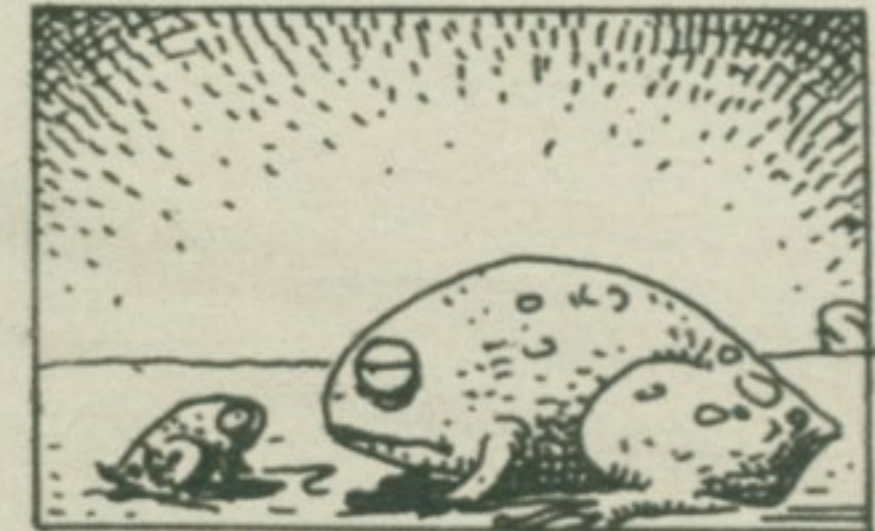
ли су недавно у Пекинг пошто су бициклом прешли пола света. Превалили су око 15 хиљада километара, а из Италије су кренули 22. јула 1985. године.

●●● дечаци из аустралијског домородачког племена Варлпири уче да говоре нарочитим, „обрнутим“ језиком који се зове тиливири, што значи смешно или комично. Зпавало, на овом језику свака мисао изражава се обрнуто: ако дечак, на пример, жели да каже „ти си висок“, он ће у ствари рећи „ја сам мали“ или уместо „дај ми воде“, рећи ће „нећу узети воду од тебе“.

●●● израчунато је да у Тихи океан различитим путевима годишње доспе око 10 милиона тона отпадака, а у воде Атлантика преко 30 милиона тона.

●●● жаба звана Голијат из западне Африке највећи је представник свога рода. Она може да достигне тежину од 3,2 килограма и дужину од 915 милиметара. Једна трећина њене дужине отпада на главу и тело а

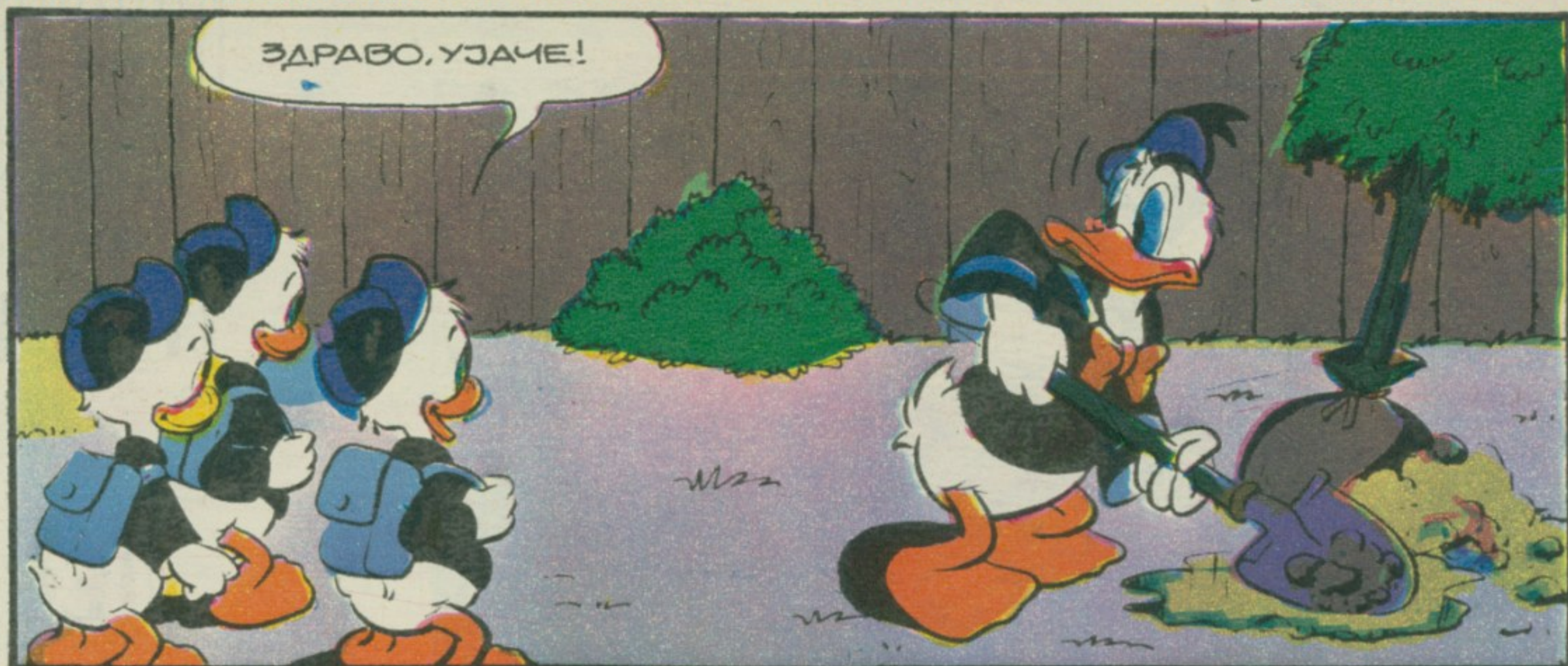

осталих 610 милиметара на задње ноге. Упркос величини, ови жабли батаци међу гурманима уопште нису на цени.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ПОСТОЈИ ЛИ ДЕСЕТА ПЛАНЕТА?

NASA (америчка Национална организација за аеронаутику и свемир) недавно је објавила вест о још једној планети која кружи око Сунца, далеко од осталих девет познатих планета. Познаваоци широм света ову вест су примили с великим узбуђењем, јер ако се она потврди, кажу, може се очекивати да ће две велике загонетке везане за свемир и Земљу посебно, бити најзад решене. Добили бисмо одговор на то шта је проузроковало чудновате неправилности у путањама Урана и Нептуна у 19. веку – и зашто су диносаури нестали с лица Земље пре 26 милиона година.

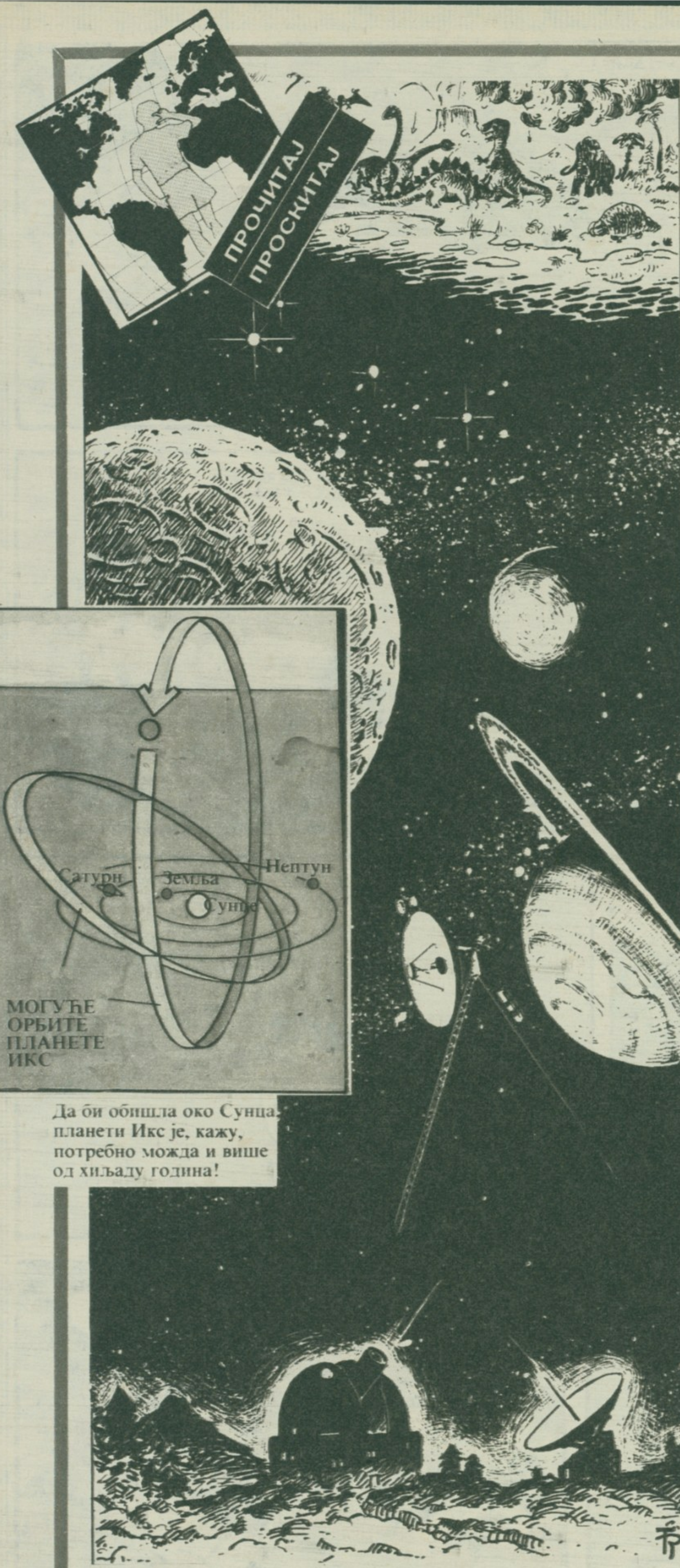
Своје тумачење у вези са новом планетом, названом Икс, Андерсон очигледно заснива на сазнањима из прошлог века кад су астрономи приметили да непозната сила утиче на промене путања Урана и Нептуна и то објашњавали гравитацијом неке још неоткривене планете. Закључно је да би планета Икс, ако се креће по једној одређеној путањи, морала својом гравитационом силом да утиче и на две сићушне летелице „Пионир“ које у овом тренутку слободно лете ка најудаљенијим просторима Сунчевог система. И управо у чињеници да је то изостало, Андерсон налази праву потврду своје теорије. Али, вратимо се мало уназад.

Најпре су Андерсон и Кент Сиделман, астроном Војнопоморске опсерваторије у Вашингтону, после дужег посматрања и провера, дошли до закључка да су астрономи из 19. века били у праву. Затим су проценили да је

та далека планета највероватније, пет пута тежа од Земље и да се креће по веома продуженој елипсоидној путањи – вертикалној у односу на путање познатих девет планета. А онда су потврдили да је данас она исувише далеко на тој својој необичној путањи да би утицала на Нептун и Уран, или да би скренула летелице „Пионир“ са њихове путање.

Астрофизичар Данијел Витмајер са Универзитета југозападне Луизијане сматра да је планета Икс, између осталог, проузроковала и нестанак диносаура. По њему путања ове планете пролази кроз прстен комета које окружују Сунчев систем. Догађа се, каже он, да привучене гравитационом силом планете Икс бројне комете, у одређеном тренутку, напуштају путању око Сунца и започињу лутање свемиром. Понекад у великом броју падну на Земљу. Прашина која се пре 26 милиона година од силне удараца дигла у атмосферу, тврди Витмајер, донела је велике климатске промене на нашој планети, што је опет изазвало уништење диносаура. (Други астрономи верују да то није била планета Икс, већ нека далека још неоткривена звезда, пратиља Сунца, коју су назвали Немезис или Звезда смрти.)

Тачно је да за обе ове теорије још нема чврстих доказа, баш као ни за планету Икс. Али, они који у њу верују кажу: „Ако ми не решимо питање постојања ове планете, то ће учинити астрономи из 2600. године, јер ће бити сведоци промена у путањама Нептуна и Урана. Тада ће се, наиме, ова планета поново наћи у њиховој близини...

Да би обилазла око Сунца планети Икс је, кажу, потребно можда и више од хиљаду година!

ЈЕДАН ОД НАЧИНА
ДА СЕ ОБИЂЕ
ЗЕМАЉСКА КУГЛА

КАКО ДА ПРОДАМ ПРИЈАТЕЉА

ЗВОНЕ ШЕРУГА ЈЕ
ОБИШАО 29 ЗЕМАЉА
НА 5 КОНТИНЕНТА.
НА 4 РАЗЛИЧИТА
МОТОРА ЈЕ, У ТРИ
НАВРАТА, ПРЕШАО
102 ХИЉАДЕ
КИЛОМЕТАРА ШТО БИ
БИЛО КАО ДА ЈЕ ДВА
И ПО ПУТА ОБИШАО
ОКО ЕКВАТОРА

Звоне Шеруга (31) и
Романа Добникар (24)

људождерима. Тарзанима. дивљим животињама. опасностима које су вребале на сваком кораку. Кад је пре 12 година као студент новинарства почео да се „отискује у свет“, и сам је западао у замке преувеличавања. Као да нико није желео да прихвати да је путовати – врло једноставно. А Звоне тврди да јесте.

На почетку је путовао по Европи, северној Африци. Ишао је с ранцем, ауто-стопом. Тада је већ схватио да, може да споји лепо с корисним. Објављивао је

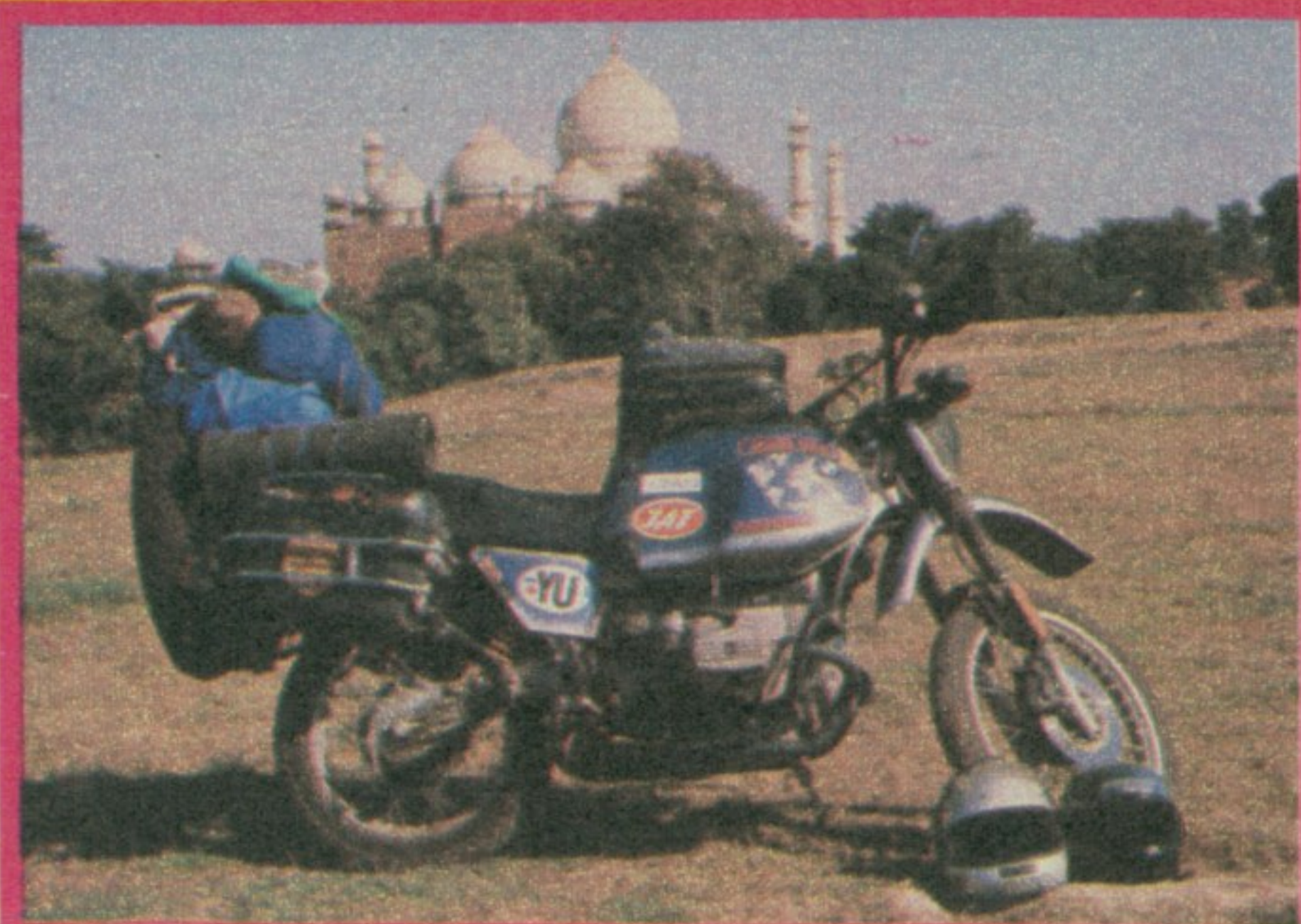
● НАСТАВАК НА СТР. 6-7 ●

Кад вам Звоне Шеруга прича о својим путовањима, све делује врло једноставно. Отприлике, узмеш мотор, што мање опреме и – кренеш. Претходно, наравно, одлучиш на коју ћеш страну света.

Људи воле да преувеличавају доживљаје с путовања. Нису за то криви. Звоне Шеруга каже да други од вас једноставно очекују да им причате о

Звоне с Пигмејцима
1979. године,
у централној Африци.

Портрет Францека бр. 4 („бемвејца“) снимљен испред Таџ-Махала, чувеног индијског маузолеја из 17. века

Сусрет
с човеком
и дететом
из племена
Акха,
са севера
Тајланда

Мали
становник
герилског
села
на
Филипинима

● НАСТАВАК СА СТР. 5 ●

своје прве репортаже и полако схватао да му то постаје начин живота. Оно што већина сматра да је напорно, опасно, за њега је постало сасвим обично. Било би му много теже да се ожени, добије децу, запосли се за стално. То нам каже „под пуном одговорношћу“ и још у присуству Романа која га је пратила на неким путовањима – 4 месеца преко САД и Мексика, и 15 месеци у Азији и Аустралији, укупно 19 месеци, односно – 70 хиљада километара.

На Францеку је протутњао свет

Одмах по повратку из војске, 1979. године, Звоне је ауто-стопом прелазио преко Сахаре, Нигерије, Горње Волте, Тогоа. Тада, у Африци, пало му је на ум да би све било знатно лакше кад би имао мотоцикл. У ствари, желео је да направи нешто по чему ће се разликовати од других путника – мотором обилазити

свет деловало му је примамљиво јер мотор је како каже, на неки начин, представљао симбол слободе. Мотор је у данашње време сличан коњу на коме су некада каубоји прелазили огромна пространства.

Од новца који је тада уштедео купио је првог „сузукија“ и обилазећи земље средишње Африке родила се идеја о обиласку света на мотору. Другим мотором, такође „сузукијем 450 L“ ишао је преко Сједињених Америчких Држава и Мексика прешавши 20 хиљада километара за 6 месеци, трећим – „сузуки GS 550 L“ протутњао је Средњу и Јужну Америку (такође 20 хиљада километара, за 9 месеци).

Последњи мотор „BMW R 80 G/S“, додатно опремљен за велике раздаљине, добио је захваљујући својој снажљивости. Писао је фабрици и питао их да му продају возило под повољнијим условима. У BMW су пристали јер је

Звоне био први Југословен који их је тако нешто замолио. Добио је мотор упола цене.

Бити на мотору толике месеце значи сродити се с њим. Двоточкаш постаје више од гомиле гвожђа, прераста у вашег пријатеља од чије „верности“ и „спретности“ зависи малтене све. Звоне је одлучио да ће се сваки његов мотор звати – Францек. Женско име једноставно није долазило у обзир.

Његов верни (последњи) Францек није код њега у Љубљани. Чами на царини без наде да му се врати. Прописи не дозвољавају да га увезе, а Звоне одбија и саму идеју да га прода. Како да продам пријатеља, каже нам.

Као „ретке звери“

И Звоне и Романа кажу да је најважније не правити велике планове него – кренути. Они су, сваки пут кад би се одлучили за далеки пут, рекли – пробаћемо да стигнемо, на пример до Аустралије.

Једном кад се крене, треба задржати „ноту лудости“, али је много важније бити врло опрезан и паметан. Звоне никад не вози мотор гасом него, пре свега, главом. Мотор може да буде врло опасан поготово ако је за управљачем неко ко мисли да и у кривину треба да уђе брзином од 120 километара на сат. Сви ти „луди“ возачи не би далеко догuralи.

Треба знати да за путовање не треба претерано много пара. Ако су „апети“ скромнији, може се лако обилазити Европа ауто-стопом, а није велика мудрост стићи и до „егзотичнијих“ крајева. Важно је да се никад не носи већа свота новца, боље је имати путничке чекове или картице, о томе као и о документима води се посебна пажња.

Последњи Шеругин Францек – BMW прави је мотор за велика путовања. Пре свега, танкује 42 литра горива што значи да се, једном кад се узме гори-

во, може прећи око 700 километара. Са гасним амортизерима, појачаним мотором, идеалан је за далека путовања. Зато није ни чудо да су Звоне и Романа њим највише и прешли – Иран, Пакистан, Индију, Тајланд, Филипине, Авганистан и Аустралију, за укупно 19 месеци прешли су 70 хиљада километара.

Францек има торбе, са сваке стране по једну и позади једну касету у коју су сместили апарате, филмове, неке неопходне делове за мотор. Одозго им је био спакован шатор, две вреће за спавање. Напољу су спавали само кад нису имали другог избора. Јер, како нам прича Звоне, дешавало му се да спава и у џунгли, негде у неком пољу, али је то, кад год је могао – избегавао. У земљама Трећег света преноћиште је углавном јефтино и нема разлога не дати неколико долара за јефтин мотел или пансион. Скупо је по САД, па је тамо био принуђен да користи ша-

Осмех
из
Перуа

Сада
смо
сви
сведоци
лепоте
ове
тајландске
играчице...

Овако залази Сунце у оазис

тор и вреће за спавање. Једном, кад је Романа била с њим, преспавали су у једном клозету.

Кад спавао на отвореном, углавном се дешава да се људи окупе око тебе и проматрају те као „ретку звер“. Такве сцене су имали у Индији. Мало-помало око њих би се окупало читаво село. Нису их дирали, само би их занимало колико, рецимо, коња има мотор. Кад би им рекао 50, то им је деловало невероватно. То питање их је пратило све време у Индији. У Авганистану је било другачије питање — колико су већ дуго на путу.

Путовање к људима

За три године колико је укупно, у три дела, трајало путовање, Звоне није наишао на много путника на мотору — само осморицу. Више је било, за дивно чудо, бициклиста. А кад се „светски путници“ сретну (по пртљагу који носе, мотору или бициклу који возе, одмах се препознају) — стану, размењују искуства, попричају. На таквим

путовањима нема уштогљености, сви се понашају као да се годинама знају.

А што се тиче могућих опасности, избегавају их колико је то могуће. Најбоље је на њих не мислити. На пример, шта пити у Индији? Наши људи на које су наилазили чак и воће перу у хипермангану, воду не пију ама баш никад. И Звоне и Романа су, кад нису имали шта друго, богам и воду пили, па им се ништа није догодило. Са пута још никад нису „донели“ ниједну болест.

Памте земље по људима. Имали су дивне сусрете, углавном су увек били у ситуацији да им људи помажу. Кад је, после 15 месеци, завршио путовање по Северној и Јужној Америци јер му је понестало пара, Звоне Шеруга је написао књигу „Путовање к људима“. Романа је за то време завршила студије новинарства, запослила се и имали су времена да скупе новац за Азију и Аустралију.

Кад је Звоне пунио 28

година (сад има 31), путовао је на 4 хиљаде метара надморске висине по Андима, у Перуу. Нашоа се у једном селу и сместа отишао до највеће куће коју је ту видео. Питао је власника да ли може код њега да преспава. Био је 18. мај. Домаћин га је угостио, испричали су се и тек му је пред крај вечери признао да је и њему тог дана рођендан. Други пут је рођендан прославио на Филипинима. Сељани који су то сазнали приредили су им славље. Кад су се добро најели, сазнали су да им је послужен пас, то је посланица која се даје само пријатељима.

Романа је свој рођендан прославила на Балију, 8. март ју је затекао на броду, на путу за Сингапур. Добила је велики букет цвећа и тарту. Било је и прослава Нове године (једну је Звоне „дочекао“ на пољима у Америци са необичним музикантима — којотима који су завијали у даљини). Дан републике су гала дочекали у нашој ам-

басади у Делхију. Кад су наилазили на Југословене по свету, ови су их углавном позивали у своје куће, да их „нахране“. Добијали би и флашу вискија, ово јако пиће је важно за „дезинфекцију“ стомака.

Иначе, наших људи нема пуно на путовањима. Поготово не на овако далеким. Срели су једном Љубљанчанина Тому Крижнара који обилази земаљску куглу на бициклу.

Одело као застава

Кад већ једном крену на пут и кажу себи да ће „покушати да стигну тамо и тамо“, увек мисле на временске услове које ће имати. А и то је једноставно. Кад је код нас зима, лепо је време на јужној полулопти и обрнуто. Труд се да их не затекне кишни период или период великих суша.

Наравно, не може се све унапред предвидети. Зато се носи што мање одела, путује у фармеркама, лаким кошуљама, а ако им нешто треба, купе

уз пут. Иначе, од великих куповина нема ништа. Тoliko су света прошли а са тих путовања имају мало ствари. Помирили су се с тим. Мотор „трпи“ само оно најнеопходније, све сувишно не може да стане. Ако пожеље књигу да прочитају, а и за то имају времена јер никад не журе, позајме је. Готово свуда постоје мали киосци намењени баш оваквим путницима. Даш књигу и за њу добијеш другу. Као нека врста библиотеке.

Оно што имају на себи, оперу, понекад суше на мотору. Возе се а одећа лепрша као застава. Звоне воли кад је Романа с њим, лепше је јер може с њом да подели утиске, ако му се нешто догоди, невољу ће лакше решити удвоје. Али, ако она не може с њим, не прави питање. Путовање му је „у костима“.

Кад нађе нове спонзоре, поново ће на пут. Још не зна на коју страну света.

Весна Софреновић
Снимио: Звоне Шеруга

НИЈЕ-НЕГО

СЛОВО Т ПОД ПАЉБОМ

Свако зрно је звиждало крај самих њихових ушију – или се бар тако њима двојици чинило. На другој страни улице угледали су полусрушени хотел и појурили према њему да се заклоне. Млађи је шитио главу својом „портабл“ писаћом машином, а старији ташном. Најзад су стигли до рушевине и бацили се, као без душе, иза пулта некадашње рецепције.

– Шта ми би да овамо дођем! – гунђао је млађи дописник. – Хтео сам да видим како изгледа државни удар. Е, па видео сам га. Сутра ће ми сигурно изаћи име на првој страни, само не знам да ли у пртпису рубрике или у некрологу...

– Ама, не брини – умирио га је његов колега. – Неће ови вечито тако. Испуцаће се, па ће престати.

Крај хотела протутња тенк, с кога су наоружани људи мрко посматрали двојицу новинара. Средом, није се зауставио.

– А замисли – рече Млађи – кад сам допутовао, била је потпуна тишина. Таман сам почео да куцам извештај, кад настаде овај пакао...

– Дај да видим шта си написао – рече Старији.

Млађи извуче из машине лист хартије и пружи му га. Онда се опет брзо шћућури иза пулта, јер је на углу улице почео да штекће митраљез.

– „Јављамо се“ – поче наглас да чита Старији – „у тренутцима затишја, које у овом граду...“ Еј, чекај мало. Пише се „тренуцима“ а не „тренутцима“.

– Иди, бре – љутито одврати Млађи – зар је теби сада до прав...

Није стигао да изговори „правописа“, јер га је заглашила снажна детонација у близини. Старији је сасвим мирно настављао:

– Т се губи испред Ц. Све те именице као „тренуци“, „задачи“, „почеци“, „преци“ и тако даље, у

множини немају „Т“. Знам, неким људима то смета. Нарочито оно „Хвала на честици“. Кажу: нисам ти је послао **честицу**, него **честитку**! Е, ко хоће може да каже „честитки“, али „честиТци“ не би било правилно...

– Ама, човече – преплашено промрмља Млађи – зар ти у овој ситуацији мислиш на честитке... Јаој!

Последњи узвик био је изазван падом једне велике палме, која се срушила испред самог хотела и засула их прашином и стаклићима. Као да то не примећује, Старији продужи:

– Један ми је, опет, рекао: „Знам да се множина од **губитак** правилно пише **губици**, без Т, али кад год то видим, дође ми да некога треснем по **губици**!“ Сад, истина је да је неке речи мало теже препознати кад изгубе Т. Зато неки пишу „меТци“ уместо **мечи**...

– Склони се овамо доле – узвикну Млађи – иначе ће те погодити прави **метак**, и у једнини и у множини!

–... а неки чак и изговарају „у биТци“ уместо „у бици“. Све је то погрешно. Т нестаје испред Ц, и у говору и у писању. Баш као што нестаје и између С и Н, у придевима типа „болестан, болесна, болесно“. Ту је друга мука: треба се сетити да Т не изоставимо у мушком роду једине...

– Мислим да знам шта је с тобом – прошапта Млађи, гледајући га разрогаченим очима. – Реакција на страх. Неки људи, кад су у опасности, звижде да се охрабре. Други рецитују стихове. А код тебе се јавља манијачко интересовање за правопис...

– Наиме – без имало узбуђења настављао је Старији – правилно је **мастан** а не **масан**, па и **пристростан**, **непристростан**, а не **пристрасан**, **непристрасан**... Али код придева страног порекла, као **азбестни**, **протестни**, **контрастни** – ту се, видиш, Т чува у свим облицима. Зато греше наше колеге из спортске редакције кад упорно пишу „робусни играч“, уместо **робустни**.

Слушај – прекиде га Млађи, подижући главу. – Па ово се смирило. Не пуцају више!

– Наравно – одговори Старији. – Рекох ја теби.

И додаде, враћајући му његов лист хартије:

– Можеш сад да наставиш с куцањем.

– Нека, почећу изнова – с осмехом одговори Млађи.

Постави машину на гомилу цигала, увуче нов лист хартије и поче да куца, гласно коментаришући сопствене реченице:

– Јављамо се у тренуцима најжешће бобре – пази, запамтио сам: **тренуци** без Т! У бици која је почела рано јутрос...“ И ово знам: **бици**! Изгледа да је и на мене ова паљба деловала – изоштрило ми се памћење. „У **остацима** некад луксузног хотела, док око нас фијучу **мечи**...“ Све знам, брате! Постао сам стручњак за правопис!...

Иван Клајн

Илустровао Босиљка Кићевац

Уобичајеној свакодневној шетњи Марс је радознао трчкарао око Јуље. Одједном, као да је из земље изникла, пред њим се створила мачка. Пас није могао да одоли: као без главе појурио је за њом и изгубио се у сплету градских улица.

Јуља га је тражила целог дана. Кући је стигла око пола ноћи, посрћући од умора. Забринута мајка Нина, угледавши кћерку, уздржала се од прекора. Ујутру је Јуља с другарицама по граду излепила десетине плаката: помогите да нађем Марса!

Ниоткуда одговора. Трећег дана девојчица је купила дипломе и медаље белог боксера Марса и запутила се у кафиљерију. У причи која следи место на ком завршавају пси луталице одиграће судбоносну улогу.

Јуља Протјанова показала је документ којим се потврђује педигре њеног пса. Утешили су је тврђом да расне псе држе пет дана пре него што их убију. Затим су је упутили у просторију тек ухваћених паса. „Иди, можда је и твој тамо...”

Кад је угледала великог белог пса, Јуља се готово скаменила и онда потрчала: – Марс? – Није био Марс.

Вратила се кући и престала да једе и пије. – Знаш... људи губе најближе... А ти, ако желиш да тражиш Марса, мораш да једеш, потребна ти је снага, саветовала ју је мајка.

Чинило се да девојчица ништа не чује. Није ни плакала. Бесконечно је по хартији исписивала једну једину реч: „Марс”. Измучени организам није могао да издржи нервну напетост – Јуља је заспала. Ујутру се није пробудила, ни следећег дана, ни наредног... Лекари су били једнодушни: пас мора да се нађе. Довели су комшијског овчара који је, по газдиној команди, лајао, шапама гребао девојчицу.

Јуља се није померила. Могао је да је спасе само Марс.

Потера

Пре пола године Јуља је на пијаци видела неугледно бело штене. На једвите јаде умолила је мајку да јој га купи нудећи новац који је добила за рођендан. Показало се да је псетање болесно, неухрањено, али њој то није сметало: почела је да га негује, лечи, челичи. Сваког јутра у пола шест њих двоје су грчали поред Волге и пливали. Пас је израстао у великог белодлаког лепотана. На првој изложби Марс је освојио златну медаљу: за држање и обученост...

Покушаји да се псу уђе у траг нису давали резултата. Нина, Јуљина мајка, одлучила се на очајнички корак: отишла је у Обласни комитет задужен за месну радио и ТВ-станицу. Међутим, одговорни друг хладно јој је саопштио да се они не баве тим стварима. Ко је још чуо да се на телевизији и радију објављује потерница о изгубљеном псу, молим вас лепо? Молбе и сузе нису гануле одговорног друга.

На срећу, после ко зна колико обиграних канцеларија, Нина Протјанова је срела новинарку Татјану Миронову коју је њена прича дубоко дирнула. Хитно се повезала с Јуљином лекарком Светланом Зубовом и ова се брзо нашла у студију. Изненађени становници Кујбишевске области, посредством радија и телевизије, чули су позив лекара: помогите да нађемо пса.

Чим је чула обавест, код Нине је долетела пријатељица тек стигла са службеног пута: „Како да ти помогнем?” С истим питањем јављали су се комшије, колеге с посла, Јуљини наставници, многи непознати људи... Власници два бела боксера понудили су своје љубимце уснулој девојчици.

Телефон је непрекидно звонио. Свако је негде другде видео белог боксера. И Нина је свуда стизала да провери, док су поред Јуље дежурали другови, комшије. Звала су деца, пензионери, студенти, радници. Телефони су зврјали и у радио-станици, милицији, редакцији месних новина.

Захваљујући управо том огромном броју позива и бризи милионског града за судбину Јуље Протјанове

КАД ЈЕ ЈУЉА ВОЛЕЛА БОКСЕРА

ТЕЛЕВИЗИЈСКА И РАДИО-СТАНИЦА
ГРАДА КУЈБИШЕВА ОБРАТИЛЕ СУ
СЕ СТАНОВНИЦИМА С
НЕОБИЧНОМ МОЉБОМ:
„ПОМОЗИТЕ ДА СЕ НАЂЕ ПАС ПО
ИМЕНУ МАРС. ЖИВОТ ЊЕГОВЕ
ПЕТНАЕСТОГОДИШЊЕ ВЛАСНИЦЕ
ЈУЉЕ ПРОТЈАНОВЕ ЈЕ У
ОПАСНОСТИ. САМО ПАС МОЖЕ ДА
ЈЕ СПАСЕ!”

Савремена
бајка,
само
што је
овде
уснулу
принцезу
пробудио
пас.

ве било је могуће утврдити целокупну марш-руту којом се кретао Марс.

Зашто си прљав?

...Са псом су улицама шетала деца, боље рећи он са њима и за њима. Онда се прилепио уз девојчицу у црној бунди и белој капи (тада се Јуља тако одевала). Девојчица га је одвела кући, нахранила и заспала. Марса ујутру није било: пас је, очигледно, тражио своју Јуљу.

Тог дана виђен је поред аутобуске станице. Неки човек га је вукао на канапу. Забринуте грађани су јавили да на оближњој клупи спава пијанац поред чијих ногу, завезан, лежи пас који одговара опису са потернице. Траг се, једно време, губио управо на аутобуској станици.

После тога у редакцију овдашњих новина стигао је телефонски позив из прилично удаљеног рејона. Становник села Репјевки из Кујбишева довезао је пса који личи на траженог.

...Јуља Протјанова је спавала већ четврти дан... Нина, након гласа из Репјевке, у очајању је позвала милицију:

– Помозите! Ако закаснимо, Марс ће поново да побегне.

Умирили су је речима да је један милиционер већ кренуо у село и да она мирно сачека. Мајка је, међутим, истог тренутка кренула пут села, тресући се од страха да поново не буде погрешан траг.

– Чувајте се, пас је готово бесан – упозорио је милиционер.

– Покажите ми га одмах – без даха је прозборила Нина.

Из ходника је излетео пас кога је, измршавелог и блатњавог, једва препознала. Скичећи од радости полетео је Нини Протјановој.

– Марс!
Ударом шапе боксер је отворио врата Јуљине собе. Скочио је на кревет уснуле девојчице, зубима јој скинуо покривач, лизао руке, лице.

– Мама, због чега је скочио на мене? – кроз полусан се јавила Јуља Протјанова. – Зашто је тако прљав?

– Идемо да га окупамо – задржавајући сузе предложила је Нина.

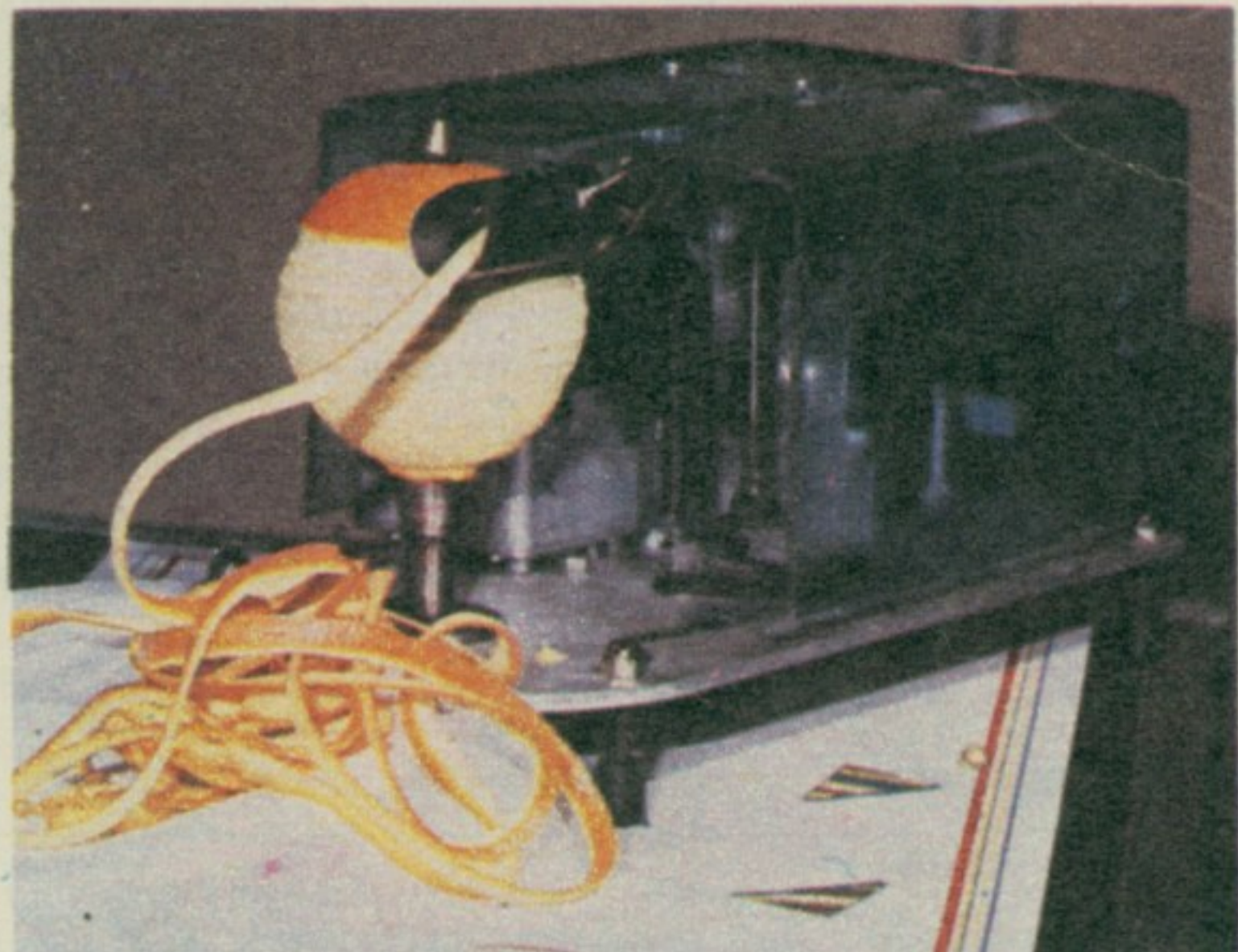
Посрћући од слабости, Јуља се дотетурала до купатила. После пола сата снежнобели нахрањени Марс спавао је поред ногу поново заспале девојчице.

– Не будите их – посаветовали су Нину присутни лекари. – Лезите и ви поред њих...

П. М.

ПРВИ СУ СЕ СЕТИЛИ

Међународни салон проналазака и техничких иновација одржан је у Женеви. Пријављено је више од хиљаду изума из 28 земаља са свих пет континената. Жюри састављен од 40 познатих инжењера, конструктора и трговаца, имао је тежак посао да одабере проналаске који су заиста нови, оригинални и имају шансе на тржишту. „Забавник“ вам представља првих девет.

НЕКА ОН ЉУШТИ

За само неколико секунди овај апарат ољушти поморанцу било које величине.

Воће причврстите на постоље помоћу купастог стожера који се може регулисати и притиснете на дугме које укључује апарат. Ваш посао је тиме завршен. У рад ступа мали

ротациони нож који љушти поморанцу одоздо навише, а кору избацује жлеб са стране. И док избројите 1-2-3 све је готово. Треба само да повучете полуку са стране и извучете ољуштену поморанцу.

Апарат неће бити скуп јер се састоји само од мотора који ради на струју или батерије и неколико савршено једноставних делова.

Проналазач је Шпанац Хозе Перез Сариро, из Валенције.

КУПИТЕ НАШ ПЕСАК

Продати песак, што да не? У сваком случају вреди покушати. Управо то је учинио довитљиви Француз Ален Поентије који се спрема да оснује своју фирму и подигне фабрику. Чегга? Песка? Па, тако некако.

У ствари, није неважно о каквом је песку реч: овај се сипа на дно пепељаре у слоју 1-2 центиметра и истог часа гаси цигарету и тако спречава могући пожар. Овај „ватрогасни“ песак лепо је и видети јер

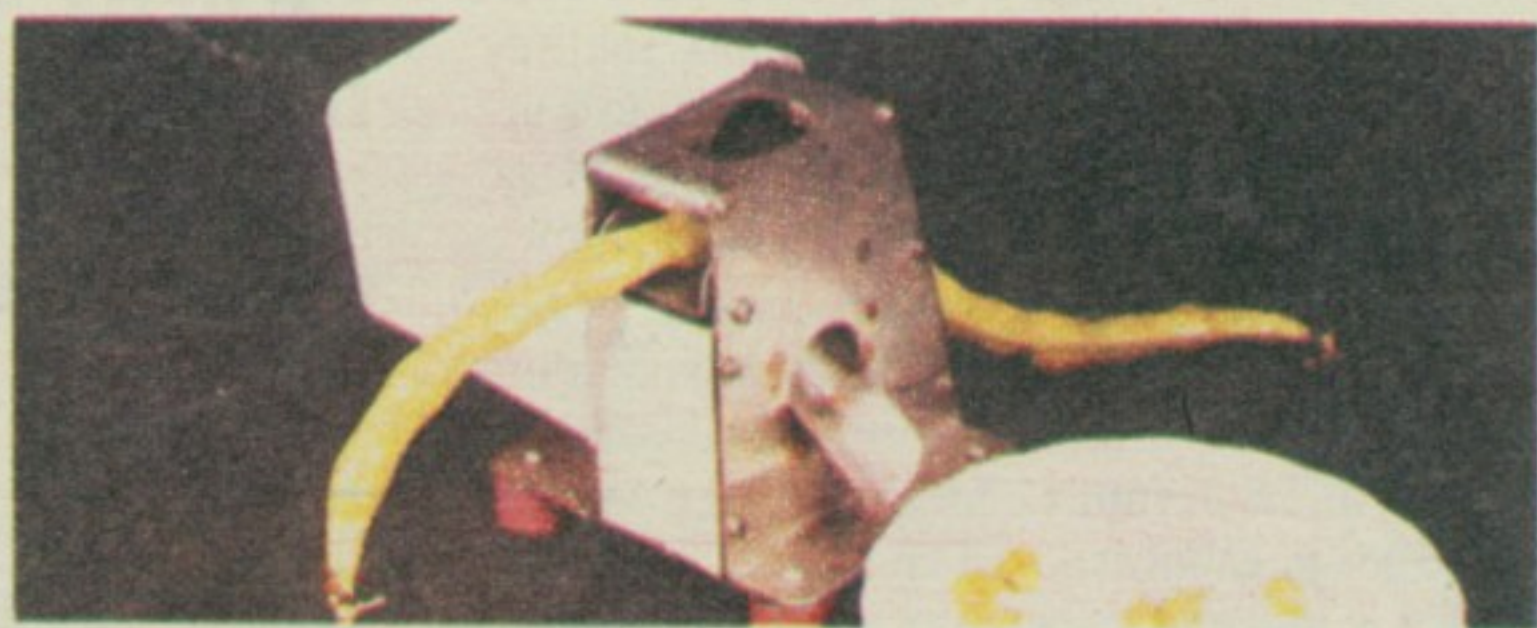
је разнобојан (у питању је природни органски пигмент): жут, наранџаст, зелен или плав, уз то упија непријатан мирис хладног пепела и чак испушта дискретан мирис.

Трговац песком већ је постигао значајан успех: продаја поузећем почела је добро, продајна мрежа се ствара, за откуп патента заинтересовани су многи. То није све. Промућурни Француз спрема се да пусти у производњу пепељаре које се после употребе бацају (за велике хотеле, транспорт, предузећа која одржавају хигијену по цинковским зграда администрације), а за ноћне клубове, барове и кабарета користеће — флуоресцентни песак!

КАКО ИЗВАДИТИ ЗРНО ИЗ ФУТРОЛЕ

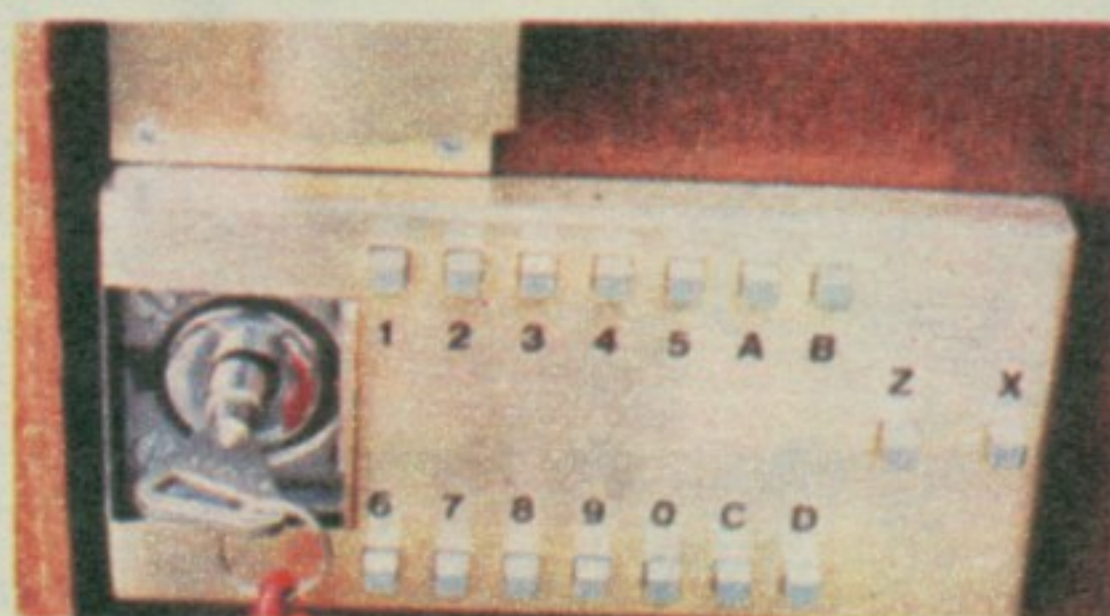
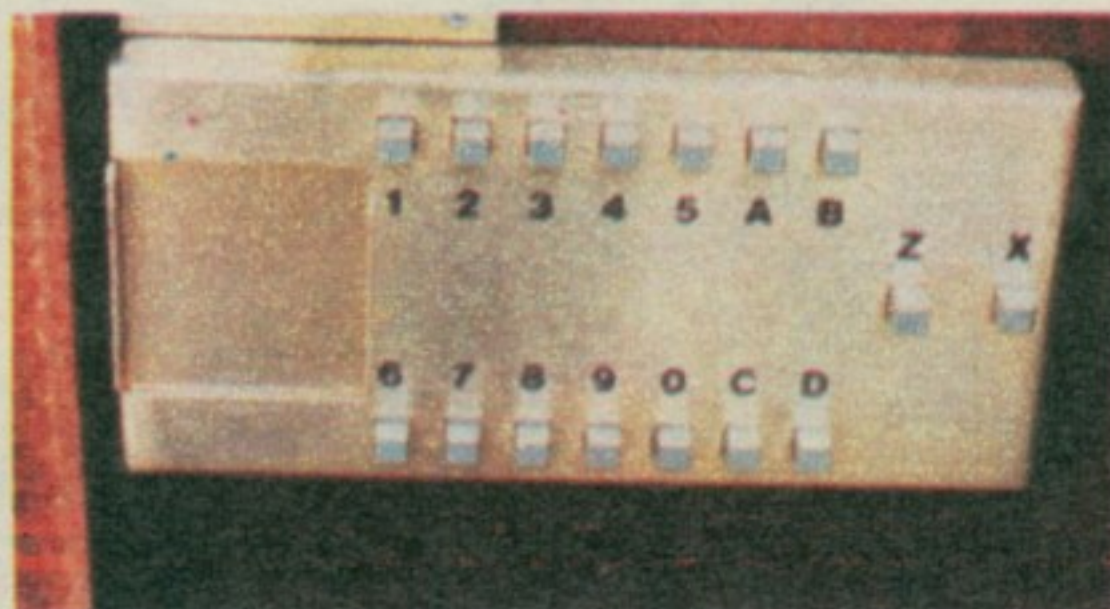
Изумитељ Хозе Сано није стао. Кад се већ нашао на добром путу, продужио је мало даље и добио „круњачу“ за пасуљ, такође веома једноставне конструкције: с једне стране се увуче махуна, унутра је сечиво распори и зрна почињу да падају у подметнути суд, а љуске излазе празне с друге стране апа-

рата. Зна се и брзина којом уређај ради — сваке две секунде испразни махуну дугу 30 центиметара. Регулисањем ножића може се радити и са краћим „футролама“ као и чистити грашак. Два-три минута, и готово је количина потребна за ручак четворочлане породице.

ПРОТИВ ЛОПОВА (ОПЕТ)

Овог пута проналазач се зове Осмах Менири и Турчин је на привременом раду у Француској, а његов проналазак је кутија коју видите на фотографији са шифром која се може мењати а прекрива и кључаоницу тако да штити браву од провале (калаузи, копије кључева, бургије и бушилице) и уништавања (лепак, шибице, жвакаћа гу-

ма). Чак и изразити технички антиталенти могу је поставити за свега неколико минута, и то тако да се постојећа бртва не мора дирати. Део који чини маску за отвор у брави начињен је од каљеног челика: он физички спречава да лопов допре до кључаонице која је слаба тачка сваке браве, па и оне најјаче. Уређај има још једну функцију, да кажемо психолошку — одбија провалника јер овај није сигуран има ли на располагању све што му треба да би затворену браву обιο.

Апарат у ствари пружа двоструку сигурност: помоћу шифре (више од

300.000 комбинација) и за кључавањем.

Употреба је врло једноставна. Да би се ослободила кључаоница, треба притиснути дугме „Z“ које враћа механизам на позицију нула, а затим дугме „X“. Кад су врата отворена, треба само поново навући клиз на вратанца на кључаоницу и притиснути дугме „Z“ да се избрише употребљена комбинација.

Нови уређај произведен у малој серији већ користе многа приватна лица, а заинтересовани су веома трговци на велико и произвођачи блиндираних врата за касе и сефове.

В. М.

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

Иштван Олдај био је „светлописац“, фотограф што би се сада рекло, први који је отворио стални атеље на простору данашње Југославије

У мрачној комори заборав

Међутим, човек који је мајсторством и вештином, надахнућем и дубокомисленошћу своје камере осветлио и светлом описао једно давно доба и давни живот, временом је, како то, на жалост, често бива, потонуо у таму, у својерсну мрачну комору заборав. Фотографија се уздигла у сазвежђе чудеса овог чудесног и чудног столећа, поставши и сама својерсно чудо. Безобзирно и свевидеће киклопско око објектива снимило је већ језгра атома, студену пустош Месеца. По снимцима на стакленим плочама и заносно успелим фотографијама Иштвана Олдаја пала је прашина. Лепотице чију је младост овековечно више нису чак ни баке. Заувек су отпловиле дереглије и шајке с његовог Бегеја. Бењари који су се прсила у његовом атељеу спомињу се још само у песмама. Све је прошло, далеко и давно. Шум времена...

Али, захваљујући познатом новосадском новинару Золтану Калапишу светлост је опет заискрила над ликом и делом Иштвана Олдаја... До пре десетак година овај пионир наше сталне и за једно место везане фотографске делатности, јер су до њега светлописци чергашки крстарили од вароши до вароши, спомињан је само спорадично и штуро у ретким прегледима наше фотографске прошлости. Тако све до 1978, када су пред Золтаном Калапишем, искусним новинаром и тада неискусним знацем историје наше фотографије, синули, да, заиста синули, Олдајови снимци.

Није могао да им одоли. Гоњен нечим јачим и живљим него што је новинарска знатижеља, свестан да може да крочи у тамни вилајет једног далеког времена у које је потонуло значајно и живописно дело мајстора Олдаја, кренуо је да трага, открива и поново износи на светлост. Међутим, то истраживање није ни у ком случају ишло корак по

корак, него споро и дуготрајно, стопу по стопу. Коначни и документима поткрепљени закључак колеге Калапиша је следећи: Иштван Олдај је још 1853, дакле пре 134 године, отворио први прави и стални фотографски атеље на тлу наше земље. (Наравно, то не значи да је он и зачетник нашег фотографског умећа.) И сада, толико лета од настанка Олдајових снимака, они плене и задивљују изузетно високим техничким и естетским дометом, поготово кад се зна да су начињени помагалима која би данас

Поклони свој ми фото...

СВЕТЛОПИСАЦ КОЈИ ЈЕ ЗАУСТАВИО ВРЕМЕ

Иштван Олдај. Снимио његов син, такође Иштван Олдај

Главни трг Великог Бечкерек (Зрењанина) око 1903. године.

ПРЕ 134 ГОДИНЕ,
КАД ЈЕ ВЕЛИКИ
БЕЧКЕРЕК,
ДАНАШЊИ
ЗРЕЊАНИН, БИО
МАЛИ И ИМАО
САМО ПЕТНАЕСТАК
ХИЉАДА ЖИТЕЉА,
ЈЕДАН МЛАДИ
ЧОВЕК ОСМЕЛИО
СЕ ДА У
ПРАШЊАВОЈ
ВАРОШИ, ДАЛЕКО
ОД СЈАЈНЕ ЕВРОПЕ,
ОТВОРИ ПРВИ
СТАЛНИ АТЕЉЕ
НОВЕ, ЧУДЕСНЕ
ВЕШТИНЕ

била смешна и за фотографског почетника у најзабитијој варошици.

Чаробњак из „Златног Јелена“

Половином прошлог века Велики Бечкерек је град с једва петнаестак хиљада житеља. То је време кад у Бечкерек стиже двадесет петогодишњи Иштван Олдај, син сегединског зидара. Младић је учио сликање, па ће у Бечкерек да ради портрете виђенијим грађанима, али и пејсаже и иконе. Револуција 1848. године донела је тешко доба: требало је преживети, па се млађани Олдај не

либи да исписује и трговачке фирме. Године 1853. успева да отвори сликарски атеље. Али, већ следеће године рекламира се као „Иштван Олдај, сликар и фотограф“. То је и иначе време кад се у овој делатности јавља сликарска и фотографска двојност: муштерија може да бира. Међутим, још није поуздано утврђено где је и кад Олдај изучио и фотографски занат. Вероватно од путујућих светлописаца...

Предузимљиви Олдај објављује 28. априла 1854. године следећи оглас у „Великобечкеречком недељном листу“: „Иштван

Груписи портрет деџака

Купачице на Бегеју

Непознати мушкаран с деџом.
Око 1870. ●

Машкаре

Месарски шегрти

Беџари

Козје кочије

Бечкеречке
деџотше

● Само је ова фотографија снимак Олдала оца.
Остале су радови његовог истоименог сина, на-
стали у првој деценији овог века.

Олдал, калиграф и сликар, обавештава цењену месну публику да израђује исликане и неисликане фотографисане портрете по жељи у свим величинама и форматима. Са задовољством могу изјавити да сам у овој струци већ стекао признање и поверење стручњака, те сам слободан саопштити да сам спреман удовољити без обзира на велику потражњу у најкраћем року и изванредном квалитету. Живим у кварту Опова у Темишварској улици у Златном јелену".

Литература Олдала и као сликара спомиње само

успутно. Али, и на својим снимцима он је и те како сликар. То се види по свему: како поставља лице које фотографише или како бира мотиве изван атељеа. Јер, Олдал је био толико мудар и далековид да снима и такве призоре као што су вршидба, изградња ускотрачне пруге Кикинда – Велики Бечкерек, сцене с обала Бегеја... Међутим, сва његова пажња увек је ипак усмерена превасходно на човека и његово лице. Томе је подредио и опрему свог атељеа: ту су само најосновнији реквизити – завесе, тепих, стара пећ, стилска столица. Најзад,

Олдал је од портрета и живео, поготово што је око 1853, дакле кад је он отворио свој атеље, фотографија постала модни хит. Појављује се такозвани „визит-портрет“, фотографија малог формата, величине карте за играње, згодна за „успомену и дуго сећање“.

Тачно 49 година Олдал је успешно водио свој атеље. Испред његове камере прошли су нараштаји, цела једна епоха.

Занат и радњу наследио је његов син, такође Иштван Олдал, такође врстан фотографски мајстор. Од 1902, кад је преузео атеље,

до 1921, урадио је неколико десетина хиљада снимака. Као и очеви, и они су данас право богатство у сваком музеју или приватној збирци која их поседује. Како је већ располагао с неколико склопивих фото-апарата погодних за снимање на терену, он је овековечно, поред успешних портрета, и догађаје из сеоског живота, пејзаже из околине града, бечкеречке тргове и здања, оставивши иза себе јасан и драгоцен документарни траг.

Иван Лончар

Преснимно:
Мађаш Немеџ

НЕДУЖНИ ГОДИГИЗЕЛОВИ ПОДАНИЦИ

НАРОД КОЈИ ЈЕ САЊАО АФРИКУ

У СТАРОМ ВЕКУ СВАКУ ПОБЕДУ ПРАТИЛА ЈЕ
ПЉАЧКА. ШТА СУ ТАКО СТРАШНО УЧИНИЛИ
ВАНДАЛИ ДА ЊИХ ПАМТИМО САМО ПО
РАЗАРАЊИМА?

Кад навијачи поломе ограду на фудбалском стадиону, кад у биоскопу открију исечена кожна седишта, кад пијанци у тучи опустоше кафану – за такво понашање имамо само једну реч: вандализам. Вандалом зовемо свакога ко необуздано, без разлога, руши, квари и уништава.

Али, ко су били Вандали с великим В? Знамо сви да се тако звало германско племе у старом веку које је због свог понашања доживело неугодну славу да му име постане синоним за рушиоце. Тако су их бар описали историчари у касно римско доба. Ако су их насликали мало црњим бојама не-

го што су заслужили, није никакво чудо јер Римљани су били њихове највеће жртве.

Додуше, Рим и римске градове пљачкали су и Готи и многа друга германска племена, па ипак нико не говори о „готизму“ или „бургундизму“. Ни једна мајка, љута због штете коју је дете начинило, неће му рећи: „Ти, Лангобарде један!“ Увек су на тапету Вандали и вандализам. Зашто баш они?

Ево како на то питање одговарају историчари који су покушали да утврде што је могуће више појединости о Вандалима, од најстаријих података па до тренутка кад су нестали са историјске позорнице.

Сан о Африци

Постојбина Вандала била је Скандинавија. Погоршање климе и недостатак хране навели су их, као и многе друге старе народе, да крену у сеобу. Стигли су тако на подручје данашње западне Пољске, где су око три века проживели као земљорадници.

Потом је већина поново напустила огњишта и преселила се на територију данашње Румуније (тада зване Дакија) и Мађарске. Није то био неки пљачкашки поход, него уобичајен поступак за оно време. Током три века мирног живота, племе се вероватно толико

увећало да земља више није могла све да их прехрани, па су потражили ново станиште у слабо насељеној Дакији.

Стотинак година касније, из сличних разлога, пало им је на памет да се доселе на наше подручје – у римску провинцију Панонију. Римљани нису примали непозване госте. Пресрели су их, жестоко их потукли и за казну задржали 2.000 њихових ратника да служе у римској војсци. Од њих је образована такозвана „Ala III Vandilorum“ (вандалско треће крило), помоћни коњички пук који је стациониран у северној Африци.

Од тог тренутка Африка ће постати „обећана земља“ Вандала.

Опасно вандалско оружје: штап са гвозденим кукама, који је скидао косу и кожу с главе. Њиме су најчешће кажњавани отпадници.

вођа тога доба. Дошло је до жестоке битке у којој су Римљани славили победу. Годиџизел је погинуо а с њим и око две хиљаде његових ратника.

Да иронија буде већа, Стилихон је био син Вандала и Римљанке, а његове трупе састојале су се углавном од Франака, који су такође били германско племе, али у савезу с Римом.

Вандалузија

Најзад су, у зиму 406-407. године, Алани успели да пређу залеђену Рајну. Кроз римску провинцију Галију два племена су се упутила на југ, према Шпанији. Уз пут су пљачкали, али ништа више него остале војске и освајачи тога времена, били цивилизовани или варвари: пљачка им је служила да се прехране. Ипак, од тог тренутка почела су да им се приписују свакојака дивљаштва и чуле су се прве оптужбе за „вандалско“ понашање.

За такву пристрасност није тешко наћи објашњење. Вандали су били аријанци – припадници хришћанске секте која – Христа није признавала за правог божијег сина него само за биће слично богу. Католичка црква је била немилосрдна према аријанском учењу и забранила га на више црквених сабора у 4. веку. Вандали су му ипак остали привржени и то им је донело жестоку мржњу свих убеђених католика. А католички свештеници били су хроничари онога доба – они који ће највише утицати на суд потомства о Вандалима.

Кад су Вандали прешли Пиринеје, Римљани су им допустили да се населе на југу полуострва, у покрајини која још и данас носи име по њима – Андалузија, првобитно „Вандалузија“. Учинили су то лукаво јер претходно су се и Визиготи (Западни Готи) уз римски благослов населили у Шпанији. Риму би савршено одговарало кад би се два германска народа, у борби за територију, покључили међу собом.

Нови вандалски краљ Гејзерих, један од Годиџизелових синова, није насео римској стратегији. Његов главни циљ и даље је био да стигне у Африку. Остао је са својим народом у Шпанији само пет година и то време искористио да народ замљорадника и јахача претвори у народ помораца. Од хиспанских староседелаца и римских колона Вандали су научили све о морнарском занату. Кад су били спремни, запленим римским бродовима запленили су у Африку.

Искрцали су се код данашњег Тангера и одмах кренули према истоку, дуж готово 2.000 километара дугачког обалског појаса. За војском од 15.000 бораца, претежно коњаника, ишла је огромна пратња од шездесетак хиљада жена, деце, робова, избеглица и просјака, са свим могућим врстама стоке.

Без искуства, без потребних „машина“ за опсаду, ипак су освајали утврђене градове. Њихов циљ била је Картагина (у близини данашњег Туниса), један од најславнијих градова старог века, престоница некада моћног пунског краљевства. Римљани су по-

слали легије да одбране Картагину, али кад су ове стигле град је већ био у вандалским рукама. Победник Гејзерих склопио је мир са западноримским царем Валентинијаном III. Пет година после искрцавања северна Африка припадала је Вандалима. „Афрички сан“ постао је стварност.

Ни приликом ових освајања нису се баш понашали вандалски – сасвим разумљиво, јер нису имали разлога да пустоше своју будућу домовину. Прави рушиоци били су на другој страни. У римским северноафричким провинцијама тада су били у јеку крвави верски ратови између католика и секте донатиста (назване по Донату, бискупу од Картагине), који су једни другима пустошили и спаљивали насеља. Прикључили су се и Бербери из околних пустиња, у савезу са одбеглим робовима, који су користили општу гужву. У приреди је настао потпуни застој, трговина се у многим местима свела на трампу јер новца није било. Историчари верују да су многи од тих ратних ужаса тада приписани Вандалима, иако они за њих уопште нису били криви.

Четрнаест дана пљачке

Гејзерих је ширио и учвршћивао своје краљевство. Поред афричких територија освојио је и Сицилију, Сардинију, Корзику и Балеарска острва. Причало се да се са Атилом, вођом Хуна, договарао о новој подели света: север би припао Хунима, југ Вандалима, а Римско Царство престало би да постоји. Пораз Хуна на Каталаунским пољима, године 451, окончао је те планове.

У марту 455, после неких дворских сплетки, цар Валентинијан III је убијен. Гејзерих је одмах са својом флотом пошао на Рим. Вероватно је хтео да предупреди могући римски напад на своју државу, јер он је с Валентинијаном потписао уговор о миру а није било сигурно да ће се и наследник држати тога. Неки историчари чак мисле да је Еудоксија, царева удовица, сама позвала вандалског краља.

Другог јуна Рим се предао Вандалима и они су га пљачкали пуне две недеље. Ево шта је о томе записао источноримски хроничар Прокопије:

„Гејзерих је одвео Еудоксију и њене две кћери, Еудоцију и Плацидију, са собом у Картагину, а уз то је понео и пуне сандуке злата и сребра. Наредио је да се из царског дворца све однесе, па и предмети од туча и других обичних метала. Похарао је и храм Јупитера Капитолинског и скинуо с њега половину крова који је био начињен од најбоље бронзе и позлаћен.“

Ипак, нико није убијен и ни једна кућа није запаљена. Гејзерих је својим војницима строго забранио било какво насиље. Дозволио је само пљачку, а то је у оно време било неприкосновено право сваког победника.

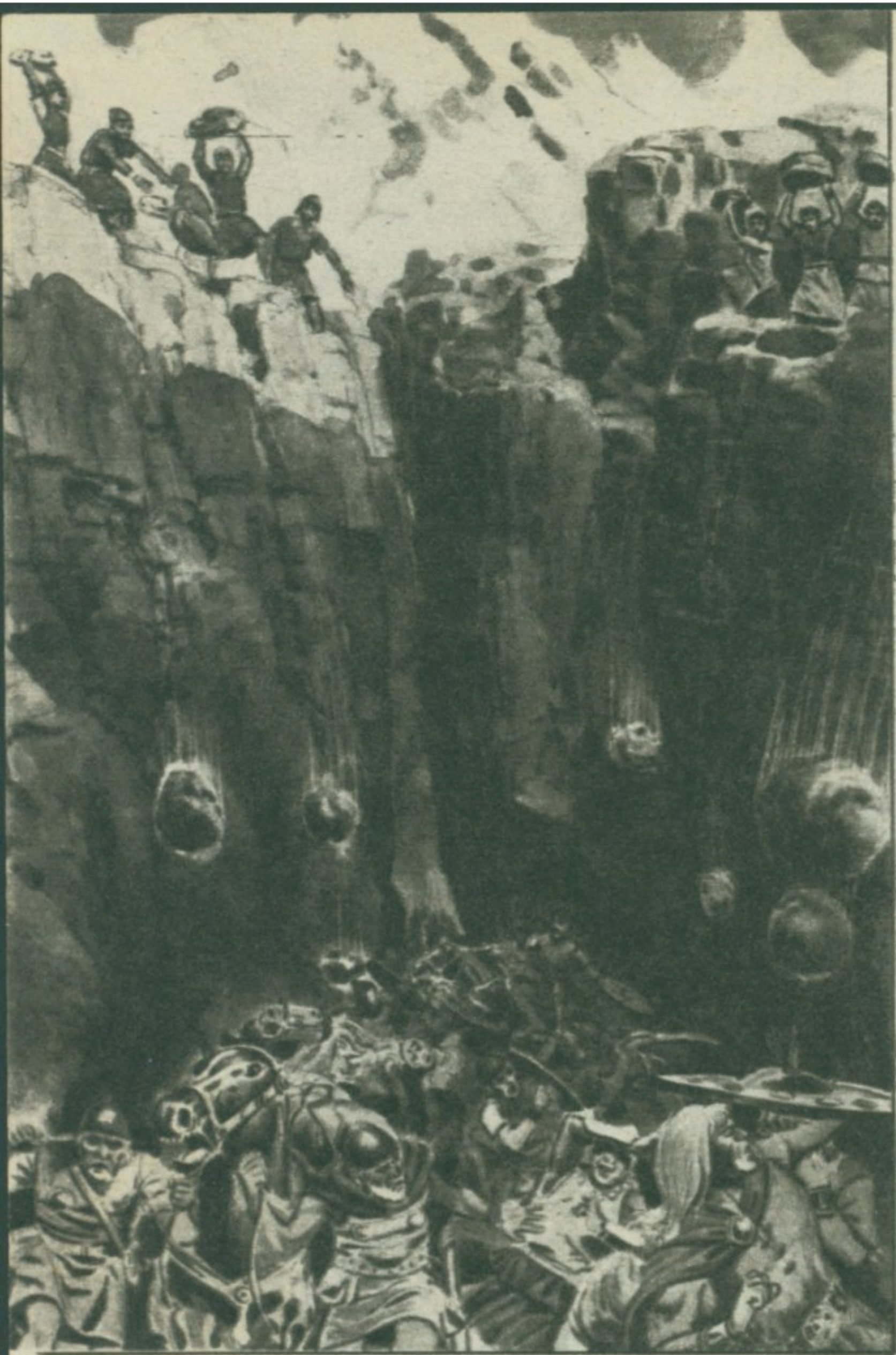
Само, ово није био обичан град – ово је био Рим. Њега су, истина, већ пљачкали и Западни Готи под Аларихом, 410. године, али само три дана. Вандали су га пустошили равно 14 дана и однели све што је

Слично ономе што се у наше време догађало са исељеницима у Америку, пресељени војници почели су у домовину да шаљу писма (треба знати да су Римљани имали одлично организован поштански систем) у којима су одушевљено описивали нову средину. Заиста, северна Африка је била житница римске империје, с идеалном климом и много мање пустиња него данас. Први афрички Вандали звали су своје рођаке да што пре дођу у ову земљу „где пшеница расте као што код нас расте коров“.

У исто време, са истока су у Европу навалили Хуни, а у поређењу с њима Вандали су били праве ов-

чице. Пљачкајући, палећи, убијајући, Хуни су многе народе натерали у бекство према западу, па је то Вандале учврстило у намери да стигну до Африке. Уз пут им се придружило и номадско племе Алана које је пред хунском опасношћу морало још раније да напусти своју постојбину на северном Кавказу.

Вандали и Алани кренули су заједно крајем 4. века наше ере под вођством краља Годиџизела. На том вишегодишњем путовању једна од главних препрека била им је река Рајна коју су намеравали да пређу зими, док је замрзнута. Близу Рајне, међутим, сачекао их је Стилихон, најбољи римски војско-

При преласку Пиринеја дошло је до велике битке с Баскима који Вандалима нису допуштали прелаз преко планина. Ипак, Вандали су победили.

НАСТАВАК СА 15. СТРАНЕ

могло да се однесе. Најгоре је било што је овај последњи препад показао да су „варвари“ победили свој вековни страх од Вечног града (да он не сме да се пљачка као сваки други). Вест о томе са згражањем је дочекан широм Римског Царства. О Вандалима је почело да се говори као о „скрнавитељима“ Рима.

Штап за скалпирање

Гејзериха је наследио син Хунерих, помало религиозни фанатик. Највише су га бринули отпадници од прадедовске аријанске вере. Пред католичким црквама вребали су његови шпијуни с необичним, подмуклим оружјем у руци – дугачким штапом који је на врху имао ситне гвоздене кукице. Католике нису дирали, јер странцима је у вандалској држави била зајамчена слобода вере. Ако би у цркву закорачио неки Вандал – било га је лако познати по дугој германској фризури – краљев шпијун би муњевито замахнуо штапом, заплео му косу и повукао из све снаге. Најчешће би на штапу остао да виси не само највећи део косе, него и камади коже с главе. Отпадник је остајао скалпирани, заувек обележен.

Та врста казне била је у Римском Царству непозната, као и неке друге казне које су примењивали Вандали: рецимо, да осуђеног вежу за коња и вуку га по земљи док не издахне. Такве свирепости доприносиле су лошем гласу Вандала. Али, зар су римске методе (гладијаторске борбе, бацање лавовима, распињање на крст) биле ишта хуманије?

Вандалска краљевина ишчезла је нагло као што је и настала. До-

крајчио ју је источноримски император Јустинијан – његов сан био је да обнови јединствено Римско Царство. Повод су му пружили сами вандалски владари, када је Гелимер, синовац краља Хилдериха, збацио свог стрица с престола, затворио га у тамницу и најзад погубио.

Јустинијан је био у пријатељским односима са Хилдерихом. Године 534. источноримска морнарица под командом славног војсковође Велизарија искрцала се у северној Африци. Пола године касније вандалске државе више није било. Краљ Гелимер одведен је у Цариград као заробљеник, његови малобројни преживели поданици пресељени су чак на границу с Персијом, где им се убрзо изгубио сваки траг.

Остала је само ружна успомена... а и она ће се појавити „са задршком“ од неких дванаест векова. У време француске револуције опат Анри Грегоар ужаснуто је гледао како побуњене масе упадају у цркве, руше олтаре, разбијају кипове, избацују кости светаца на улицу. Тридесет првог августа 1794. одржао је у Националној скупштини ватрен говор у коме је оштро осудио такво понашање и означио га новим изразом: вандализам.

Како су му баш Вандали пали на памет. Можда је о њима читао у списима старих црквених писаца, а можда је, као Француз, знао за она давна времена кад су германски варвари упали преко Рајне и опустошили имања његових предака. У сваком случају, од тог тренутка израз „вандализам“ постао је популаран у француском и ускоро и у другим језицима.

С.С.

Јахачи на циновским МОЈА ДАСКА

ДАСКУ ЗА КОЈОМ СУ
АМЕРИКАНЦИ
ПОЛУДЕЛИ ПРЕ
ДВАДЕСЕТАК ГОДИНА
ХАВАЈЦИ СУ
УСАВРШИЛИ ПРЕ – 20
ВЕКОВА! ЈЕДАН
ВЕЛЕЧАСНИ У
ПРОШЛОМ ВЕКУ УМАЛО
НИЈЕ СВЕ
УПРОПАСТИО...

Први чин: јахач лежи потрбушке на дасци и својски веста рукама према отвореном мору. Напредује полако јер га таласи непрекидно одбацују назад. Најзад стиже у мирну зону где су они најјачи и најизазовнији валови тек невинне коврилице.

Други чин: јахач управља врх даске према обали и поново почиње да граби воду рукама. Сићушна фигура пеливана стиже тако до врха громаде од таласа.

Трећи чин: јахач се усправља и почиње да се спушта косо низ талас у вртоглавом и узбудљивом пропадању – човек извирује дужином вала, паралелно с обалом, док га напред бацају моћни удари таласа чији се рубови савијају и распрскавају. Запенушена креста се затвара и он излеће из „цели“ или „зелене собе“, тунела који ствара талас док се ваља пре но што се разбије о обалу.

Отићи на Хаваје, па умрети

Техника серфинга изгледа заиста једноставно, али у пракси... Ево исповести једног новинара

који летос није одолео искушењу да испроба даску на Малим Антилимма: „Клизећи испред првог таласа осећао сам како ми снажно масира леђа. Тек што сам се издигао изнад воде подухватио ме је други. Искренуо сам даску да бих уловио удар и тада се десило нешто ужасно: трећи талас сручио се на мене и преврнуо ме. Вода ме је прогутала уз заглашујућу буку, тукла ме и вукла како јој се свиђа. Око мене бескрајна пенушава маса. Потрајало је читаву вечност. Најзад сам успео да се докопам површине. Прогутао сам пола Карипског мора, али био сам жив. За само неколико секунди открио сам сав ужас серфинга и грозоту која се стручно зове wipe, а значи силажење у средишњи део таласа“.

1890: хавајски серфер позира с даском

1874: слободна визија серфа, цртеж илустратора Макаја

Таласима

КА - МОЈ ХОПУПУ

Као што сведочи овај цртеж утрављан у окамењену лаву, који су археолози нашли на Хавајима, јахање на дасци као део ритуала овде је било познато пре више миленијума.

1817: гравира сликара Жака Арагоа која представља поглавницу села са Сандвичких острва са женом испред своје колибе. У првом плану традиционална даска

Серфинг је много страشان и много леп спорт. За разлику од оних који једре на дасци користећи ветар да се крећу и дохвате талас, јахач на валовима има на располагању тек неколико секунди да улови повољан тренутак „спајања“ и зато мора бити лудо храбар, прави акробата и знати како дише море.

Сви који се баве серфингом сањају да једног дана оду на Хаваје јер се о ова пацифичка острва (савезна америчка држава од 1959) разбијају најфантастичнији таласи на свету. „Ови страшни валови“, пише истраживач Верлом у књизи „Ковабунга, прича о серфингу“, „стижу овде зими право из Сибира или с далеког севера путевима којима управљају тајфуни и олује, преврћући уз пут китове који се селе према Алеутским острвима. Хаваји су као магнет усред океана који

привлачи таласе, достојне оних око рта Хорна“.

Док су у Европи чувени таласи од три метра у Баскијском заливу, на Хавајима су у моди троспратни валови који достижу и по десетак метара! Ову циновску масу сирове енергије могу да украте само најискуснији ловци на таласе. Године 1950. Дик Крос изгубио је живот у фронталном судару с таласом високим 12 метара а 1969. Крег Мол, звани „Торо“, успео је да узјаше вал од 10 метара а да му длака није фалила с главе. Недостижни рекорди? Можда и нису.

А шта каже Џејмс Кук?

До данас је остала тајна где се и кад човек први пут ухватио укоштац с морским титанима. Неки сматрају да је постојбина серфинга Африка наводећи британског путописца Александра

који је 1837. прикупио низ података о јахању на таласима дуж обала западне Африке. Већина, ипак, мисли да прадедовину серфинга треба тражити у Полинезији и нигде другде. За време свог трећег путовања на Тахити Џејмс Кук је 1777. записао у бродски дневник: „Шетајући једног дана ртом Матавај, угледао сам човека у кануу који је веслао рукама. Удаљио се од обале до места где почињу валови, усправио се и пажљиво вребајући онај тренутак кад талас креће, бацио се великом брзином низ њега добијајући тако снагу која кану тера напред, а не потопи га“.

Кук није могао знати да су, готово хиљаду година пре него што је он открио Сандвичка острва (Хаваје), Тахићани и становници Маркишких острва почели сеобу на ова далека острва носећи са собом своје животиње,

биљке, своја веровања и омиљену разоноду: he'e nalu. За њих је јахање на таласима било део религијског ритуала и свечаности такозване иницијације (увођења у живот): млади ратници који би у серфингу показали највише храбрости и вештине стицали су значајно место у животу племена.

Наравно, јахање је било привлачно и као игра и задовољство, али не само то. У једној студији о старијим локалним обичајима објављеној 1896. године новинар Томас Трама забележио је да се Хавајци кладе у све што је за њих вредно: у мреже, удице, кануе, живину, свиње и краве. Дешавало се да без оклевања заложу своју слободу или чак сам живот. Јахачи на таласима играли су за посебне привилегије које им је давао поглавица племена. При том су принчеви могли да

НАСТАВАК НА 18. СТРАНИ

Откако су измишљени нови материјали, даска постаје све краћа и све лакше. У Калифорнији ниједан јахач неће пропустити да свој „инструмент“ не повери уметнику који ће га украсити. Сигуран начин да серфер не остане незапажен.

НАСТАВК СА 17. СТРАНЕ

посеку стабло коа или виливиллија, идеално за прављење дасака, док су најсиромашнији морали да се задовоље леблом банане. Можда су баш у та далека времена у окамењену лаву угравирани цртежи јахача на даскама нађени у пољима изнад луке Каунолу на острву Ланај, као и на обали Кауја?

Ту је ђаво умешао прсте

Стари хроничари редом истичу велико задовољство које серфинг пружа човеку, а то потврђују и данашњи јахачи. При том користе речи као „пијанство“, „бестежинско“, „хипнотичко“ стање, за шта народи Пацифика имају своју реч „хопупу“.

У новембру, кад дође време урагана и заглушујућих таласа, древни становници Хаваја постајали су „хопупу“. „Ови честити људи тада забораве и најосновније обавезе“ – пише Кепелина Кеауокалани у својој књизи. „Крену да раде у пољу, али се изненада окрену, виде таласе како грувају о обалу, заборављају на посао и журе кући да узму даску. Деца могу остати гладна, жене и остали укућани такође, глава породице се не осврће. Потпуно је заокупљен таласима... Тако се ово невинно задовољство претвара у игру ђавола“.

Када ветрови и олује на пучини не би створили таласе какве су желели, Хавајци су у помоћ позивали врача, кахуна. Цело село окупило би се на месту где валови одбијају да порасту, кахуна

би откинуо неколико струкова ладолежа и заједно с осталима започињао песму која је требало да умилостиви море, шибајући га уз пут све док се не појаве таласи.

Почетком 19. века овај прастари обичај замало није заборављен. Наиме, године 1820. стигао је из нове Енглеске на Хаваје величасни Хирем Бингем на челу групе калвинистичких мисионара и остао шокиран. Ови пуританци који се нису скидали голи ни кад су се купали били су скандализовани „голотињом домородаца оба пола“ и под хитно прогласили јахање на таласима богохулним и забрањили га. Прогнане су и све остале „паганске“ забаве које су пратиле такмичење у спуштању низ валове: плес, клађење, приношење жртве – просипања вина да се умилостиве богови.

Али, нису сви у мантијама били тако конзервативни. Мисионар Вилијем Елис бележи шест година касније: „Нема ништа лепше него с обале посматрати 50 или 100 људи који заједно јашу циновски талас, до пола загнуруени у пени“. Његов сабрат величасни Чивер отишао је још даље: „Кад бих могао да бирам, ништа ми се више не би свидело него да балансирам на дасци док ме талас носи ка обали брзином коња у галопу“. Наздравље!

Башка ја, башка даска

Године 1860. амерички књижевник Марк Твен, шарми-

ран „телесним покретима на валовима“ није одолео искушењу и бацно се на даску. Своје искуство описао је у књизи „Како огрубити“: „У правом часу поставио сам даску како то правила налажу, али сам пропустио тренутак спајања. После 3-4 секунде даска је ударила о обалу, без мене, док сам ја за то време додирнуо дно и попио пола тоне воде“.

Судећи по чланку о „краљевском спорту“ који је написао 1907. године док је боравио у Ванкикију, Џек Лондон је, изгледа, прошао боље: „Један Меркур тамне коже, мирног али поносног лица, издизао се изнад ових немишљених чудовишних грлосија“. Зна се и како се звао Меркур – био је то Џори Фрит, од оца Ирца и мајке Хавајке, човек који је постао прво име серфинга у 20. веку. Одмах после тог текста почели су да га позивају на плаже јужне Калифорније да прикаже своју вештину. Пуних 12 година подучавао је присталице новог спорта. Америка га је назвала „човек који хода по води“, а данас се Фрит сматра оцем серфинга у Калифорнији.

У то време појавила се и друга звезда која је журишала на кресте таласа. Дјук Каханамоку рођен је 1890. Са 13 година већ је галопирао таласима у Ванкикију. Убрзо је стекао глас најбржег пливача на свету. Године 1912. „човек-риба“ освојио је златну медаљу на Олимпијади у Стокхолму и постао славан у целом свету. Аустралија која још није знала за серфинг позвала га је за трене-

ра. Дјук је тамо изазвао незапамћено одушевљење. Само захваљујући њему серфинг је овде постао појам, као рагби, пиво или коњске трке. Највеће Дјуково јахање одиграло се 1917. кад је земљотрес у Јапану подигао циновске таласе на обалама Хаваја. Дјук је полетео према пучини на дасци дугачкој пет метара и тешкој тридесетак килограма. Угледали су га на циновском таласу од десет метара како узлеће и спушта се и тако је превалио пуна два километра!

Са серфом и у – рат

Ипак, тек педесетих година дошло је до правог бума јахања на лудој дасци. Помогла је и реклама, и штампа и телевизија. И Холивуд, наравно. Године 1959. он је лансирао серију филмова с плаже која је америчке градиће засула с екрана брдима воде. Прави серфери презиру ове филмове сматрајући их наивном комедијом која више штети правом спорту него што му користи. У Калифорнији су се после тога појавила нова бића „водоземци“: бронзани плави мошци испраног погледа у пратњи савршено грађених сирена улазили су у море са даском на глави. Средином 60-их година ови „бич-бојси“ постали су прави културолошки феномен. Млади с универзитета одбацивали су све „стеге“ и залуђивали се тајанственом слободом јахања. Ништа није могло да спречи најватреније серфере, чак ни рат! Било је заиста необично гледати регруте за Вијетнам како се укрцавају у авионе с даском за једрење. (Сличну сцену могли сте да видите на почетку чувеног Кополиног филма „Апокалипса сад“.) Мода није остала по страни: „Т“ мајице, испране бермуде с фронцлама које истичу жуљеве на коленима, поуздан знак да се препозна почетник. Појавили су се специјални часописи и стрипови (Силвер Серфер, суперхерој који јаше разним галаксијама на својој сребрној дасци).

Појава нових материјала, посебно полиуретанске пене и стаклених влакана прекривених гумом, учинило је даску још приступачнијом. Тешким дрвеним даскама је одзвонило. Први су се Аустралијанци појавили на кратким даскама чије су могућности далеко веће. У Европу је „заразу“ пренео амерички сценариста Питер Виртел који је 1956. дошао у Бијариц на Азурној обали да ради на адаптацији Хемингвејевог романа „Сунце се поново рађа“. Одлушевљен домаћим таласима наручио је да му пошаљу даску из Калифорније. До тада се само неколико младића из околине усудило да јаше на таласима на кривим даскама израђеним „по сећању“ на америчке филмове и слике из журнала.

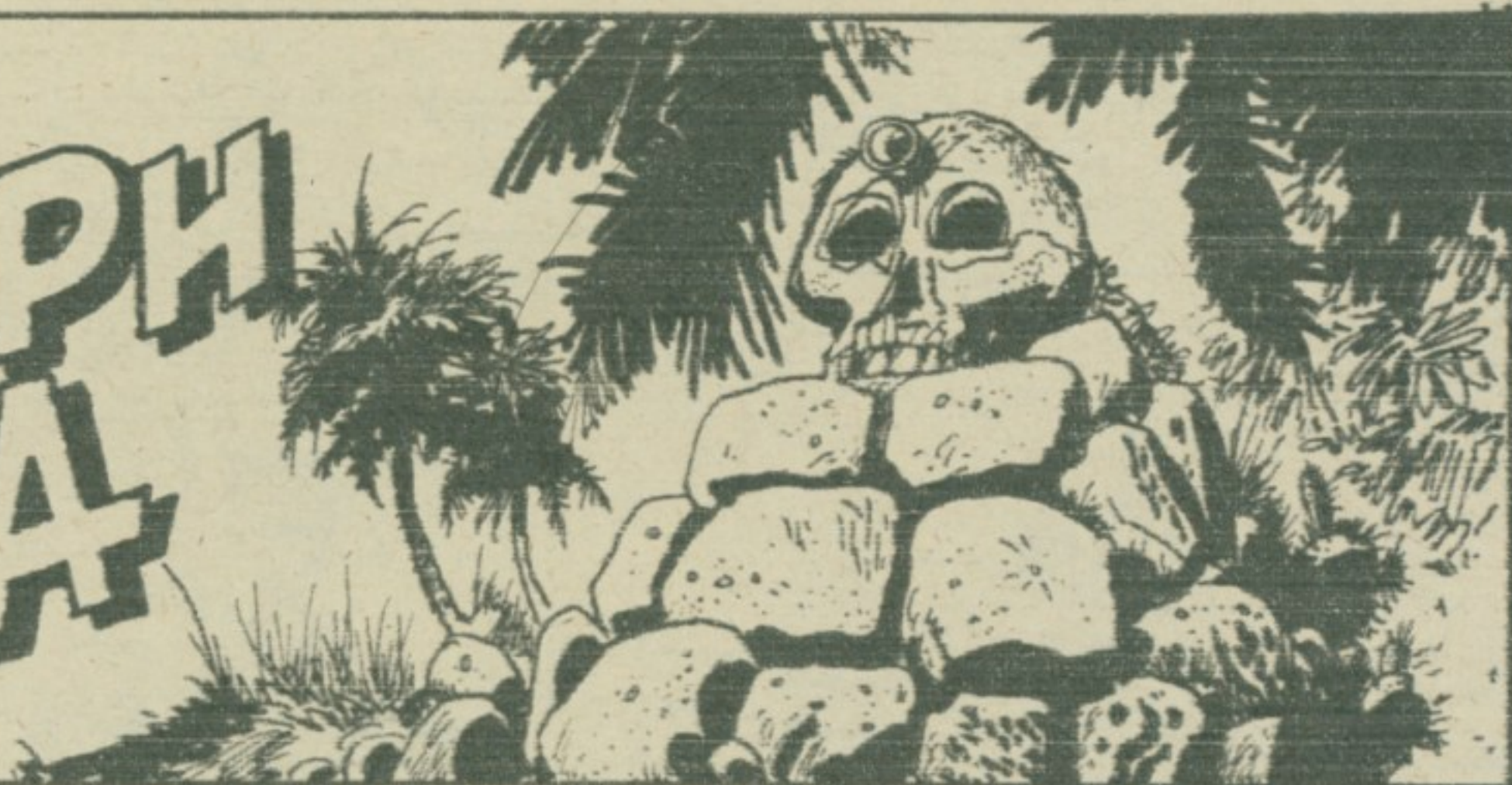
Данас је, широм света, основано на хиљаде серфинг клубова, а има их и код нас на Јадрану. Готово све земље имају своје шампионате, а победницима припадају високе награде. У Пипелини Мастерс на Хавајима ових дана најбољи јахач однеће 9.000 долара.

В. М.

КОРТО МАЛТЕЗЕ

ТАЈНА ЧЕТИРИ КЕЦА

ХУГО ПРАТ
(HUGO PRATT)

ЕВО ЛОБАЊЕ...
ОД ПРОШЛОГ ПУТА
НИЈЕ СЕ МНОГО
ПРОМЕНИЛО...

А ОВАЈ ДОГЛЕД СТАВ-
ЉЕН У ИСУ НЕ УЛЕП-
ШАВА ЈЕ МНОГО!

ЧИЈА ЛИ ЈЕ?

КО ЗНА...
ЧЕКАЈТЕ
ДА ПО-
ГЛЕДАМ
КРОЗ
ДО-
ГЛЕД...

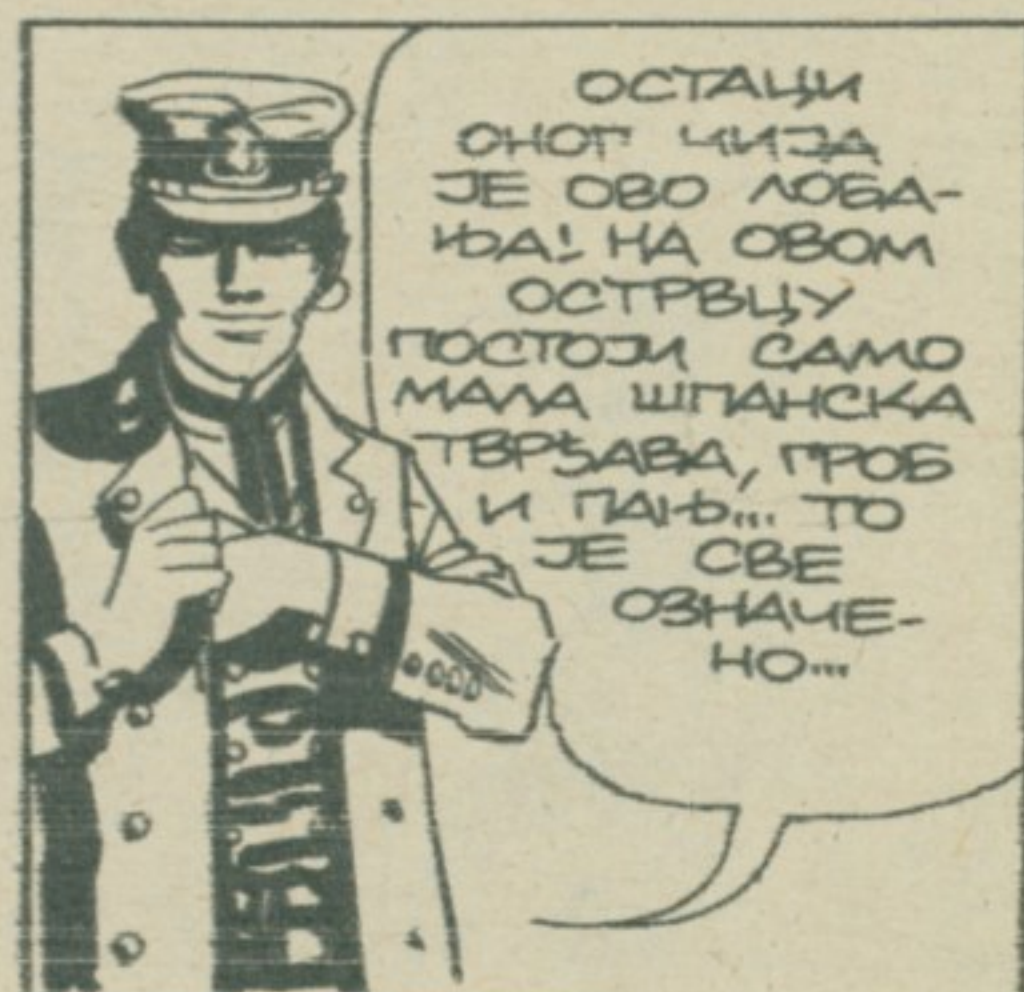

ВИДИМ САМО
НЕКИ ПАЊ?

СВЕ САМ ПРЕТРАЖИО ОКО ПАЊА И ЛО-
БАЊЕ И НИШТА НИСАМ НАШАО, А СИТУ-
РАЈАМ САМ ДА ОВАЈ КАМЕНИ ГРОБ
КРИЈЕ НЕКУ ТАЈНУ...

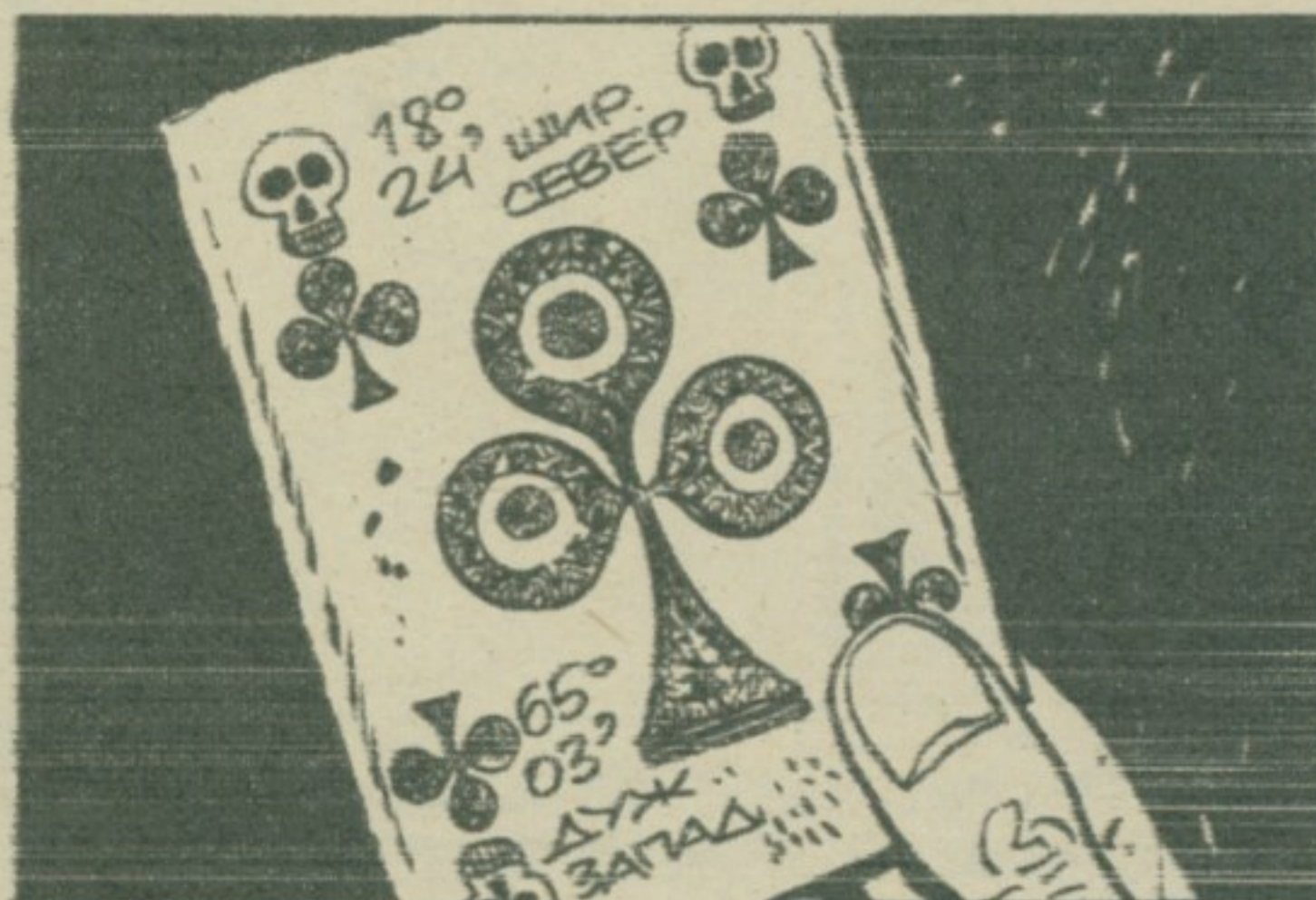
ШТА ЛИ ЈЕ
У ЊЕМУ?

ОСТАЦИ
ОНОГ ЧИЈА
ЈЕ ОВО ЛОБА-
ЊА! НА ОВОМ
ОСТРВУ
ПОСТОЈИ САМО
МАЛА ШПАНСКА
ТВРЂАВА, ГРОБ
И ПАЊ... ТО
ЈЕ СВЕ
ОЗНАЧЕ-
НО...

...НА ОВОЈ
КАРТИ!
ДАО МИ ЈЕ
У ШАНГАЈУ
НА СМРТИ
НЕКИ КРИ-
ЈУМЦАР!
КЕЦ, ТРЕЋ
УРЕЗАН ЈЕ
У КИТОВУ
КОСТ...

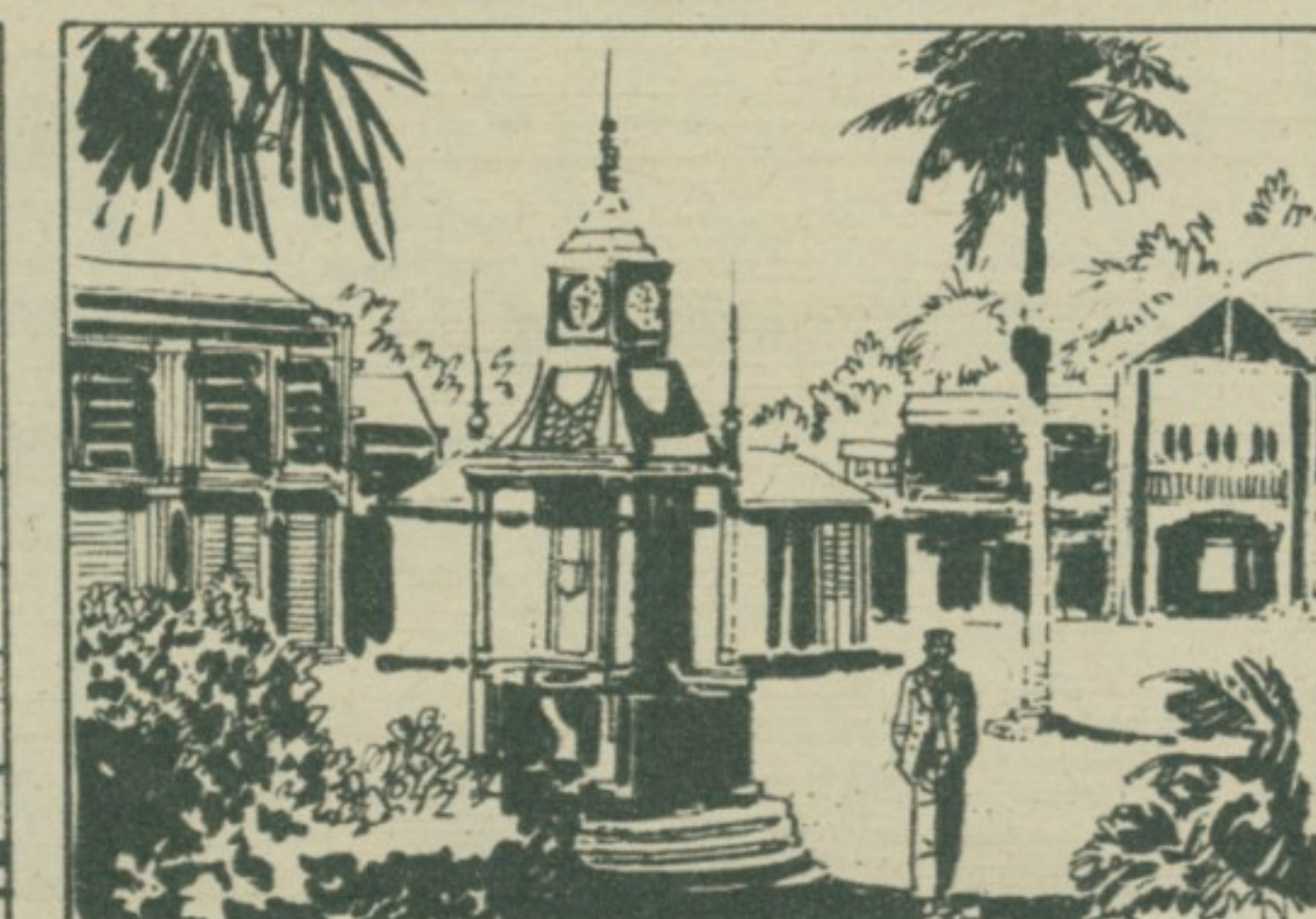
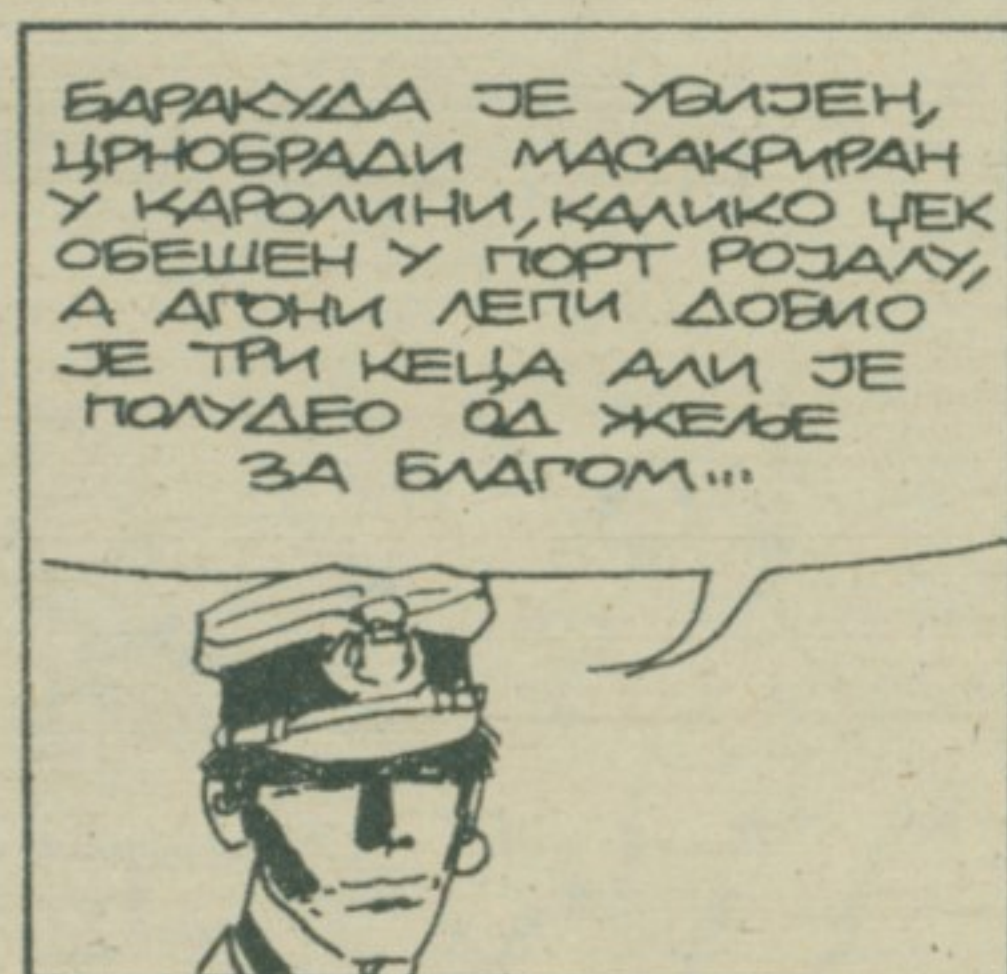
ПОСТОЈЕ ЧЕТИРИ
КЕЦА... ОНИ ЗАЈЕДНО
ОПКИВАЈУ ТАЈНУ ГДЕ
СЕ КРИЈЕ ВЕЛИКО
БЛАГО...

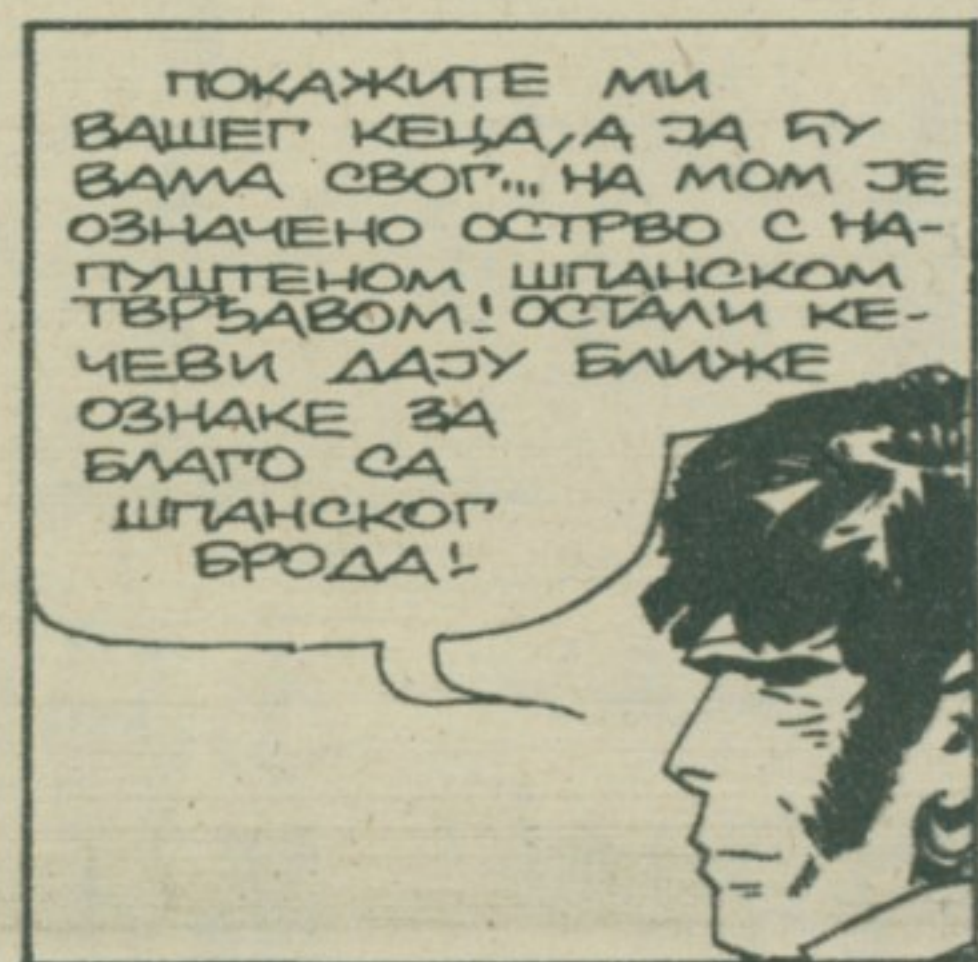
КОД КОГА
СУ ОСТАЛИ
ТРИ КЕЦА?

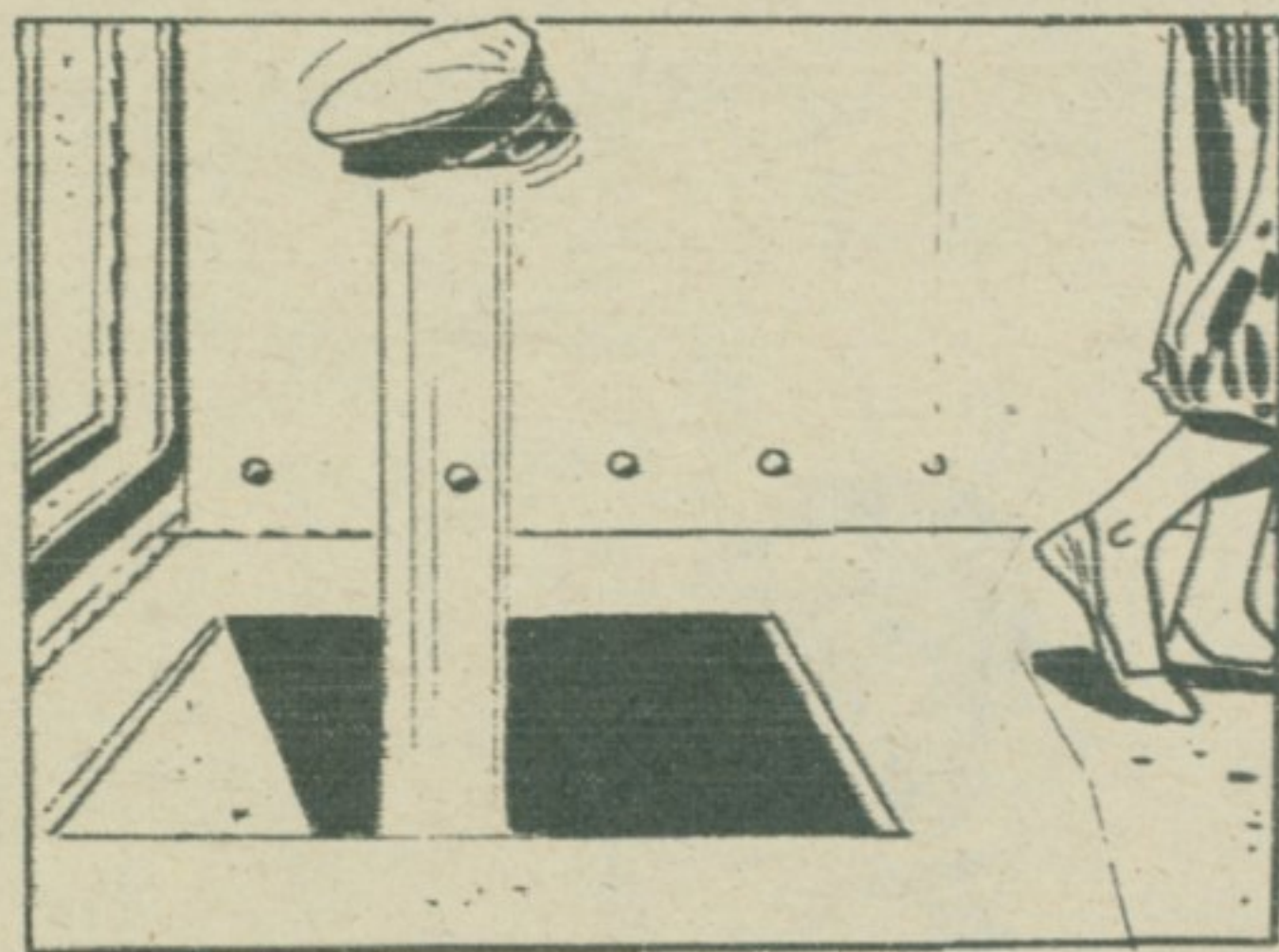

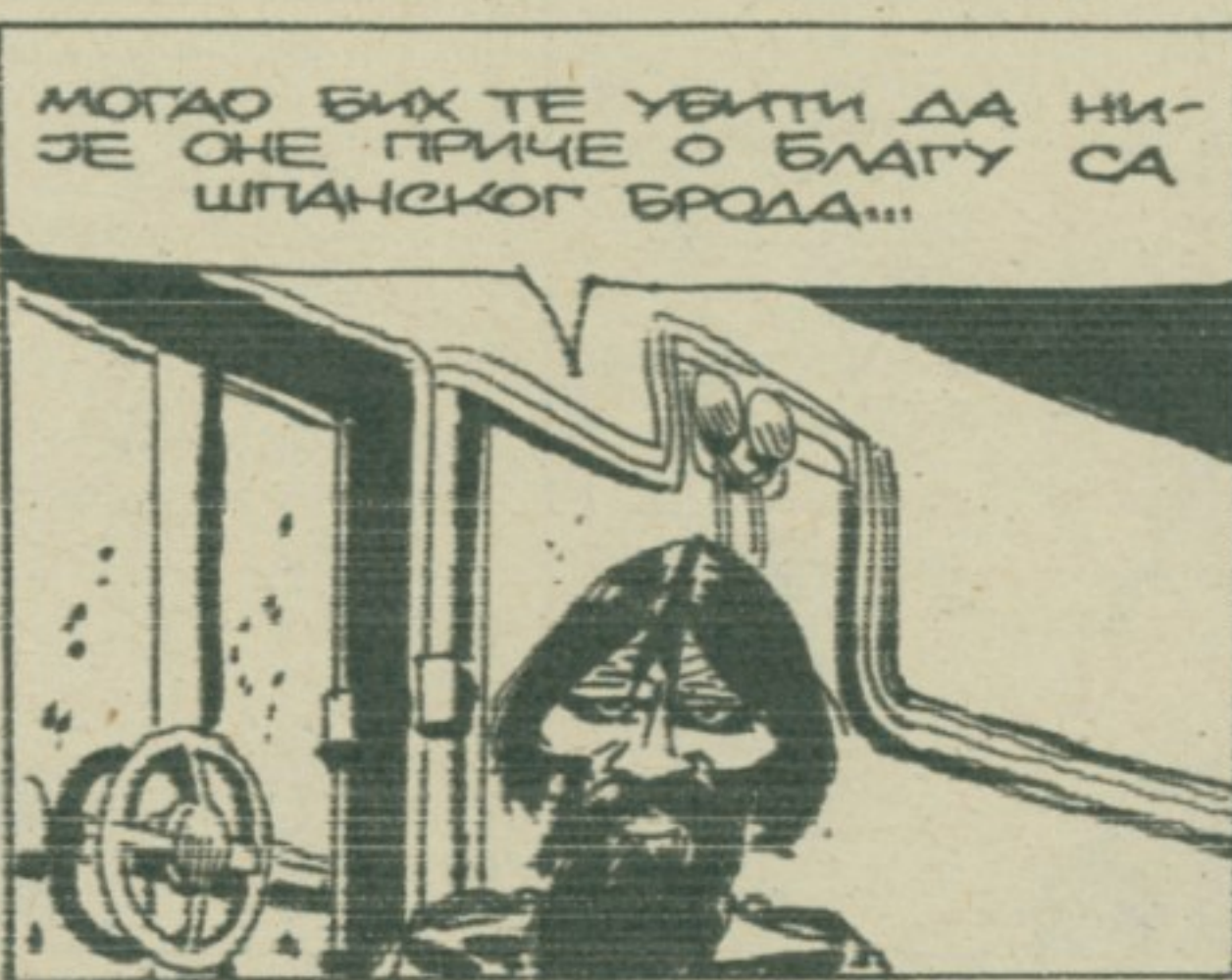
ЈЕДНОГ КЕЦА ИМА
БАРАКУДИН НАСЛЕДНИК
ИЗ СЕН КИТА...

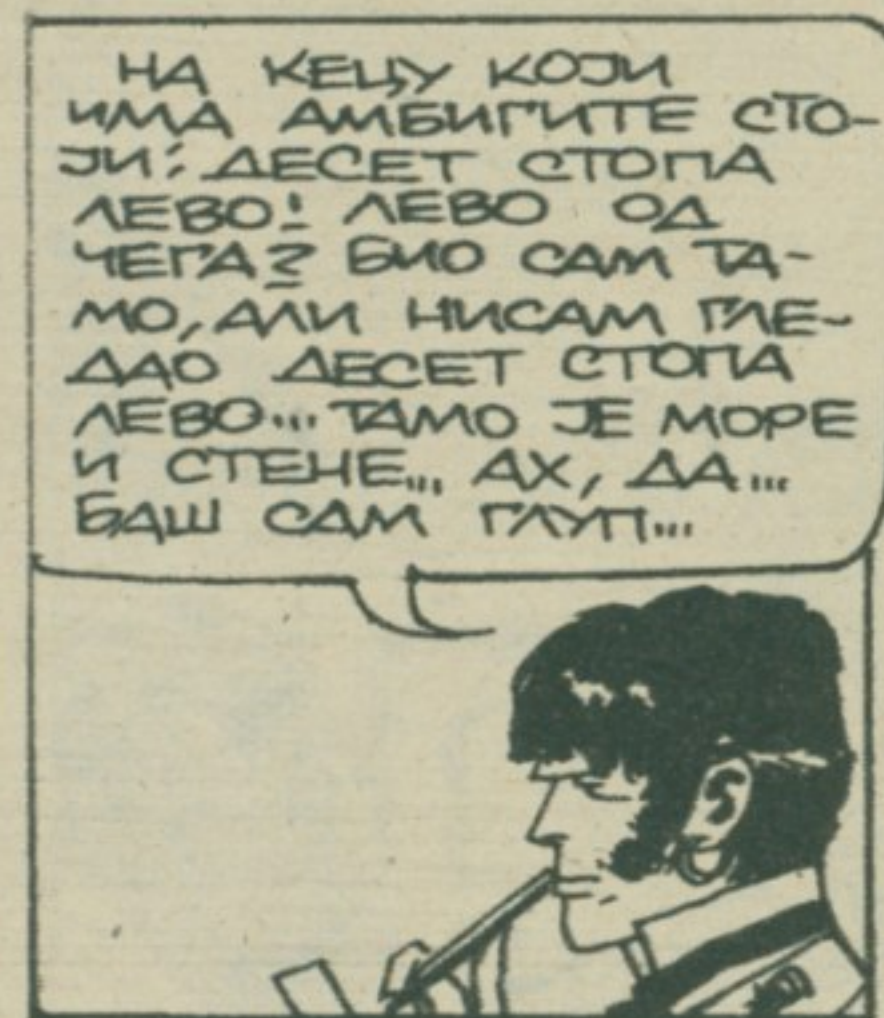
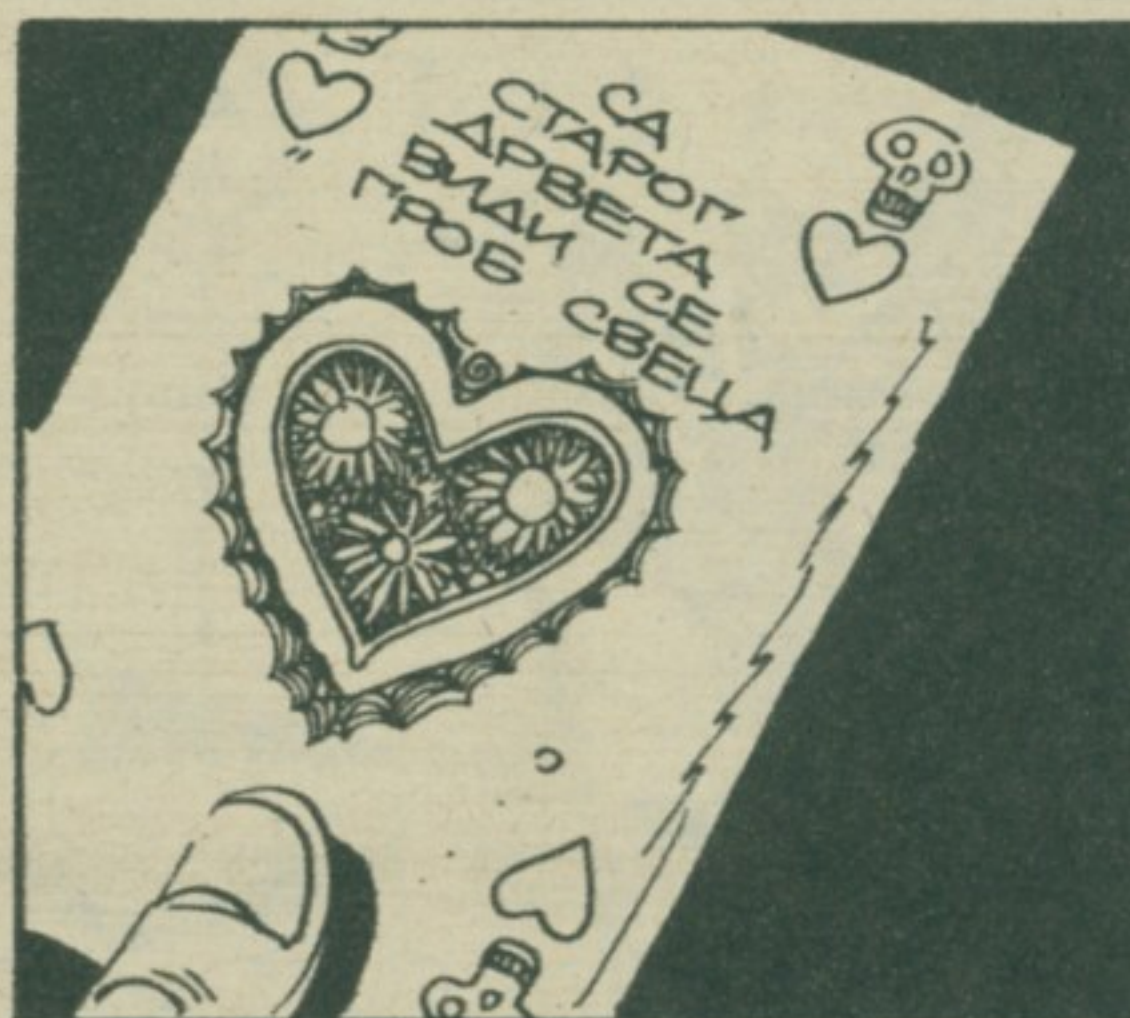
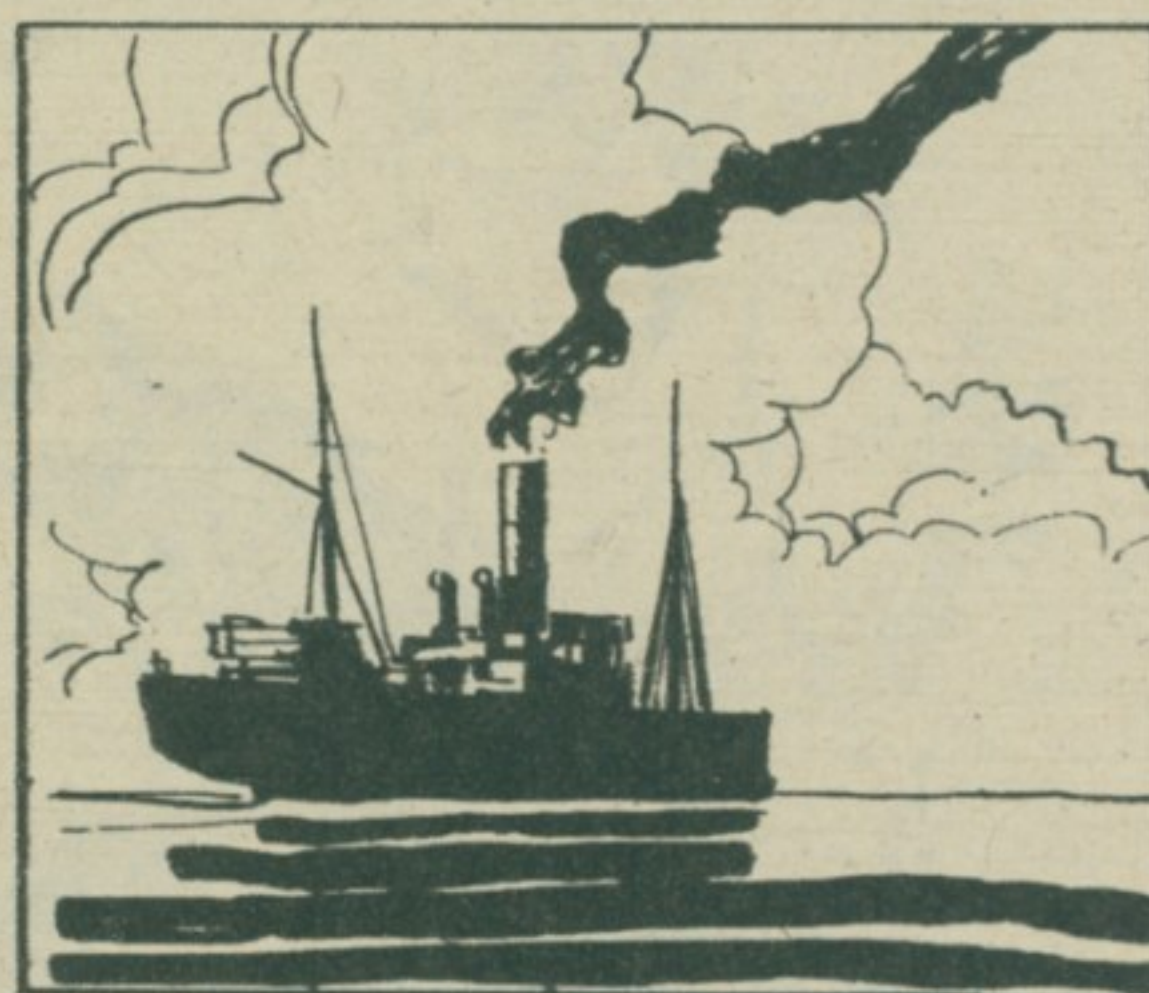
КО ЈЕ БА-
РАКУДА?

ОЧАЈ ПРЕБЕН...ТО ЈЕ ЗАРБОЛ! САД ЈЕ СВЕ ЈАСНО! АЛИ БЕЗ ОВЕ ЛУДЕ, НИКО НЕ БИ НИ ПОМИСЛИО ДА ЈЕ БРОД ИСПОД СЛОДА КОРАЛА СТАРОГ ДВА ВЕКА!

МОЈ ПРЕДАК
ТА ЈЕ
ПРВИ
НАШАО
ЈЕР СУ
МУ ОСТАЛИ
ОВДЕ!

МОЖДА...АЛИ, СУ
ДЕЛИ ПО СВЕМУ,
СТВАРИ НИСУ
ИШЛЕ КАКО СЕ
ОЧЕКИВАЛО! ДОГ-
ЛЕД ЈЕ БИО ОКРЕ-
НУТ У СУПРОТНОМ
ПРАВЦУ! МОЖДА
ТА ЈЕ СВЕТАЦ,
ИЗНЕНА-
ДИО И
УБИО...

ВЕРОВАТНО...АЛИ НЕ ГУБИМО
ВРЕМЕ НА БРБЉАЊЕ!ТУ ДОЛЕ
ЛЕЖИ МОЈЕ ЗЛАТО! БРЗО, ДОК
НЕ НАКЪБЕ ПЛИМА!

НАШЕ ЗЛАТО,
РАСПУГНИТЕ! ДА
БИ ОСЛОБОДИЛИ
ЗЛАТО, ПОТРЕБАН
ЈЕ ДИНАМИТ!

ДИНА-
МИТ?

ИМА ТА У ЧАМЦУ!

НЕКА НЕКО
ОДЕ ПО ЊЕГА!

БРЗО! И КАД
СЕ ВРАТИ,
ПРОСВИРАЈУ
МУ МЕТАК
КРОЗ ГЛАВУ...
А ТИ, КОРТО...

"ЗНАШ
ЛИ ДА
ПОСТАВИШ
ДИНА-
МИТ?

ЗНАМ! ОКЛОНИ
ТАЈ РЕВОЛВЕР
БЕГ ЈЕД-
НОМ!

ТИ МЕ ЧАС ЖЕЛИШ
КАО ПАРТНЕРА В.Б.
ЧАС ТО ЗАБОРАВЉАШ!

ШТА ТИ ЈЕ ТО В.Б?

ВЕСЕЛО
БРАТСТВО!
КАД ПРЕ
ЗАБОРАВИ?

ЧЕКАЈ...
НЕШТО
СЕ ПРЕ-
РАЧУНА-
ВАМ...

УВЕК СИ
ОКЛОНИ
ДА ПРА-
ВИШ
ИСТУ
ГРЕШКУ...
ДА ВИ-
ДИМО...

ТАЈ ДИНАМИТ
ЈЕ ДОВОЉАН...А
ТЕБИ ЈЕ ПОЗНА-
ТО ДА МИ ЈЕ ЈЕ-
ДАН ЦИГАНИН
ПРОРЕКАО ДА
КАД ЈА УПРЕМ
УПРЕБЕ И
СВИ ОКО
МЕНЕ!

У РЕДУ...
НЕК'
ТО ОСТА-
НЕ ЗА
ДРУ-
ГИ ПУТ!

УМ...
ФИТИЛО ЈЕ
КРАТАК И ЗА-
ТО БЕ ОФЕ-
КАТ БИТИ
БРЗО! МИСЛИШ
ДА БУ
ОДЛЕТЕТИ
У ВАЗДУХ
НА ЛЕГАЛАН
НАЧИН?

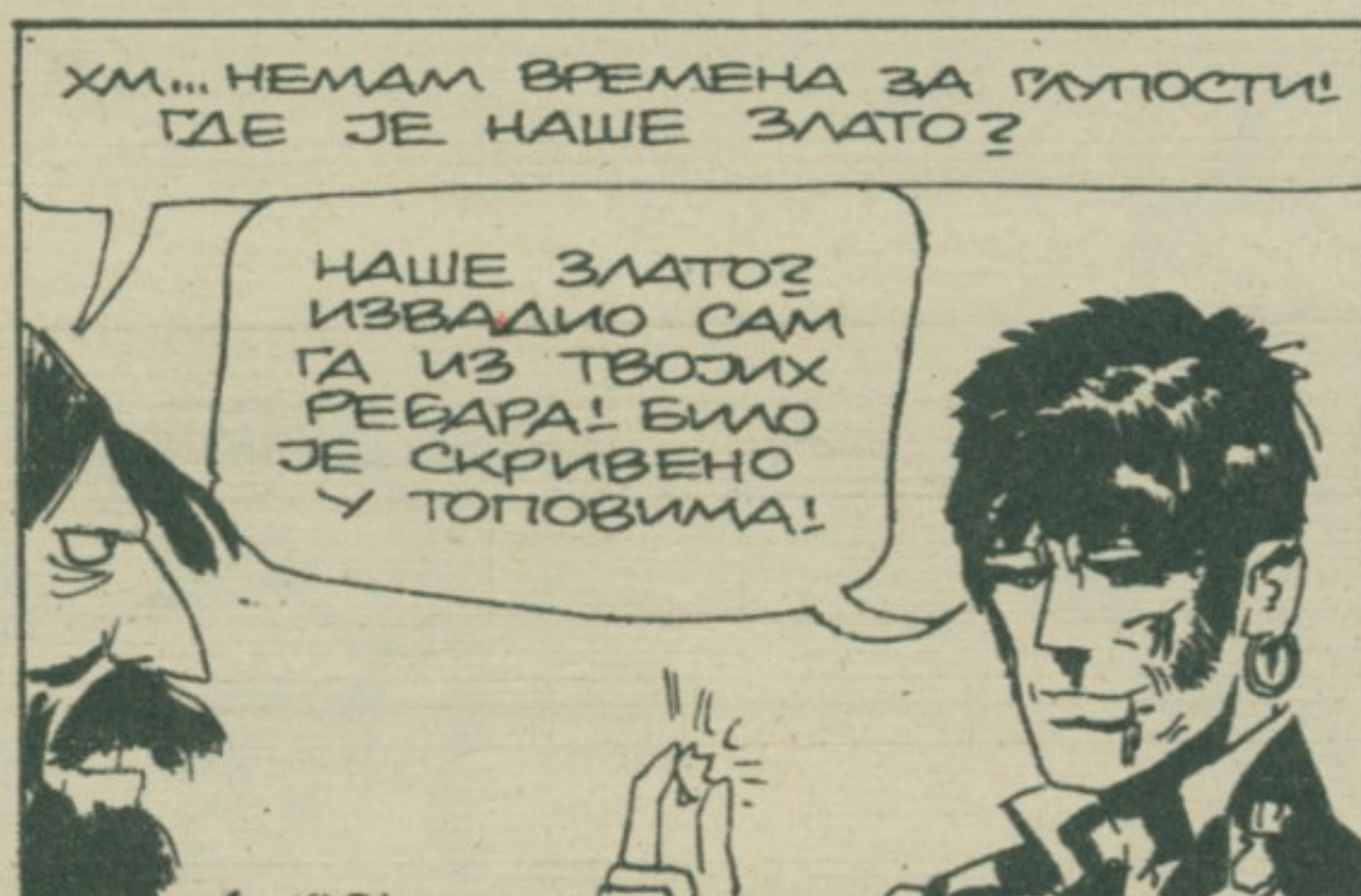
ТАКО БИ ТИ СПАСАО ОБРАЗ
ВЕСЕЛОГ ДРУШТВА
И СТАРАСИО СЕ ПАРТНЕРА!

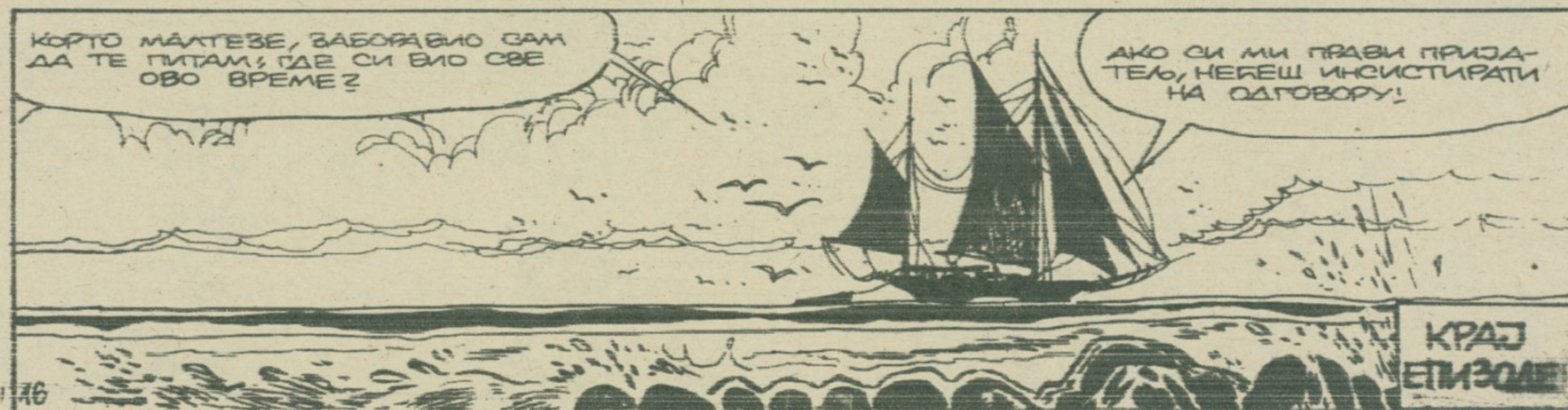

МОРЕ
ПУНО
ТАЈНИ

НЕКЕ СУ ВЕЋЕ ОД
АУТОБУСА ИЛИ КИТА,
А ДРУГЕ БИ СТАЛЕ У
БЕБИНУ ШАКУ, АЛИ
СВЕ СЕ БРАНЕ –
ЖАРЕЊЕМ

Изглед може да превари: медуза извађена прошле године са дубине од 400 метара, дугачка 18 метара

Међу
најопаснијим
становницима мора:
„португалски ратни брод“

ВЕЧНЕ ЛУТА- ЛИЦЕ

Многи људи сматрају да је ајкула најопаснија морска животиња, али то није тачно. Медуза названа „морска зоља“, велика као људска глава, са смртоносним пипцима дугим готово шест метара, излучује отров који може да убије за само пет минута. Пошто на жртвама не остаје ника-

кав траг жарења, много пута је смрт купача погрешно приписивана срчаном нападу или другим природним узроцима. Недавним испитивањем установљено је да у 73 случаја смрти на једној обали код Бризејна, у Аустралији, током 25 година чак у 60 случајева кривац је морска зоља, а само у 13 посреди је напад ајкуле.

„Португалски ратни брод“ спада међу најчудније медузе – и најнеудобније. Он се не креће контракцијама (пулсацијама) него плута на површини воде, пошто му је највећи део „врећа“ испуњена гасом, с пречником од око 20 центиметара. Док ветар и морске струје носе ову

„крстарицу“, за њом се вуку пипци дугачки до 50 метара, који умртве сваку рибу коју додирну.

Ово су само две од више од три хиљаде врста желатинастих морских животињица које називамо медузама. Са клобуцима у хиљадама боја и облика, оне плутају, плове и пливају свим морима и океанима на нашој планети. Сваке године откривају се нове врсте. Како каже један познати океанограф: „Ми не знамо колико тих животињица доле чека да буде покупљено.“ Неке се налазе веома дубоко, где чак ни рониоци не залазе, друге имају тако крхка тела да се на додир распадне, а треће, кад се пажљи-

во покупе посебном опремом и понесу ка површини, једноставно се распадне због промене притиска.

Медузе су углавном морске животиње, јер само неколико врста живи у слатким водама. Тело им је желатинаста материја са готово 98 одсто воде. Састоје се од клобука (звона, куполе) на којем се налази већи или мањи број ловки, а између њих су мехурасти органи (за равнотежу, распознавање светла и друго). С доње стране се налази дршка са устима. На ловкама, око уста, а понекад и на звону налазе се жарници. У сваком је мехурић пун отрова и једна цевчица. На надражај, цевчица се исправља и

кроз њу се на жртву избацује отров.

Ове морске луталице, које готово непромењене прелазе океане већ 400 милиона година, деле се у две групе: скифомедузе, дугачке од два милиметра до неколико центиметара, којих има око 3.000 врста; и хидромедузе, дуге неколико центиметара до пола метра, којих има свега око 200 врста.

Медузе данас проучава само неколико група на учника. Али они указују да би ове животињице „мogle да нам саопште више него иједна друга врста о отвореном океану, његовој историји – и његовој будућности“.

Е. Ј.

Древни становници Земље: медуза снимљена одоздо

Операција „Храст“

ИАКО СУ ИЗГЛЕДИ ЗА УСПЕХ БИЛИ ГО ЖИВОТА ОСЛОБОДИ ДУЧЕА И ИЗВРШИ

Усред ручка у берлинском хотелу „Еден“ тридесет петогодишњи капетан оружаних СС-одреда и заповедник новоформираних специјалних јединица Ото Скорцени устао је од стола и назвао телефоном канцеларију. Сазнао је како сатима покушавају да га нађу. Стигло је наређење да се капетан сместа јави у „планински“ главни штаб Адолфа Хитлера у Источној Пруској, чувену „вучју јаму“. Авцион га је већ чекао.

За све време лета Ото Скорцени није престајао да се пита шта овај позив значи.

Морате да успете!

Ни када су га, неколико сати касније, увели у једну од просторија „вучје јаме“, капетан Скорцени није био ништа ближе решењу загонетке. Тамо се већ налазило пет официра са далеко вишим чиновима од његовог. И они су, очигледно узнемирени, водили напет разговор.

Гласови су замрли оног тренутка када је међу њих ступио Хитлеров ађутант Ото Гинш и одсечно, готово режећи одрешитвао: „Господе, фирер ће вас сада примити.“

Пошто су салутирали, а затим сваки издекламовао своју војну биографију, вођа је у муку који је уследио драматично коракнуо уназад, а затим упитао: „Ко од вас добро познаје Италију и шта мислите о Италијанима?“ Сви су били пуни хвале за одане савезнике. Сви изузев Скорценија. Капетан је присутне запрепастио изјавивши: „Какво питање, мој фиреру! Ја сам Аустријанац!“ (Скорцени је циљао на чињеницу да је, из политичких разлога, аустријски део Јужног Тирола припојен Италији).

Познат по непредвидљивим одлукама, фирер је на тренутак зурio у Скорценија, а затим закључио како је човек који има смелости да му тако одговара једини способан да једним јединим потезом измени ток другог светског рата.

За преосталу петорицу био је то крај разговора са Хитлером. За Ота Скорценија почетак најблиставијег тренутка каријере. У следећих неколико минута капетан је коначно сазнао зашто се обрео у „вучјој јами“. Фирер му је поверавао задатак од „највећег могућег значаја“. Дучеа, његовог пријатеља и брата по оружју „издали су“

и ухапсили његови земљаци. Он, Скорцени, ослободиће Мусолинија!

– На вама је да откријете где се дуче налази. Морате да успете! Довешћете ми мог пријатеља Мусолинија!

Биле су то речи којима је вођа окончао разговор. Ото Скорцени није имао намеру да га разочара па макар га то стајало живота.

Где је дуче?

За неколико дана у Италију је пребачено 10 хиљада немачких падобранаца и једна група командоса. Но, Ото Скорцени још није знао одговор на кључно питање: где је дуче?

Нови режим маршала Пјетра Бадолџа учтиво је одбијао све покушаје Немаца да добију било какво обавештење о Мусолинију. У будућим преговорима са савезницима на које је Бадолџо већ тада рачунао, дуче је представљао одличан адут. Другим речима, Италијани су били решени да га ни по коју цену не испусте из руку. Штавише, рачунајући од самог почетка да ће Немци покушати да ослободе Мусолинија, његовим чуварима наређено је да га у случају нужде и убију, али да нипошто не допусте да буде ослобођен.

Мере безбедности биле су такве је дуче непрестано премештан с једног места на друго, све док се његовим тамничарима није учинило да су коначно пронашли неосвојив затвор: петоспратни хотел на обронку највишег врха у Апенинима, Гран Саса. Чинило

се да су у праву. Дучеа је даноноћно чувало 250 наоружаних војника. До хотела се стизало само жичаром и путем на који се будно мотрило. Сваки покушај да се Мусолини ослободи могао је да се оконча на само један од два могућа начина: битком или дучеовом погибијом. Или, евентуално, и једним и другим.

Прва тачна информација до које је Ото Скорцени дошао гласила је: Бенито Мусолини налази се на острву Ла Мадалена, поморској бази близу Сардиније. Када је, захваљујући „предусретљивости“ баштована који је радио у вили „Вебер“ својим очима угледао дучеа како с терасе гледа на море, Ото Скорцени је одахнуо. Протрапио је превише времена следећи лажне трагове. Сада је, коначно, куцнуо час за операцију „Храст“ „EICHE“.

Дан касније, 18. августа, изнад виле „Вебер“ прелетео је један „хајнкел – 111“. У њему се налазио Ото Скорцени који је снимао острво из ваздуха решен да се у план његове акције не поткраде никаква грешка. При повратку ескадрила британских „спитфајера“ оборила је његов авион. Скорцени је сломио три ребра, замало се удавио, али је успео да се на време освести и пре него што је авион потонуо из трупа извуче фото-апарат са филмом.

Капетан Скорцени, наравно, није могао да зна да су снимци које је по цену живота спасао безвредни. Дуче је убрзо пребачен на Гран Сасо.

На сам дан планираног напада на Ла Мадалену Ото Скорцени сазнао је да је дуче управо тог јутра одведен са острва. Сазнао је и како: у белом хидроавиону Црвеног крста чије је узлетање спокојно гледао сат раније...

Поражавајућа вест

Неколико дана касније немачка обавештајна служба у Риму ухватила је тајну поруку упућену италијанском Министарству унутрашњих послова. Поруку је послао генерал Ђузепе Куела и гласила је: „Окончано спровођење мера безбедности на Гран Сасу.“ Скорцени је и раније знао да је Куела човек задужен за дучеово обезбеђење. Сада је знао и где се дуче налази.

Времена за губљење није било. Био је 8. септембар 1943, дан када је објављена капитулација Италије. Мусолинија је могао да ослободи или одмах или више никада. Скорценију је то било савршено јасно. Сместа је кренуо у још једно извиђање из ваздуха. На фотографијама које је снимио указао се неприступачан, Месечевој површини сличан предео Гран Саса у коме се, наомак хотела, назирала дугуљаста бетонска „мрља“, вероватно некаква писта за слетање.

ТОВО НИКАКВИ, ОТО СКОРЦЕНИ БИО ЈЕ РЕШЕН ДА ПО ЦЕНУ ЗАДАТАК ДОБИЈЕН У „ВУЧЈОЈ ЈАМИ“

Скорцени је одбацио могућност напада са земље јер би овај предуго трајао. Ни падобрански десант није долазио у обзир: у том случају изгубио би се неопходан чинилац – изненађење. То је, што се капетана тичало, остављало само једну могућност – једрилице.

Војни стручњаци нису били његовог мишљења. Имајући на уму стене и јаруге Гран Саса оценили су замисао као самоубилачку и предсказали губитке од 80 одсто.

Ото Скорцени је остао при своме. Такође је проценио да неће имати на-

моли једрилица. Ипак је наредио: „Отпустите уже за вучу!“ Пилот се, скамењен, оглушио о заповед, па је Скорцени морао да се продере: „Обрушавај се! Принудно слетање што ближе хотелу!“ Потом је, увидевши да јуре право на огромну стену дрекнуо: „Ослободи падобран!“

Падобран на репу једрилице служи као кочница, али под условом да се ле-

У збрци која је настала, дуче се са свог прозора продерао на италијанске војнике и карабинијере који су јурили ка положајима: „Шта то радите? Имате ли очи? С њима је италијански генерал. Не пуцајте. Све је у реду. Не проливајте крв!“

Чitava операција, од тренутка када се Скорценијева једрилица спустила до предаје Италијана трајала је мање од четири минута. Ни са једне стране

рочитих мука да се докопа карабинијерског генерала Фердинанда Солетија да га, држећи га све време на нишану, натера да одигра улогу коју му је наменио.

Операција „Храст“ почела је у недељу, у седам изјутра, 12. септембра 1943. године. У њој је учествовало 108 немачких падобранаца и припадника Скорценијевих наоружаних СС „специјалца“. Према плану, посаде прве четири од укупно дванаест једрилица типа „DFS 230С-1“ имале су задатак да продру у хотел, разоружају чуваре и ослободе Мусолинија. Истовремено, једна група падобранаца требало је да освоји станицу жичаре у долини.

Предајте се!

У тренутку када су се нашли над циљем, Скорцени је видео да бетонска „мрља“ са његових извиђачких фотографија није никаква писта за слетање, него неравна стаза оивичена стенама, опасна и за спуштање авиона, а ка-

телица већ налази на земљи. Они су још били у ваздуху... Преурањено отварање падобрана подигло је реп летелице, спустило јој нос и уз тресак и ломљаву дрвеног трупа зарило је у земљу на неколико метара од огромне стене. Ото Скорцени је успео. Налазио се на Гран Сасу, нико од његове посаде није чак ни рањен, хотел се налазио на десетак метара од њих.

Било је тачно два по подне и дуче је, морен неописивом досадом, зурio кроз прозор на другом спрату свог планинског затвора. Није испустио ни гласа када се из ведре неба немачка једрилица сручила на земљу испод њега. Гледао је како војници у каки-униформама искачу из трупа и журно постављају митраљез. Онда је угледао човека у униформи италијанског генерала и одмах иза њега, некаквог горостасног немачког капетана како га гура ка хотелу додајући својим људима: „Не пуцајте док ја не будем пуцао!“

Било је то преломни тренутак читаве операције: хоће ли Италијани поступити као што је Скорцени предвидео?

Уобичајени поподневни одмор Ђузепеа Куеле прекинут је безглавим упадом карабинијера Фаиоле у генералову собу. Генерал је у пицами саслушао невероватну вест о немачком ваздушном десанту, као и Фаиолино питање: чије наређење сада да изврше, оно које им је дао генерал Солети или првобитно наређење Рима по коме је у оваквом случају требало убити дучеа?

Ђузепе Куела се усправио у кревету и одлучно рекао: „Предајте се“.

није испаљен ни један метак, нико није рањен.

Скорцени је сада могао да се усрепреди на други, ризичнији део подухвата: како одвести Мусолинија са Гран Саса? Планом операције „Храст“ биле су предвиђене три алтернативе: путовање аутомобилом до аеродрома у Абриџију одакле би дуче наставио бекство транспортним авионом „ЈУ-52“ спуштање лаке, извиђачке „роде“

Наставак на стр. 38.

(„storch“) у близини жичаре у долини и, најзад, најсмелија од свих алтернатива, спуштање „роде“ на сам Гран Сасо.

Чак ни сам Ото Скорцени до последњег тренутка није озбиљно узимао у обзир последњу могућност. Била је исувише ризична. Али, када је изгубио радио-везу са централом у Риму

Скорценија већ допрли извештаји о италијанским појачањима која су кренула ка планини. Скорцени је сместио дао знак пилоту Хајриху Герлаху који је од самог почетка операције кружио изнад хотела да се спусти.

Мусолини није био нимало одушевљен предложеним начином бекства. И сам је био пилот са 17 хиљада часова лета за собом. Немац је луд, побиће их! Да све буде још горе, тај горостас

на крају попустио. У тренутку када се тројка на једвите јаде угурала у авиончић, почело је шкљоцање фото-апарата немачких војних фотографа који су овековечили историјски тренутак.

Ваш фирер вам захваљује!

Авион је уз трзај поскочио, појурио пољаном одскакујући и заносећи се при свакој неравнини, у једном тренутку левим точком закачио камен, а затим се преко руба литице изгубио у зјапехем понору. Посматрачи на Гран Сасу били су уверени како је то последњи пут да виде ту тројку живу.

Док је „рода“ вртоглаво летела ка земљи, Герлах је силовито гурнуо управљачку палицу унапред, дао гас и извукао авион из понора, а затим и преко оближњих врхова планине.

У пола шест по подне спустили су се на аеродром „Пратика ди Маре“ а касно те ноћи Мусолини и његов ослободитељ били су у Бечу где су за њих резервисане собе у елитном хотелу

Стара слава и нови сјај

Била је то фешта о којој ће се још дуго говорити. Одржана је средином маја ове године на западнонемачком планинском венцу Таунусу. Била је фешта, у ствари трка, а учеснике је окупио нико други до покојник – Џејмс Гордон Бенет.

Гордон Бенет, наравно, није васкрснуо, али је успео именом да покрене оно што је жив давно утемељио – једну од најзначајнијих аутомобилских трка у свету.

Сам Бенет, међутим, није знао да вози аутомобил нити је икада покушао да седне за управљач!

Тај луди Гордон Бенет

Џејмс Гордон Бенет је ослављан са – јуниор, што ће рећи да му се и отац тако звао. Али, за разлику од сениора, јуниор је био немирна душа мала је од оца наследио смисао за пословност.

Издавао је у Њујорку лист „Хералд Трибјун“ који се изврсно продавао јер се бавио скандалима у високом друштву. Средином 1887. Бенет је основао у француској филијалу свог листа, па је тако стара Европа добила нову трагичарску новину „Париз Хералд“. Материјала је било у изобиљу, и убрзо је париско издање постало веома читано, а Бенетово име све чешће помињано.

Стално путујући између Њујорка и Париза, Бенет је у ствари био тамо где се нешто дешава, на пријемима, прославама, хиподромима... стално у средишту пажње и узмешан у готово сваки скандал. Обожавао је једрење и тенис, а да му дани не би били празни, организовао је такмичења свега што би му пало на памет: ваздушних балона, моторних чамца, жаба... Тако је настала и трка аутомобила под називом „Трка за куп Гордона Бенета“. Издавач је финансирао, дао новчану награду и платио сребрени победнички пехар. А он није био обичан. За победника из 1904. пехар је израдио сопственом руком најбољи париски златар Андре Окок!

Аутомобилска трка је одржавана једном годишње, од старта до циља возило се прашњавим путевима (других није било). Осим пехара и новчане награде, победник је обезбеђивао да се следеће године трка одржи у земљи из које је он потицао.

Трка за куп Гордона Бенета постала је толико популарна да су је сви такмичари и произвођачи аутомобила месецима унапред жељно очекивали. На жалост, било је само пет трка у

„Имperiјал“. Дуче је после бурног дана отишао право на спавање. Капетан Скорцени је, блистајући од среће, преко телефона примио честитке од Хитлера и Хитлера.

Фирерово одушевљење било је очигледно:

– Мајоре Скорцени, ви сте човек мога кова! Извели сте подухват који ће ући у историју. Ваш фирер вам захваљује!

Новопечени мајор Скорцени је и сам био на ивици суза.

Последица тог подухвата била је да је на територији северне Италије која се налазила под немачком окупацијом Бенито Мусолини образовао Италијанску социјалну републику. Друга дучеова владавина није била дугог века. Априла 1945. при покушају бекства преко швајцарске границе ухватили су га и по кратком поступку стрељали италијански партизани. Изручио им га је есесовац неупоредиво мање фанатичан и неустрашив од Ота Скорценија.

После рата Ото Скорцени је нашао уточиште у Шпанији и написао мемоаре.

Мина Илић

је захтевао да се у „роду“ која може да прими само пилота и једног путника сместе тројица. Али, каквог је избора имао?

За разлику од Мусолинија, Хајрих Герлах био је неумољив: он, капетан Скорцени и Мусолини заједно претешки су за авион. Погинуће још при покушају да узлете.

– Изгубим ли га сада, мораћу да пуцам себи у главу – гласио је Скорценијев одговор.

Уздајући се у луду срећу, Герлах је

преко које је требало да упутити захтев за слање транспортера и када је и друга алтернатива отпала пошто је пилот извиђачког авиона оштетио један точак приликом слетања у долину испод Гран Саса, није му преостало ништа друго.

Слетање и узлетање са самог Гран Саса дакле, и то што пре јер су до

ПУТ ПУТУЈЕМ, МУЦИ СЕ РАДУЈЕМ

**У ПРАСТАРИМ, АЛИ И БАСНОСЛОВНО СКУПИМ
АУТОМОБИЛИМА, НАШЛИ СУ СЕ ВОЗАЧИ КОЈЕ ЈЕ
ПРИВУКЛО ИМЕ ГОРДОНА БЕНЕТА**

исто толико година. Онда је нагло угашена. Претпоследња је одржана 1904. у Немачкој. Зашто баш то помињемо? Зато што се данашњи западнонемачки ауто-клуб (АвД) сетио бурних и славних дана тих трка и у име покојног Гордона Бенета пожелио да

се стари аутомобили окупе на истој стази.

Да ли ће ветерани „доћи“? Каково питање! „Дошли“ су листом, сви који још „мрдају“ на четири точка. Њих 85! И не само да мрдају, лепши су данас него икад и у беспрекорном возном

стању. Видело се да их власници, углавном људи позних година, паже и чувају као очи у глави. Међу њима је било и жена и мушкараца, а сваки возач морао је, као некада, да има сувозача.

Какви су се све раритети нашли у познатој бањи Бад Хом-

бург, где је иначе било зборно место и старт! Сваки је вредео најмање као три супермодерна мерцедеса, а поједини једноставно и нису имали цену. Ко би се, рецимо, могао одрећи „ханомага штурма“ из 1934. године, кад на свету постоји само један једини примерак, управо овај који је дошао на трку ветерана.

На старту се нашао и „бергман тоно“ из 1900, па „делае“ из 1903, па „волсли“ из 1907... Најстарији учесник свакако је био „пежо“ из 1897. Са мотором од само четири коњске снаге веровати или не преватио је нимало лаку стазу преко планинских превоја без иједног квара!

**Плаче газда –
пукла осовина**

Стаза је заиста била тешка. Требало је од Бад Хомбурга стићи до Усингена, затим се успен-трати на врх Таунуса, па преко града Лимбурга, Ипштајна и Кромберга вратити се на полазнице у некада чувену царску бању.

Иако је фешта имала карактер трке, организатори су били пунни разумевања за старце на четири точка, имајући у виду различито годиште, величину и снагу мотора. Победник, једноставно, није био потребан. Требало је само прећи стазу, и то је било довољно.

Али, власници се нису дали, лавовски су се борили. Радовали су се као деца што су се окупили, и то још у знак сећања на трку коју је организовао Гордон Бенет! Запели су из петних жила као да се ради о љутој борби. Власник једног „диксија“ из 1928. плакао је крај пута од муке због слоњене осовине, није могао даље.

Невољу је задавала хладна киша која је све време засипала возаче у отвореним колима, а такви су били у већини. Иза Вилбурга небо као да се саставило са земљом. Ветар је шибао по лицу. Ипак, храбро и упорно настављало се даље.

Нису изостали ни гледаоци. Многи нису хтели да пропусте јединствену прилику да први пут виде многе старе аутомобиле. Бодрили су возаче и из свег гласа навијали.

Једном Французу, учеснику трке, процурео је хладњак. Истрајно је настављао даље, често застајући и тражећи по оближњим кућама воду да долије у оштећено саће. На циљу је добио за овај подвиг награду: боцу првокласне киселе воде.

Све у свему, сви су се лепо забављали. Године 1904. у време одржавања прве трке за куп Гордона Бенета, победнику Французу Терију пехар је предао немачки цар. Церемонијал је био обавезан. Увече је приређен гала пријем. Сада то није било потребно. Учесници трке били су пресрећни што су се окупили, а другарска вечера, рајнско вино и смех били су сасвим довољна награда.

М. Тодоровић

4. 9. 1987. ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК 39

„Старци“ су издржавали све успоне и серпентине, кварова је било мало

Сва возила носила су налепницу са називом трке, баш као некад

Власник и његов мезимац у истом руху – аристократском. Волизо се и у фраку

SF
приче

Р. БРЕТНОР

Амброзијус Гошак био је изгладнели уметник. Није могао себи да дозволи да гладује пристojно у каквој мансарди на Монмартру или Гринич Вилицу. Живео је у хладном, загушљивом стану у доњем делу Питсбурга, стану претрпаном огромним длакавим комадима намештаја који је стално изгледао влажан, те пуном слика које није могао продати. Све слике биле су рађене стилем који је веома подсећао на Рембранта, али је технички био далеко дотеранији. Дела су била апсурдно фигуративна.

Гошака је жена напустила и отишла са препродавцем репро-

ЦВРЧЦИ

дукција Клеа и Мондријана које је овај продавао на хиљаде по цени од једног долара и деведесет осам центи. Оставила му је најврљану белешку на полешини рачуна који је њихов зубар покушавао да наплати преко свог удружења. На поду поред газдаричиног отказа лежала су два стара судска позива. У свом том нереду, необријан и ороноу, седео је Амброзијус Гошак. У левој шасти

држао је исечак из новина са чланком неког Ј. Хермана Лорта, водећег националног стручњака за питања уметности. У десној је

стекао нож за чишћење палете којим је очајнички стругао мале зелене цвркe са недовршеног платна на штафелају, акта за којој је позирала госпођа Гошак.

Стан је био пун малих зелених

цврчака. Ништа другачије није било ни са осталим источним делом земље. Али, Амброзијус Гошак није на њих гледао као на пошаст. Они су за њега, једноставно, представљали веома лични и крајње снажан Последњи

Ударац... И док је тако стругао, по глави су му се врзмале до тада најкрупније мисли.

Размишљао је тако неколико часова, док му мисли, на крају, нису одлутале далеко у насељену Васељену. То је био разлог што се у три минута после два по подне зачуло зујање испред прозора, те слаба шкрипа када га је нешто споља отворило и гурнуло, као и удар када се то нешто, што је представљало мали балванаст свемирски брод, спустило на неоплаћени тепих. Поклопац се отворио и изишло је неко чворновато, необично ниско биће.

— Е па — рече оно језиком који је звучао као помало крути бугарски акценат — ево ме.

Амброзијус Гошак хитну једног цврчка преко рамена, загледа се у њега и одлучно рече: — Не, нећу те повести код мог вође. — Затим поче да скида новог цврчка који је зариио ноге у тело госпође Гошак.

— Не занима ме твој вођа — одврати биће одмотавши нешто што је личило на супераутоматски пиштољ за спреј. — Тражио си ме у мислима јер жудиш за истребљењем. Ја сам Истребљивач. Цони с мрљом, то сам ја. Реши шта те мучи.

Амброзијус Гошак одложи нож за чишћење палете. — Шта ли ми још неће пасти на памет? — узвикну он. — Малени, због начина на који си стигао, твог наводног посла и стања мог ума, односићу се према теби крајње озбиљно. Изволи, седи.

И кренувши од тога како није успео да добије стипендију за уметничку школу, затим испричавши какве све муке има са газдарицом, зубарем и женом, те поменувши чланак Ј. Хермана Лорта, чији му је добар део прочитао, коначно је стигао до овог пасуса:

...и тако ће дела ових псеудокреативних људи, уметника властитог стила, као што је Амброзијус Гошак, чије неспретно занатско опонашање фотографије мора да представља три у оку сваком истински осећајном и стваралачком критичарском уму, сваком перцептивном сакупљачу, потврдити ваљаност дубоко изражене доктрине коју сам објаснио у књизи "Креативни критички интелект" — да истинску уметност може створити само интелект који је на одговарајући начин обучен у каквој установи са добрим кадром; створити, не треба ни рећи, из неизмерног блага природних и случајних типова објеката... из напављеног дрвља, птичјег измета, из ишчупаног корења и распуцалих стена... док је све остало ступица и обмана, ех, права правцата превара".

Амброзијус Гошак баци исекак. — Помислили бисте — повика он — да смртан човек не би могао да поднесе још једну кап. А сада — он показа према инсектима који су надирали — а сада још ово!

— Па, — упита биће — шта је то?

Амброзијус Гошак дубоко удахну, изброја до седам и хистерично завршишта: — ЦВРЧЦИ!

— То је бар лако — одврати би-

ће. — Истребићу их. Мој хонорар...

— Хонорар? — прекиде га огорчено Гошак. — Откуд ја могу да ти платим.

— Мој хонорар биће слике. Даш ми их шест. Унапред. Онда ћу их истребити. После ћеш ми дати још једанаест.

Гошак закључи да на другим световима мора да постоје богати ексцентрици, али није оклевао. Посматрао је како Истребљивач уноси у летелицу шест слика и махнуо му у знак поздрава док је брод полетао а њему се магло пред очима. Затим се вратио уклањању цврчака са госпође Гошак.

Истребљивач се вратио после две године. Међутим, његов брод сада није морао да уђе кроз прозор. Између кула замка Амброзијуса Гошака на Флориди пројектованог по узору на оне једноставније у Таи Махалу, једноставно се спустио у двориште са фонтаном, и приземно усред скупине младих жена чије су облине и одоре указивале на укусно модернизован муслимански рај. Неке су плускале по води, неке су се врзмале око Гошаковог штафелаја надајући се да би их он могао завести. Две су стајале поред њега са лопатицом за убијање инсеката будно мотрећи на мале зелене цврчке који су се повремено појављивали.

Истребљивач није уочио Гошаков кратки наклон. — Тешко сам те пронашао — закикота се. На пола миље према северу видео сам неке велике палате, и то све од мермера. На југу још веће, видео сам чак и један јапански замак. Ко је све то саградио?

Гошак му грубо одврати да палате припадају неколицини композитора, вајара, писаца, а јапански замак представљао је шеф једне постарије песникиње, те да ће Истребљивач морати да га извини, али он има пуно посла.

Истребљивач није обратио пажњу на то. — Види, молим те, како се изменио твој свет! — узвикну он трљајући шаке. — Сви уметници постижу велике успехе. Имају јахте, ролс-ројсеве, крзна, дијаманте, око њих се врзма много жена. Дошао сам по још дванаест слика.

— Бриши! Просикта Гошак. — Од мене нећеш добити више ни једну!

Истребљивач је био запрепашћен. — Ти не бити срећан? — упита он. — Ти не волиш све ово? Урадио сам посао који обећао. Мораш платити још дванаест слика.

Један цврчак скочи на акт на коме је Гошак радио. Он баци четкицу на земљу. — Ништа ја теби нећу платити! Варалице! Ништа ти ниси учинио! Данас може да успе сваки добар уметник, али не захваљујући теби! Види их... тих проклетих цврчака има свуда као и раније!

Истребљивач запрепашћено зину. Тренутак је, без речи, зурео у Гошака.

А затим изусте: — Цврчака? Боже мој! Мислио сам да си имао на уму критичаре!

У САД су недавно истакнуте номинације за главну SF сезону награду „Хјуго Геррисбек“. Као што је познато, о овој награди одлучују учесници пригодне годишње конвенције америчких поклоника SF жанра, односно она је лаичка, за разлику од професионалне „Небјуде“. Номинације су истакнуте у укупно дванаест категорија за „Хјуга“, односно у једној категорији за награду „Цон Кембел“ која се додељује на исти начин и у исто време. О томе који ће од пет кандидата у свакој категорији добити ово значајно признање биће одлучено почетком септембра на састанку који се ове године изузетно одржавао у Енглеској.

Хонорари на америчком тржишту популарне прозе пробијају све баријере. Агент Стивена Кинга, популарног аутора фантастике и хорора, успео је да свом клијенту обезбеди од издавачке куће НАЛ хонорар од невероватних осам милиона долара за два кратка романа која је Кинг написао још у студентским данима. Ништа необично то су закони тржишта на ком Кингова роба и даље има веома добру прођу...

Роџер Зелазни управо је предао издавачу два нова романа популарне серије „Њилибар“ и тако првобитну трилогију проширио у сагу од пет делова.

SF КВИЗ

Ево најпре одговора на питања из претходног броја. Имате пуно разлога да се поносите својим SF знањем уколико ниједном нисте погрешили.

1. Александар Казанцев
2. Жил Верн
3. Херберт Цори Велс

Ако се баш нисте прославили, нема разлога за очајавање. Ево поново прилике да се опробате у SF свезнању:

1. Како се зове протагониста Годаровог филма „Алфавилт“?
2. Које је године први пут одржан фестивал SF филма у Трсту?
3. Ко је аутор стрипа о Флашу Гордону?

ТХИТХИТ
ТХИТХИТ
ХИТХИТ
ИТХИТ
ХИТ

ИНТЕРВЈУ: Лари Блекмон — „Камио“ (Cameo)

јер ми смо реп, на различите начине, користили још од нашег другог сингла „Фанк. Фанк“. Осим тога, нисмо ми превелики љубитељи реп музике. Нешто од тога волимо, нешто не. Мени лично, рецимо, нарочито се на допадају неки нови трендови по питању имиџа и тема о којима се пева.

Мислиш на секс и насиље?

бити више црвене, плаве или зелене боје зависи само до моје маште у том тренутку, а не од тога како неко други мисле да би жене требало приказивати. Не поводи се ни за чим јер је то немогуће урадити. Кога би требало да

говорио о њима. Уопште ме не занима колико су добри музичари или интелигентни људи. Док говоре то што говоре и раде то што раде уоп-

ште ме не дотичу. Не желим да знам за такве.

Како доживљаваш чињеницу да те публика одавно сматра неком врстом секс симбола, иако дајеш врло мало повода за то?

— Шоу бизнис страна моје личности свакако би рекла: Да, то је врло смешно. А она права: та моја шоу бизнис страна није моје право лице и баш је лепо да ме људи и тако доживљавају.

слушам кад свако има мишљење о свему?

Шта мислиш о успеху групе „Бисти Бојс“ (Beasty Boys)?

— Не осећам се позваним да говорим шта мислим о било чијем успеху јер је моја једина жеља да сви буду успешни. Могу да кажем шта мислим о њиховом имиџу, стварима за које се залажу и понашају, јер сам и малопре

— Да. Слушао сам на једном пријему у Швајцарској чланове једне од тренутно најпопуларнијих реп група на свету, како певају одвратну песмицу о женама. Нисам могао да схватим да је то што чујем истина, мислим да то неко стварно пева и при том се не шали.

Како ти приказујеш жене у својим песмама?

— Ја сам уметник и оно што радим са песмама је уметност. А те ствари се

**„КАМИО“ — ТРИО
НЕДОВОЉНО
ПОЗНАТ КОД НАС,
У СВЕТУ, А
НАРОЧИТО У
СВОЈОЈ
ДОМОВИНИ — САД,
УБРАЈА СЕ МЕЂУ
НАЈВЕЋЕ. ЗА ДЕСЕТ
ГОДИНА КАРИЈЕРЕ
ПРОДАЛИ СУ
ПРЕКО ДВАДЕСЕТ
МИЛИОНА ПЛОЧА.
ЊИХОВ
ПОСЛЕДЊИ ЛП
„WORLD UP“ ДОНЕО
ИМ ЈЕ ТРИ ХИТ
СИНГЛА И
ПРЕГРШТ
ПОХВАЛА. А ОНО
ШТО ЛАРИ
БЛЕКМОН ПРИЧА
ЈАСНО ПОКАЗУЈЕ
ДА ТО СВЕ НИЈЕ
СЛУЧАЈНО**

доживљавају потпуно индивидуално, што значи да зависи од тога како их људи приме. Уопште се не трудим да будем нападан. Ја само бојим слике. Да ли ћу употре-

САМО БОЉИМ СЛИКЕ

Да ли се, с обзиром на чињеницу да осим рада с групом радиш и на соло пројектима и са многим другим извођачима, може рећи да си болесно амбициозан?

— Болесно амбициозан? Не, ја јесам амбициозан али на један сасвим здрав начин, пун сам ентузијазма и идеала, али моје амбиције нису усмерене само ка мом успеху. Не покушавам да само ја напредујем и будем срећан и успешан. Настојим да то буду и сви они који се налазе око мене.

Толики успех, ипак, вероватно чини да постепено губиш уобичајене додире са околином?

— Не, јер смо сва тројица у групи револуционари у души и никада не можемо заборавити како изгледа живети међу обичним људима. Можда смо изгубили осећај оних најдубљих корена који смо некада имали, али основу ће-

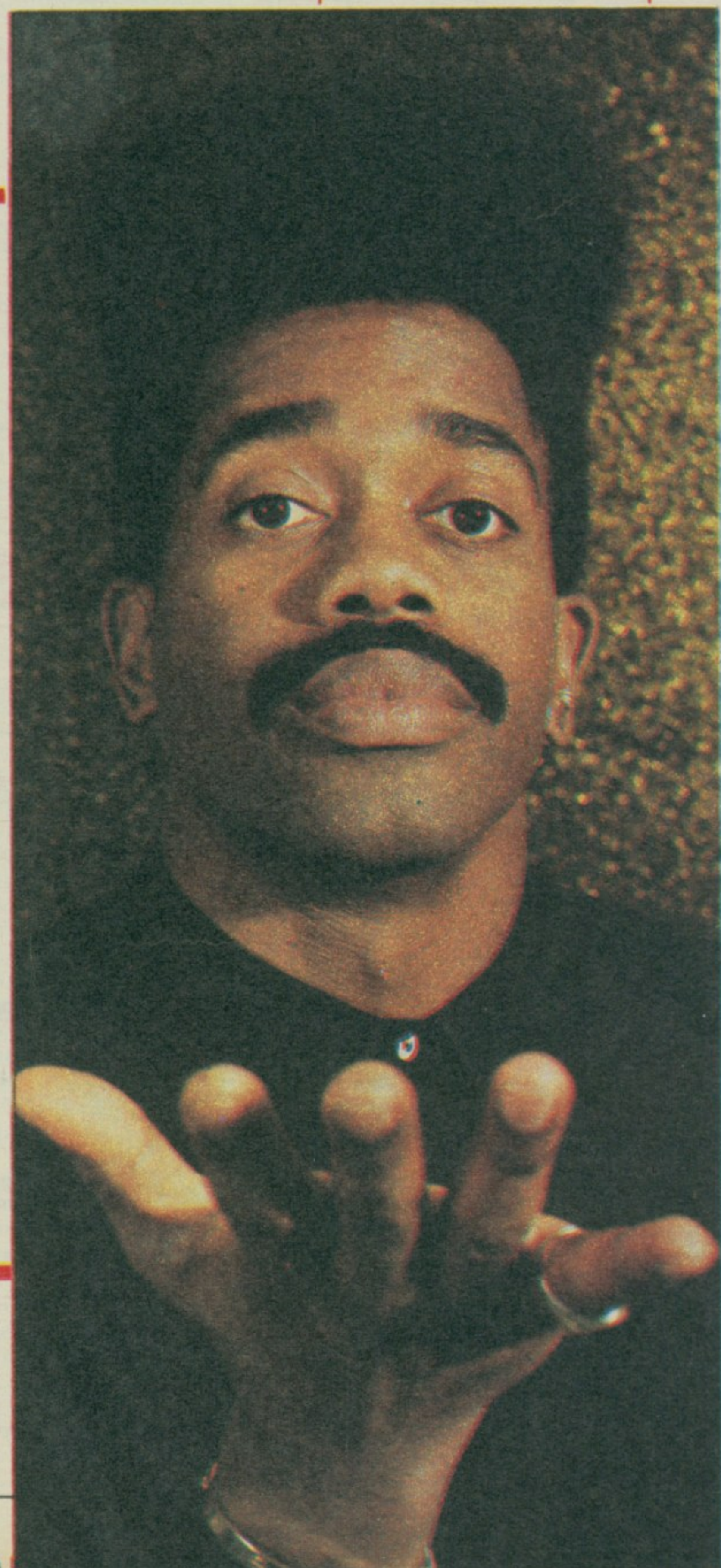
мо увек задржати. Борба за врх је иста од почетка до краја. Исправно је увек исправно, погрешно је увек погрешно, а ја све што радим увек радим због људи.

Да ли сте на једној тачки своје каријере одлучили да почнете писати поп песме или је то дошло само од себе?

— Ја мислим да је то немогуће, а и не желим да се оптерећујем таквим размишљањем. Данас сви говоре: ово је поп, а они није, ово је рок а оно није. То је за мене без икаквог значаја. Ми нисмо покушавали да правимо музику. Радити смо само оно што нас је у том тренутку привлачило. Другачије не бисмо ни умели.

Колико су нови трендови у реп музици утицали на ваш рад?

— Мислим да тај утицај нових трендова, ако у нашем случају о њему уопште може да се говори, није превелик,

Али, ствари заправо стоје овако: никада ме није занимало да од других сазнајем какав сам и шта сам у ствари. То само ја могу да кажем. Наравно да не желим да се поставим изнад своје публике, напротив, али не дозвољавам да ме публика понесе.

Да ли то значи да је Лари Блекмон, „успешни музичар“, другачији него што си приватно?

– Када бих сматрао себе само музичарем, морао бих да размишљам о себи потпуно другачије него што иначе чиним. То је тешко... Посматрам себе и схватам да сам човек са различитим улогама, а и већина људи ме тако доживљава. Чак имам утисак да можда и нисам музичар, што је чудно. Чак врло чудно.

Често говориш о томе како су сви људи предодређени за неке ствари...

– Да, можда и нисам у праву, али мислим да сви ми имамо улогу која нам је унапред одређена и коју ћемо извршити, без обзира на све. Али, када то кажем, намера ми је, пре свега, да подстакнем људе да више размишљају, читају, проучавају разне ствари...

Да ли желиш да се озбиљније бавиш политиком?

– Да. То ме страшно мучи. Имам намеру да се бацим на озбиљно проучавање политичких наука, кад нађем мало слободног времена. Занимају ме неки висови демократског друштва о којима се још увек мало размишља. Неки систем који ја замислила требало би да води бригу о људима, пошто то видим као најбољи начин да и људи почну да брину о систему. Увек је најбоље почети одоздо и кретати се навише.

Какве су ти амбиције ван групе?

– Желим да будем успешан у бизнису, да се моје заслуге и доприноси памте. И то не због себе, него зато што верујем да такви примери могу позитивно да утичу на млађе, на оне који тек почињу да се укључују у живот. Мислим да је то највише што могу да учиним за њих.

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

„Одушевљавају ме девојке које вриште на мојим наступима. Има их много, а што их је више, јасно је да је моја популарност већа. А популарност је нешто што је резултат рада, у овом случају мог рада“.

Тражили сте песму

КАО ПТИЦА НА МОМ ДЛАНУ

Као птица на мом длану
скакућеш
признаћу ти зашто
волим пролеће
поделићу и ову ноћ са
звездама
прекрићу те небом кад
будеш заспала

Отопићу ти лед са усана
даћу све што имам за
твоја ока два
као месец кад провири из
твог дворишта
обасјаћу ти лице кад
будеш заспала

Не знам како да
побегнем од сна
не знам да л' те ико воли
као ја
ал' не би ова ноћ тако
болела
да ме ниси волела

Као осмех летње ноћи
нестајеш
знам да нећеш доћи,
ипак чекам те
осетићеш ноћас мирис
трешања
знаћеш да сам будан кад
будеш заспала

Текст: Зоран Лесендрић –
Кики
Изводе: „Пилоти“

Човек на фотографији није глумац из неког филма о шкотским витезовима нити експонат из музеја „Мадам Тисо“. То је само још један од оних који траже своје место у савременој музичкој звезди. Зове се Џеси Реј (Jesse Ray) и ускоро треба да му издају деби албум на коме је претежно фанки музика. Рођен је у Шкотској, што и по одећи може да се закључи, а да ли ће музиком привући пажњу као што је већ успео изгледом, остаје да се види. У сваком случају, ако му и не упамтите име а он се прослави лако ћете га се сетити. Оваква гардероба се на крају двадесетог века не виђа баш сваки дан.

Чак ни код рок звезда и звездица.

СКОЧИ НА ЛИСТЕ!

Након успешног самосталног пробоја Бој Џорџа на енглеском дискографском тржишту још један члан некада популарног квартета „Калчр Клаб“ (Culture Club) креће у напад. Ради се о лепушастом бубњару Џону Мосу (Jon Moss) који је одлучио са својом новом супергрупом да „среди“ некадашњег колегу. Џонова група зове се „Хартбит Ју Кеј“ (Heartbeat UK). Њихов први фантастични сингл назван „Jump To It“ већ се невероватном брзином пење на врху британске листе популарности. Стари Калчр-мајстори очигледно добро знају шта раде!

НОВО ГИТАРА

Гитару ћете СВИРАТИ ВЕЋ ЗА 4 МЕСЕЦА ако се при учењу будете служили ШАЈИНОВОМ – ОЗВУЧЕНОМ ШКОЛОМ ГИТАРЕ!

„Школу“ књигу и 2 касете, можете набавити у свим продавницама „Промузики“ у Београду по цени од 7.500 динара или наручити дописницом на адресу: ШАЈИНОВА – ОЗВУЧЕНА ШКОЛА ГИТАРЕ, Други булевар 131/9, 11070 НОВИ БЕОГРАД.

УДРИ МЕ НЕЖНО!

СИМУЛАЦИЈЕ БОРИЛАЧКИХ
ВЕШТИНА (НАЈЧЕШЋЕ СУ
ТО КУНГ-ФУ ИЛИ КАРАТЕ)
ПОЧЕЛЕ СУ ДА СЕ
ПОЈАВЉУЈУ СА РАЗВОЈЕМ
МАЛИХ КУЋНИХ РАЧУНАРА.
ПРЕ ТОГА НА АУТОМАТИМА
И КУЋНИМ СИСТЕМИМА
ПОСТОЈАЛЕ СУ СПОРТСКЕ
ИГРЕ, АЛИ ОНЕ СУ, ЗА
ДАНАШЊЕ ПОЈМОВЕ, БИЛЕ
СУВИШЕ ЈЕДНОСТАВНЕ.
ШТО СЕ ТИЧЕ КОД НАС
НАЈПОПУЛАРНИЈЕГ
РАЧУНАРА ZX SPECTRUM,
ЛЕД СУ ПРВИ ПРОБИЛИ,
ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ, НАШИ
ПРОГРАМЕРИ

□□□

Прва симулација борилачких вештина на Спектруму била је КУНГ-ФУ која је изазвала интересовање у Великој Британији па је софтверска кућа Bug-Byte исту откупила. У игри у којој је циљ био да се постигне што већи ниво технике кунг-фуа (знате већ бодовање са појасевима и касније данима), постојала су свега три удараца (два ногом и један руком) и блокови који су убачени да помогну играчу да се одбрани од противникових удараца. Целу акцију пратила је кинеска музика, а на крају борбе постојала је могућност успореног приказа завршних удара-

ца (ACTION-REPLAY). Игра је у сваком случају постигла успех, али се убрзо после ње на шездесет четворци (Комодору) појавио THE WAY OF EXPLODING FIST, прва карате симулација која је по броју удараца и техници превазишла нашег првенца. Следице су верзије за Амстрад CPC серију и на крају и за Спектрум.

Ако још нисте испробали ову игру, морамо рећи да, иако је изашла међу првима, још плени својом графиком и ударцима који постоје и у правом каратеу: није ни чудо — програмерима „Melbourne House“ помогао је један светски шампион у овој дисциплини... Тако, идући у борбу са противницима, играч може наслутити неке од „потеза“ који су карактеристични за прави карате. За разлику од КУНГ-ФУА, ова игра траје унедоглед, јер се после освојеног десетог дана понавља тај исти дан и играчу тај део може брзо да досади, што ће условити ресетовањем рачунара. Ако је то већ урадио, остаје му да учита нешто ново, игру INTERNA-

TIONAL KARATE која је заиста копија претходне, са извесним побољшањима и још већим манама.

Побољшања се виде у томе што у игри постоји судија који оцењује сваки ударац задат противнику и на крају дигитализованим гласом КАЖЕ ко је победио у мечу. Графика која представља позадину заиста је импресивна, нарочито она у другом делу игре, али је зато анимација много слабија од FIST-а. Исто тако, могуће је без икакве муке победити сваког противника: пре почетка сваке рунде само држите тастере за скок и ударац (цојстик горе + пуцање) и противник ће на самом почетку пасти к'o громом погођен. Чак ни кратке борбе између противника у игри INTERNATIONAL KARATE не могу

да врате драг EXPLODING FIST-а. Наиме, када коначно испребијате противника у једном граду драгог нам света, прелазите у други град, само што пре тога морате или избежавати звезде (шурикене) које лете према вама или скочити до стола за кратко време. Уколико сте избегли одређени број звезда и за најкраће време доскочили до нама мистериозног стола на десном крају екрана, игра тече даље... Као и наша прича о борилачким вештинама на компјутерима.

Ако се сећате неког старог филма о Брусу Лију, Џекију Ченгу или нинџама можда вам је пало на памет да би било zgodно написати игрицу, пуну акције и туче са разним сподобама, препродавцима дроге или терористима. Сличне идеје имали су и амерички и енглески програмери. Тако су настале игре које се не могу сврстати ни у симулације ни у класичне акционе игре. У њих спадају BRUCE LEE, SABOTEUR (први и други део), YIE AR KUNG FU, (први и

други део), NINJA MASTER, KUNG FU MASTER, WAY OF THE TIGER (први и други део), као и многе друге. Пошто су многе од њих старије игре, а о неким је „Забавник“ већ писао у првој рубрици Свет компјутера, рећи ћемо следеће: WAY OF THE TIGER, нарочито први део, изузетно је остварење, такво да ће вам донети много забаве и оборити вас с ногу због фантастичне графике и анимације која је на нивоу цртаног филма. Тигров пут је за играче трновит и тежак јер мора да се опроба у три „дисциплине“:

1) борба голим рукама (и ногама), где се екран фино скролује у два правца (у зависности куда је играч наумио)

2) борба дрвеним палицама на балвану преко неке реке (будите обазриви јер је балван клизав па свако скакање по њему и преко њега може завршити купањем у реци)

3) борба мачевима која је најчешће и кобна. Ако успете да пребродите све препреке, алал вера! Постали сте прави правцати нинџа...

Други део игре YIE AR KUNG FU био је разочарање за све којима се допао први наставак. Није нам јасно шта су програмери хтели да постигну том игром, али је сам пројекат срамота за фирму Imagine. О игри SABOTEUR било је речи у многим нашим часописима, па ако вас нешто више занима, погледајте неки од старијих бројева „Света компјутера“ или се, једноставно, сналазите сами. За једног нинџу неколико терориста није ништа...

Маните терористе, маните борбе далеког нам истока и вратите се мало кроз време у — стари Рим. А тамо, у Риму, гладијаторске борбе. Борба на живот и смрт, а један од новопечених гладијатора сте управо ви. То би био сценарио једне од првих игара фирме Do-mark и уједно њен први већи успех: GLADIATOR. Најпре бирате оружје. Оружја су сврстана у неколико група: она што се бацају на противника (трозупци, ножеви и мреже), она која служе за „свакодневну употребу“, тј. за борбу на нешто већем одстојању (краћи и дужи мачеви, мачеви са једном или две оштрице, итд) и на крају, лако оружје за борбу „прса у прса“ (скраћени бодјежи, ножеви и слично). Борба се води у арени, испод императорове ложе, а ваш циљ је да поразите што више противника и обезбедите себи успех у служби. Игра је врло тешка јер противници нису наивни, али ма како се, по вас, завршила борба, компјутер вам приказује завршницу: на императоровој ложи појављује се песница са испруженим палцем. Песница затим почиње да се креће горе-доле (психолошки притисак на публику) и онда долази до пресуде: ако лежите ошамућени на поду арене, рука и палац се спуштају доле и вама оде глава. Ако сте, пак, победили и победоносно стојите изнад дотученог противника, император вам се смешка и диже прст нагоре, што вам омогућава даљу борбу кроз арене старог Рима.

Никола Попевић

IIII награда!

ДРУГО КОЛО ИЗВЛАЧЕЊА
Сакупите и пошаљите
10 сличица маскоте „ПОКИ“ —
сличица бр. 22 на адресу:
„ЖИТО“ ЛУБЉАНА
ТОЗД „ИМПЕРИАЛ“ КРШКО
ПОП ТОП награде
68270 КРШКО, Цеста 4. јули 86

Извлачење ПОП ТОП награда биће 26. 01. 1988.

жвака награђује!

НАГРАДНИ КОНКУРС

Илустровао Љубомир Милојевић – Љубац

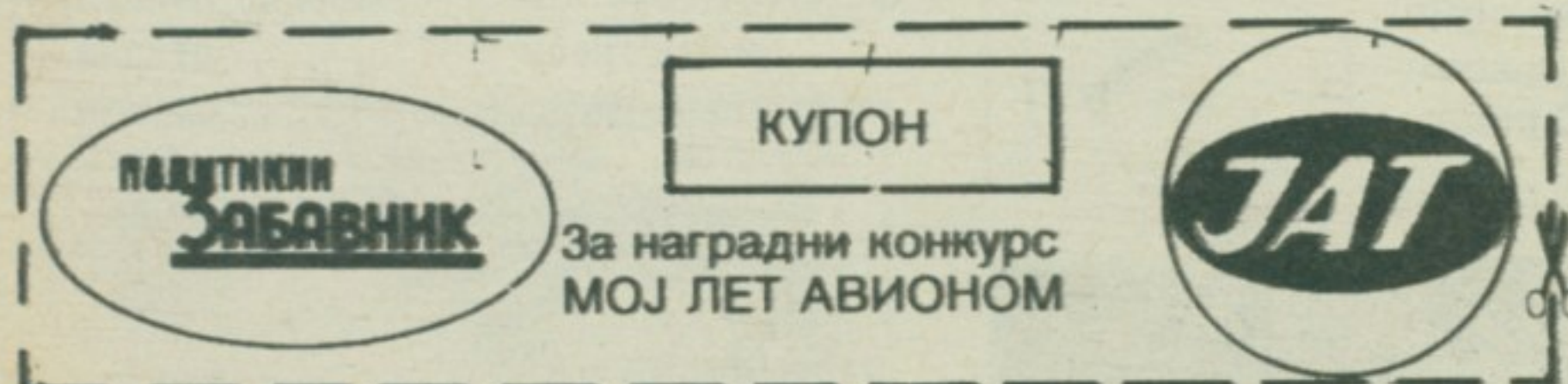
Летовање је завршено: вратили сте се кући и свакодневним обавезама пуни, надамо се, углавном пријатних успомена. Са задовољством се сећате места где сте проводили одмор, људи са којима сте се дружили а можда чак и самог путовања. Неки од вас су овог лета први пут летели авионом, неким је то био један од многобројних летова а има и вас који сте у прегрејаним купеима, врелим аутобусима или тишини свог стана само прижељкивали да додирнете небо. Све вас, и оне који никада нису имали прилику да чују глас домаћице пред само полетање авиона, ЈАТ И „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“ позивају да у стиху или прози опишете свој стварни или замишљени лет.

Ваши радови треба да стигну у нашу редакцију најкасније до 25. септембра а жири састављен од представника ЈАТ-а и новинара „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ изабраће 20 најбољих радова и наградити их дводневним излетом у Београд или Дубровник, зависно од тога да ли је награђени аутор житељ главног или неког другог града.

У Београду, госте ће дочекати представници ЈАТ-а и „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ и показати им како се прави наш лист, одвести их у Музеј ваздухопловства, Дечје позориште „Душко Радовић“, у посету Пионирском граду, Зоолошком врту. У Дубровнику, награђени читаоци прошеташе чувеним Страдуном, посетиће Кнежев двор и Ловријенац, видеће Акваријум.

Све награђене читаоце, па имали они 7 или 77 година, чека и неколико лепих изненађења. Каквих, то, разуме се, не можемо да кажемо. Зато – пустите машти на вољу!

Адреса на коју треба слати радове је: „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. И на крају једна напомена: у обзир ће се узимати само они радови на чијим је ковертама залепљен купон са назнаком „МОЈ ЛЕТ АВИОНОМ“.

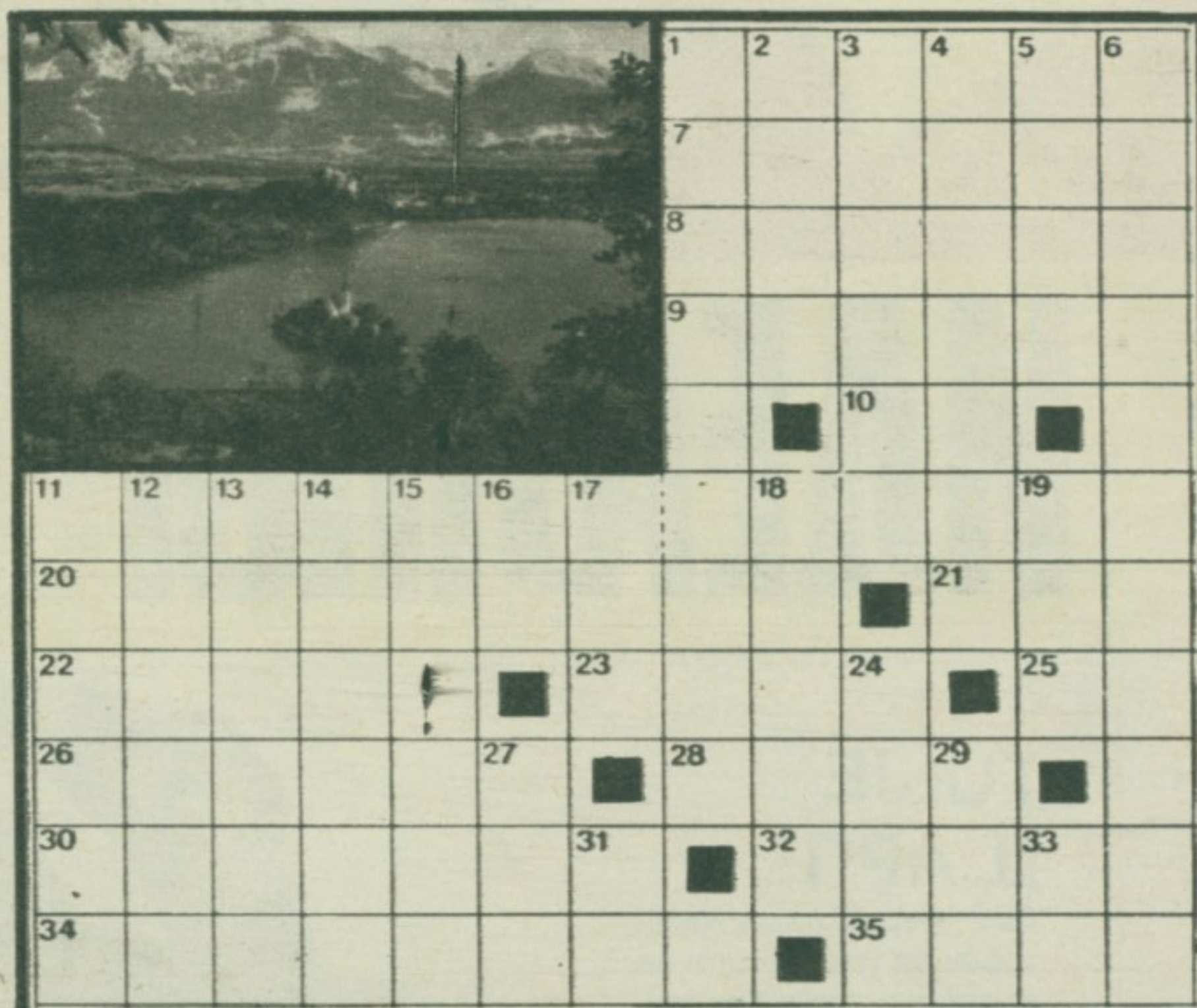

Купон залепите на коверат

ЕНИМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

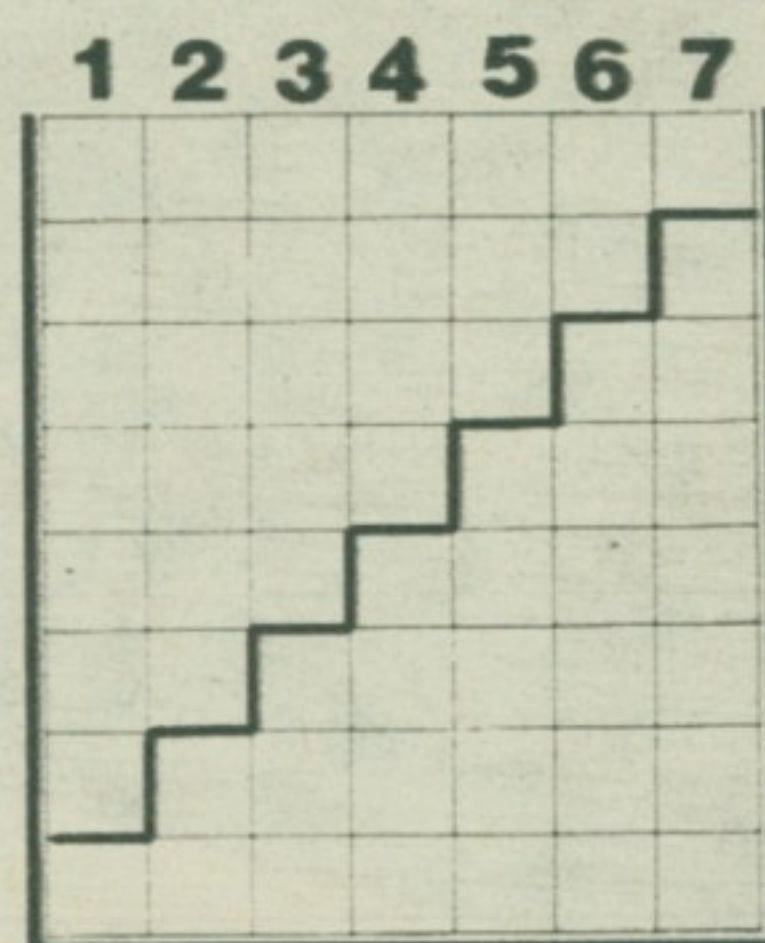
УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРАВНО: 1. Пепео којим је запретана (загнута) ватра, 7. Шкорпије, 8. Ослонац, пол, 9. Срећа, таличност, 10. Шампион, 11. Видите слику!, 20. Пецарош, 21. Звер из породице мачака, 22. Пријатан мирис, 23. Име режисерке Варда, 25. Ова, 26. Делови позоришне представе, 28. Београдски глумац, Милан, 30. Укуцавање, 32. Легура гвожђа и никла, 34. Назувци, пригавци, 35. Часови.

УСПРАВНО: 1. Предах, застанак, 2. Списи, 3. Пролажење, 4. Редитељ, 5. Градитељ тројанског коња из „Илијаде“, 6. Породица диносауруса-месождера, 11. Фудбалер „Црвене звезде“, Миливој, 12. Лирска поезија, 13. Црни каучук, 14. Родне куће, 15. Славуј (песн.), 16. Упитна заменица, 17. Показна заменица, 18. Штампарски радници, јеткаци, 19. Баруштина, 24. Игра картама слична преферансу, 27. Словеначко женско име, 29. Киловолт-ампер (скр.), 31. Упишите: еч, 33. Коњ у народној песми.

ИСПУЊАЛКА

Дефиниције А односе се на поља од почетка слова до дебље црте; дефиниције В од дебље црте до краја слова, а дефиниције С од почетка до краја слова.

А: 1. Главни згодатак на лутрији (мн.), 2. Француски књижевник, Луј, 3. Женско име, 4. Ранији мађарски фудбалски репрезентативац, 5. Мајна Ромула и Рема (мит.), 6. Мера за површину земљишта, 7. Символ азота.

В: 1. Ознака за радијус, 2. Иницијали аутора оперете „Мала Флорами“, 3. Гласно дисање при спавању, 4. Мера за јачину осветљења, 5. Попис имена, списак, 6. Испит зрелости, 7. Бурно одобравање, одушевљено клицање (стр.).

С: 1. Председник владе, 2. Врста минерала, калцијумов карбонат, 3. Корисница станарског права, 4. Назив за царинску унију између Белгије, Холандије и Луксембурга, 5. Практичар, трезвен човек, 6. Метални скелет у грађевинарству, 7. Обнова, обнављање (лат.).

КОД ХИРУРГА

– Анаграм –

- Реците ми, шта вам смета? – пита лекар пацијента.
- ПА, ТАЈ НОС И ПАРЧЕ ЛИЦА!
- Желите ли лепши, мањи?
- Мало већи, али тањи!

Решење на стр. 49

НОВОТАРИЈЕ
НОВОТАРИЈЕ
НОВОТАРИЈЕ
НОВОТАРИЈЕ
НОВОТАРИЈЕ

САЛОН

ИДЕАЛНОГ ЗВУКА

МИНИ ПРЕВО- ДИЛАЦ

За слушање или снимање касете на енглеском или немачком незамениви рекордер пионир VT1. Цена око 26 старих милиона.

ТО ЈЕ ШАРП!

Овај стерео радио-касетофон са грамофоном за компактне плоче има изузетно квалитетан звук и дупли систем за преснимавање касета. Цена: око 55 милиона старих динара. Пуштене су две верзије: на батерије и струју.

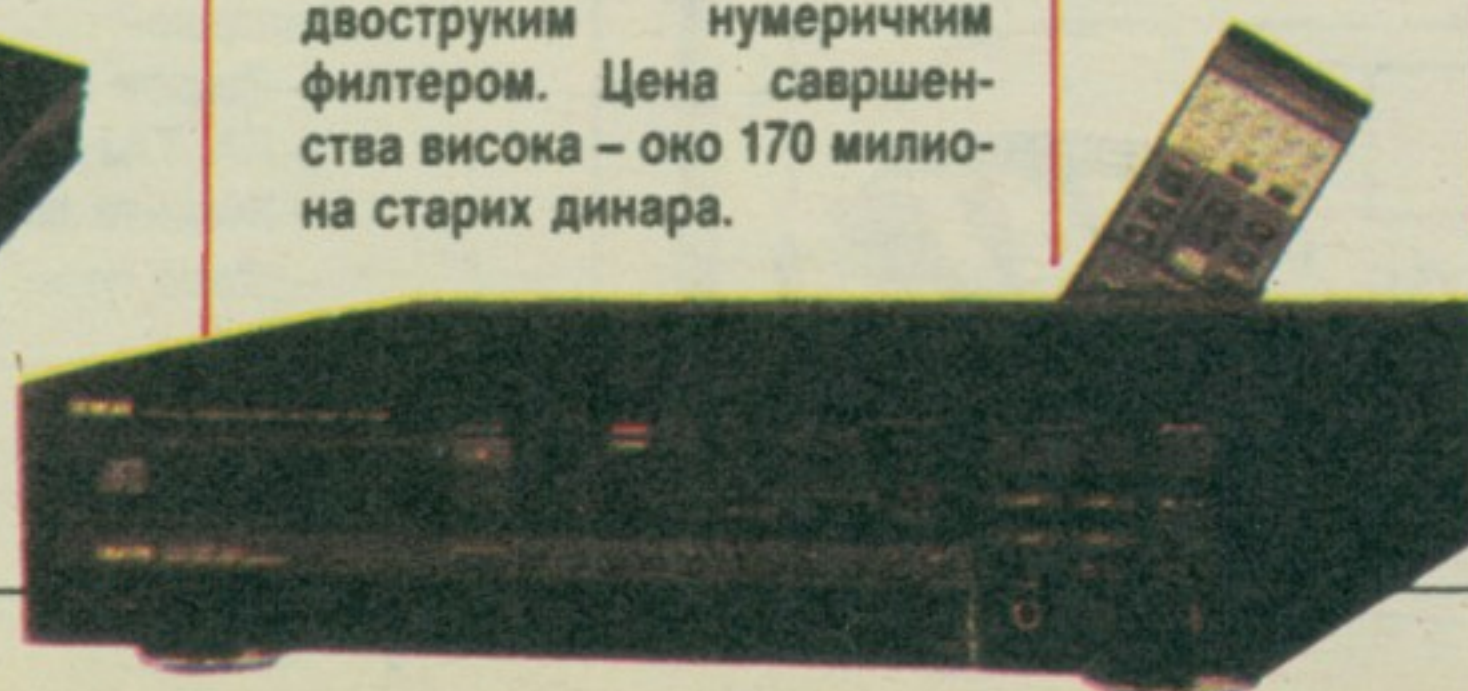
НЕЖАН ИЗ- ГЛЕД – ОДЛИ- ЧАН ЗВУК

Мањи CD грамофон не постоји: 126mm × 22,9 × 126. Тежина 480 грама. Комплетан назив Technics SLXP 5. Цена 37 старих милиона.

САВРШЕН- СТВО

Ласерски грамофони са двоструким нумеричким филтером. Цена савршенства висока – око 170 милиона старих динара.

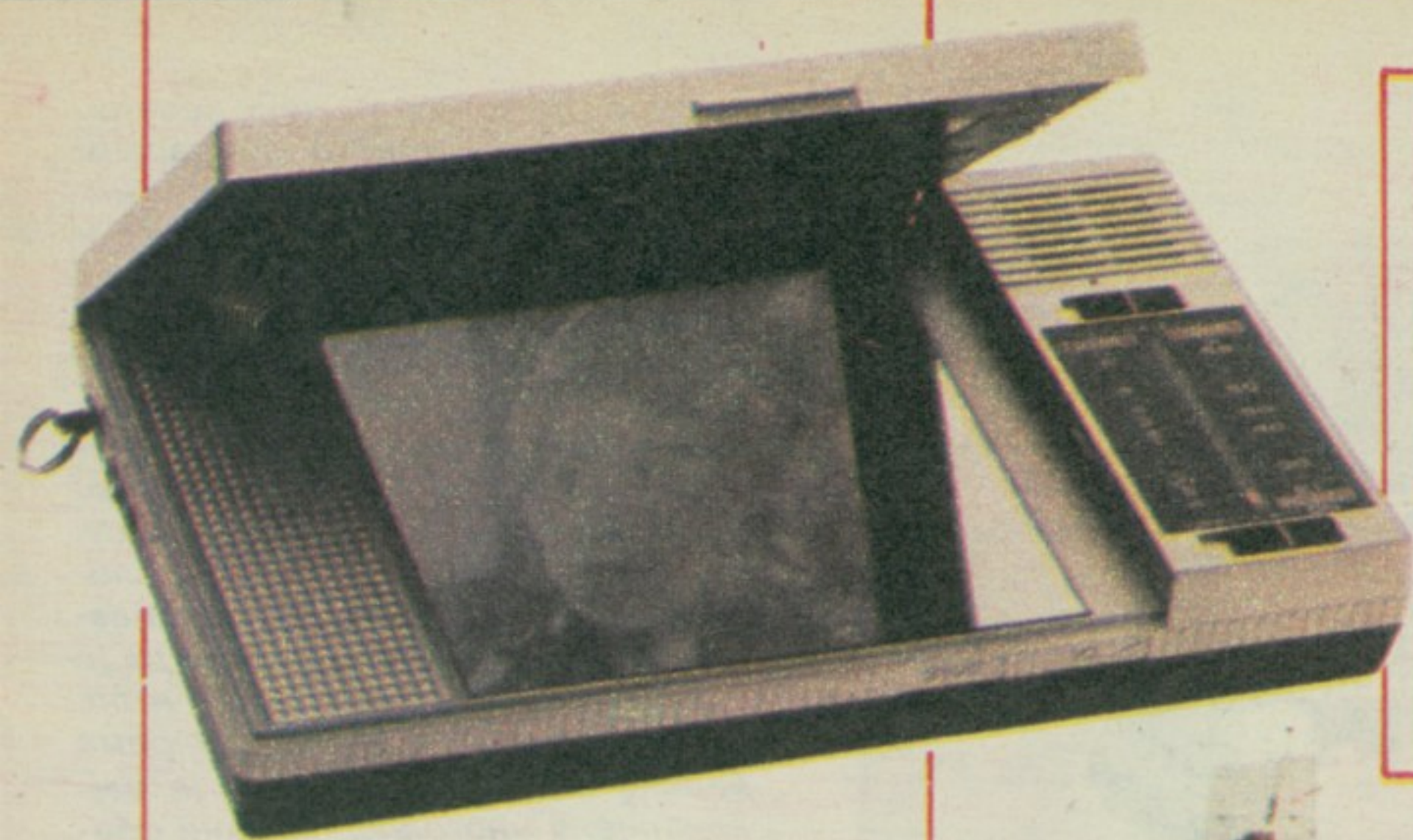

МЕТАЛНА ТРАКА

Нова је кутија, а нова је и трака направљена од честица чистог метала. Користите је кад треба

нешто важно да снимите – добија се изванредан квалитет. Произвођач позната фирма TDK, цена 80 хиљада динара, старих.

ЗА СОЛЕ- РЕ

Слика је изванредна а заузима минимални простор: 147 mm × 23 × 85. Тежина телевизора само 280 грама. Цена: око 22 милиона старих динара.

ЗВУК ИЗ ТОРБЕ

Упртите на леђа своју звучну собу, нека и она мало путује с вама. Музикални кофер садржи: телевизор, видео-рекордер, антену и хи-фи стуб. За цену такође потребан кофер (нешто мањи): 720 старих милиона.

УКЉУ- ЧИТЕ САД!

Овај даљински управљач омогућава вам да бирате осам додатних тв канала (наравно, ако их ваша Телевизија има). Вишеканални селектор кошта оно шест милиона старих динара.

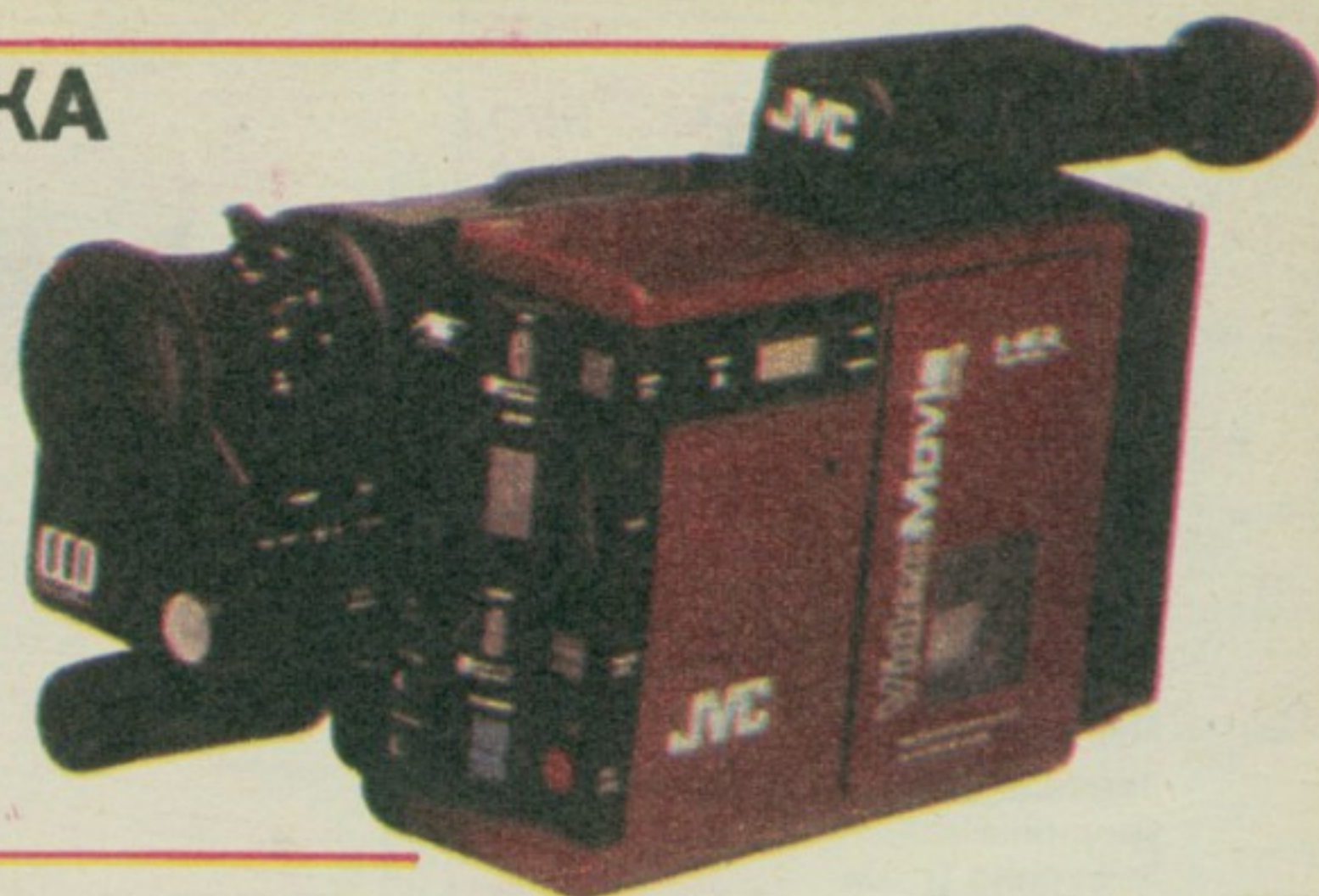
КОНЦЕРТ У ГЛАВИ

Кад један вокмен добије име по сали за концерте, онда то није случајно: „Будо кан“ је Сонијево дело. Цена: 19,990.000 старих динара.

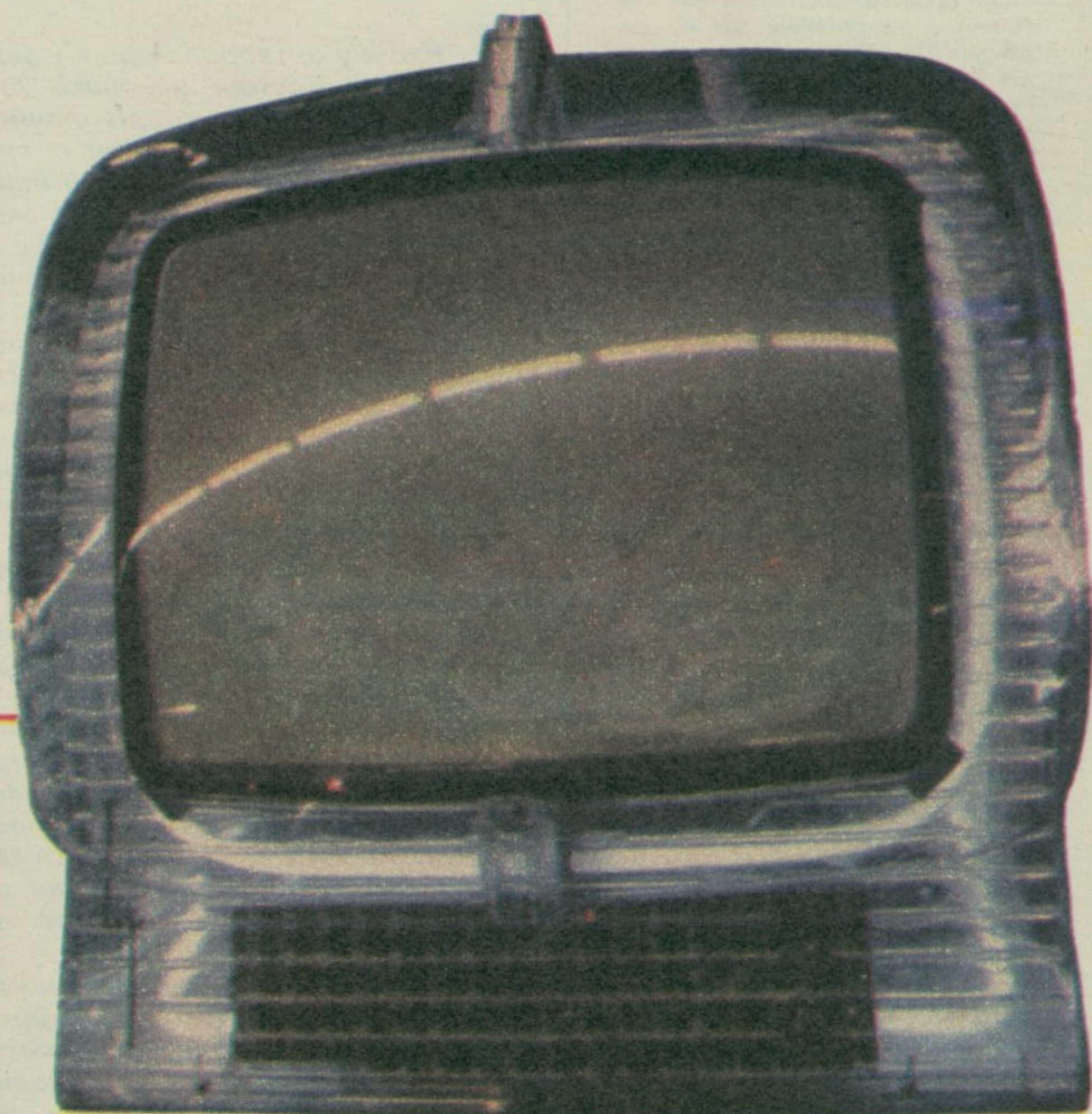
СУПЕР ЛАКА КАТЕГО- РИЈА

Потпуно аутоматизована камера за снимање тешка свега 1,2 килограма. Фокусирање такође аутоматско, са зумом и макро позицијом. Цена око 180 старих милиона.

РАДИО ЦОГИНГ

Спорт, музика (може и кока-кола), што да не? Готово је са усамљеништвом оних који трче парковима, улицама или у природи. На вокмену Sony FM стерео можете бирати станицу по жељи. Цена око 9 старих милиона.

„УПАЉЕН” ТЕЛЕВИЗОР

Овај потпуно провидан телевизор има екран окружен неоном. Серија ограничена, цена 95 милиона старих динара.

В. М.

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
др Иван Стојановић

В. д. руководиоца ООУР-а и в. д.
главног и одговорног уредника
„Политикиног забавника“
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног
уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић,
Милојко Боковић, Љубинка Ђуровић,
Љиљана Златковић, Милан Илијин,
Милован Кљајић, Нада Михаиловић,
Душан Петровић (председник), Дра-
гољуб Петровић, Радован Поповић,
Зора Продановић, Радомир Ристић
(заменик), Верица Смиљанић и Ник-
ша Стипчевић. Чланови Савета из
Редакције: Дарко Рибникар, Зефири-
но Граси, Соња Јашовић, Мирјана
Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Радана Весовић, Ол-
га Вукадиновић, Душан Глушац, Бо-
јана Дожић, Светлана Ивановић, Ми-
на Илић, Соња Јашовић (графичко-
технички уредник), Мирјана Крсту-
ловић, Иван Лончар, Мирјана Марин-
ковић (уредник стрипа), Иванка Ми-
ладиновић, Петар Милатовић, Вера
Милићевић, Весна Минић, Нада Не-
вајдић, Вито Недељковић, Биљана
Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран
Петковић, Радоје Савић, Весна Соф-
реновић, Војислав Стаменовић, Не-
дељка Сташић, Даринка Тодоровић,
Милени Тодоровић, Милош Томић и
Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић
и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ –
ООУР Издања за младе „ПОЛИТИ-
КИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29,
11001 Београд. Поштански фах 124.
Телефони: секретаријат 324-471, ре-
дакција 324-483, техничка редакција
326-620, централа 324-191 и 325-761.
Рукописи, фотографије и цртежи се
не враћају. Огласна агенција: Маке-
донска 35/1, тел. 322-711. На основу
мишљења Републичког секретарија-
та за културу СР Србије, број
413-2973-02 од 22. I 1973. године не
плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 300 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 3.318 динара, полуго-
дишња 6.636 динара, годишња
13.272 динара

ПРЕТПЛАТА

ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 6.636 динара, полуго-
дишња 13.272 динара, годишња
26.544 динара

Претплата се врши на жиро-рачун
број 60801-601-29728 уз обавезну на-
заку НО „Политика“ ООУР „Продаја“
– претплата на лист „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО
У СТРАНОЈ ВАЛУТИ
ГОДИШЊА:

САД	\$ 38.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 70.-
ШВЕДСКА	Шкр. 244.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 233.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 58.-

Уплате из иностранства слати на де-
визни рачун НО „Политика“ код „ИН-
ВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун
број 60811-620-63-267300-00054 уз
обавезну назаку ПРЕТПЛАТА НА
ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника
одговоран: Миливоје Весовић, руко-
водиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM) штампана ствар, штампање; по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржину часописа и листова.

Непредвидљивост предвиђања

У броју 1297 објавили сте
чланак „Може ли се земљот-
рес предвидети“ у којем сте писа-
ли како постоје карте сеизмички ак-
тивних подручја и да су сеизмолози
Србије предвидели да ће се 1987.
значи ове године, догодити јачи
земљотрес у области планине Руд-
ник. Како је тај број „Забавника“
изашао још 1976, волео бих да знам
какве су садашње прогнозе.

Дејан Чичић
Маршала Тита 130
Бизовац

Као и у метеорологији, и у сеиз-
мологији постоји неколико про-
гноза: дугорочне, средњорочне и
краткорочне. Кад је реч о прве
две, др Сикошек, један од најве-
ћих ауторитета из области сеиз-
мологије у нашој земљи, каже да
су оне практично већ савладане и
да се могу давати са 75 одсто тач-
ности. И средњорочна и дугороч-
на прогноза користе се за савла-
давање онога што ће се дешавати
у будућности, од сада па за, реци-
мо, 200 година. Њима се предвиђа
максимална јачина земљотреса
који може да погоди одређено по-
дручје, а то је од непроцењивог
значаја кад је превентива у пита-
њу. Наиме, имајући у виду јачину
потреса који би могао да захвати
неку област, у грађевинарству се
примењују одређене мере којима
се стамбене, али и све друге згра-
де, учине „отпорним“ на њих. Зна-
чи, ако се за неко подручје пред-
виђа да би га могао погодити зем-
љотрес јачине седам степени, сви
грађевински објекти граде се тако
да му – одоле.

Превентива у нашој земљи која,
на жалост, спада у сеизмички
врло активна подручја, у потпу-
ности је разрађена: само годину
дана после катастрофалног зем-
љотреса у Скопљу, тачније 1964,
донети су технички прописи чији
су услови незаобилазни прили-
ком градње а који у потпуности
штите зидове. Оно што је сада, по
др Сикошеку, у опасности то су

наше главе али не због рушења.
По статистикама УНЕСКА чак 85
одсто жртава у земљотресима
иде на душу човека и то пре свега
због панике. Недовољно упућени,
неприпремљени, људи се нагон-
ски дају у бекство које их у мно-
гим таквим случајевима води пра-
во у смрт. Јер, док човек који ста-
нује на петом спрату сиће доле,
под условом да се степенице које
су иначе најслабији архитектон-

ски елеменат не сруше, сеизмич-
ки талас већ прође. Дакле, оно
што се нипошто не препоручује је
јурење на степенице или у лифт
(при јачим потресима долази до
разних искривљења која могу да
проузрокују његово заглављива-
ње). Боље је остати у стану и ста-
ти испод рагастова носећег зида,
који, како смо већ рекли, може да
„истрпи“ потресе предвиђене ду-
горочним и средњорочним про-
гнозама, или једноставно чучнути
испод стола и сачекати да талас
прође. Да би човек, и ако успе да
се спусти у приземље, уопште био
сигуран, неопходно је да се од
зграде у којој живи удаљи бар за
њене две висине. У многим нашим
градовима, то, морате признати,
није баш изводљиво.

Што се тиче краткорочних про-
гноза, које би нас на време еваку-
исале на безбедна места, оне ће,

можда, тек за три-четири децени-
је моћи да се користе као сасвим
прецизна информација. Међутим,
то не значи да на њих не може и
данас да се рачуна. Захваљујући
управо краткорочној прогнози,
Кинези су 1976. успели да спасу 2
милиона људи у Хај Ченгу. Главни
помагачи у томе им нису били са-
мо врло прецизни инструменти ко-
јима располажу већ змије које су,
осетивши вибрације изазване по-
кретањем тла, почеле да се појав-
љују испод снега. С обзиром да је
снег био дубок читав метар и по,
није било сумње да се припрема
велико зло. Али, оно што је нај-
важније, у многољудној Кини оба-
веза је сваког становника да нај-
ближим властима пријави све нео-
бично што примети. Уз помоћ
оваквих обавештења, и инструме-
ната, Кинези и доносе своје крат-
корочне прогнозе.

Код нас сличан систем обавеш-
тавања није организован: ми се уг-
лавном ослањамо на прецизна ме-
рења. Прогноза која је предвиђа-
ла да ће ове године подручје Руд-
ника задесити јак потрес донета
је на основу статистичких подата-
ка и чињенице да свако подручје
има своју „периодичку“ потреса ко-
ја за овај део наше земље износи
између 60 и 100 година. Како је по-
следње снажно померање тла на
Руднику забележено 1927, то је
постојала могућност да се оно по-
нови 60 година касније. Међутим, у
тренутку кад су оваква предвиђа-
ња доношена, Копаоник је још ми-
ровао. Будући да је он постао не-
ка врста сигурносног вентила, мо-
гуће је да ће Рудник мировати још
дуго година.

Црни принц из свемира

У многим књигама и часопи-
сима читао сам о вештачком
сателиту званом „Црни принц“. Он
лети смером супротним од свих
вештачких сателита. Има претпо-
ставки да су га у орбиту поставили
ванземаљци, а по другим теоријама
он води порекло од напредних ци-
вилизација које су живееле пре на-
ше. Шта Забавник зна о томе? За-
што ниједна велика сила не преду-
зима нешто на том плану?

„Џон Блектор“
Без адресе

Прича о „Црном принцу“ спада
међу модерне митове, једнако као
веровање у „летеће тањире“ или
посете ванземаљских астронаута
нашој планети у древно доба. У
науци се данас сматра да је мо-
гућност да у васиони постоје дру-
ге цивилизације прилично реална,
али да нас од њих деле практично
несавладива просторна и времен-
ска растојања. Многи људи, међу-
тим, настоје да по сваку цену
смисле „доказ“ да су контакти не
само могући него већ и остварени.
На тој основи израстао је после
рата мит о „летећим тањирима“, у
којима нас ванземаљци, наводно,
кришом посећују. Када је привлач-
ност овог мира ослабила, Ерих
фон Деникен и други аутори изне-
ли су идеју да су нас ванземаљци
(„богови Астронаути“) посећивали
у праисторијско доба. Пошто је и
та идеја изгубила популарност, по-
јавила се прича о „Црном принцу“,

свемирском сателиту-роботу који је незнано када упућен ка Земљи да би нас надзирао или са нама у одређеном тренутку успоставио

контакт. Овде је примењен следећи логички принцип: ако је невероватно да нас ванземаљци посећују данас или да су то чинили у далекој прошлости, онда би лакше могла да се „свари“ замисао о роботу. Реч је, међутим, о идеји коју мало ко узима озбиљно, понајмање научници.

Строго контролисана љубав

Имам 17 година. Завршавам прву годину за отправника возова у Новом Саду. Волим једног дечка по имену Горан, али изгледа да ће у томе да ме спрече моје две другарице које желе по било коју цену са њим да буду да би мени наудиле. Не знам шта да радим. Молим вас, помозите ми.

ШИФРА: 1075J88 73 Б2Ш82

Нико те не може спречити да волиш Горана. Да ли ћеш га волети до сутра или до гроба, то зависи од тебе (можда нешто мало и

„спречити“ твоје две другарице. А ако није, стварно не знам шта да радиш. Можда да и у другом писму мало подробније опишеш себе и Горана, и да ми испричаш како се ситуација даље развија?

Наше реке нису људоджери

Да ли пиране могу да опстану у нашим рекама?

Горан Стојановић
Ветерничка Б.Б.
Н. Н. Анчки
16000 Лесковац

Опасне рибе пиране, које могу да „оглођу“ повеће говече, чак и човека, за неколико тренутака не би могле да опстану у нашим рекама јер „воле“ само високе температуре, од 24 до 26 степени Целзијуса. Иначе, пиране могу да се набаве код Милорада Петковића који живи у Београду, у Улици краљице Катарине 20.

Неће се опити од лепка

Хтео бих да узгајам тиграсте папагаје, па сам направио кавез од шперплоче и залепио „неостик“ лепком. Нисам сигуран да ли ће им сметати тај лепак па вас молим да ме посаветујете.

Денис Билић,
Антуна Косића Рика 8а,
51000 Ријека

Тај лепак, који се користи и за лепљење анваријума, неће нашкодити твојим будућим мезимцима.

Жива музика

Желео бих да знам шта то значи када нека музичка група изда живи албум?

Марко Адамовић
М. Тита 2,
Бар

Живи албум је плоча која се снимљена на концерту неког певача или групе. Поред музике и гласа неизбежан „учесник“ оваквог снимка је и публика која даје посебну атмосферу.

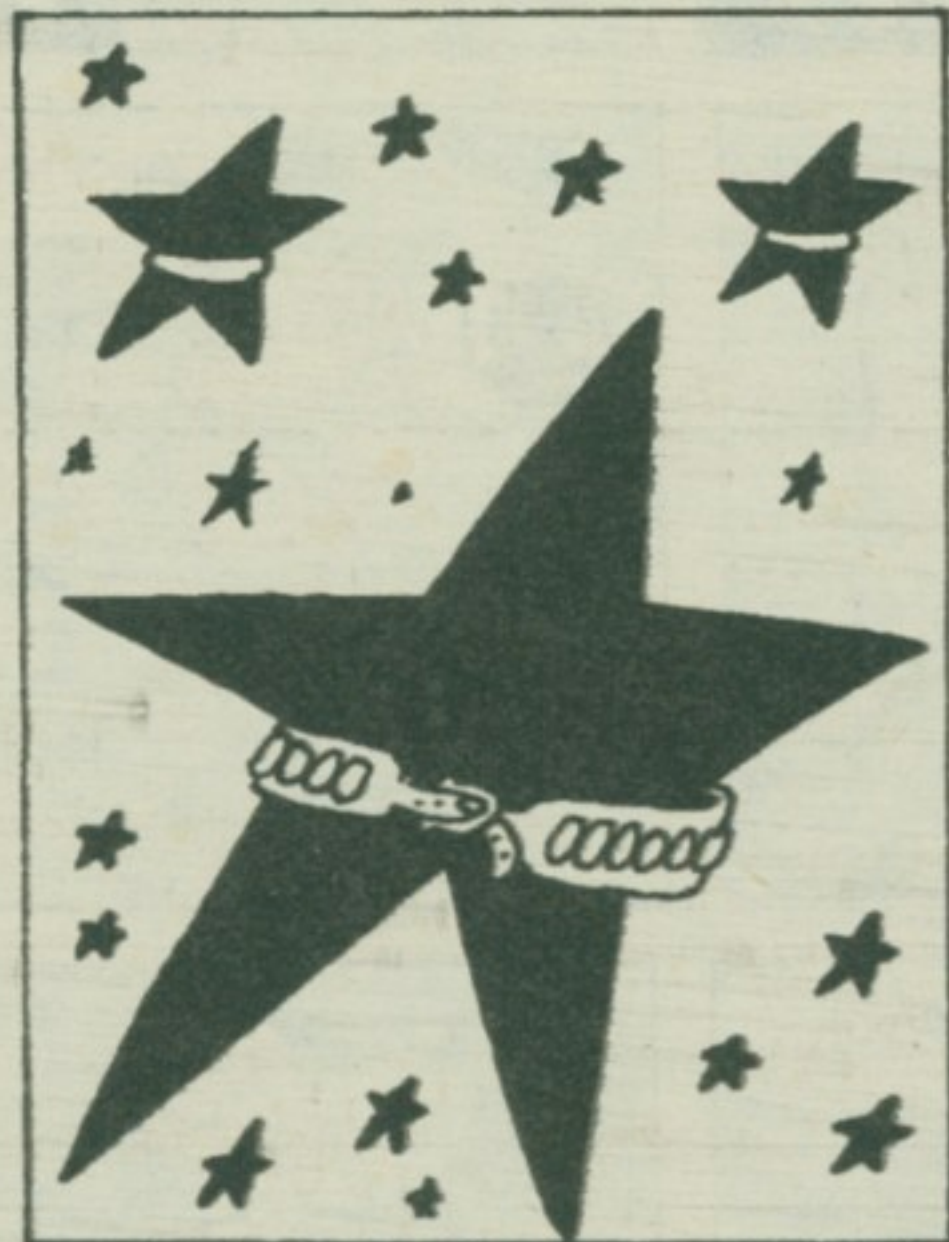
Ловчев звездани појас

Поштовани Забавнице,
Већ дуго покушавам да решим једну „звездану загонетку“ али не иде. У питању су три звезде из сазвежђа Орион које стоје у готово правој линији и подједнако су међусобно удаљене. Оне граде такозвани „Ловчев звездани појас“. Мене занимају имена тих звезда. Надам се да то није претешко, јер ви сте решавали и много теже загонетке.

Зоран из Новог Београда

Сазвежђе Орион, названо тако према чувеном ловцу циновог раста и изузетне лепоте из грчког

мита, многи сматрају најлепшим. Орион је лако препознатљив на ноћном небу, због свог карактеристичног облика, али и због тога што се у њему налази чак пет од 35 најсјајнијих звезда. Ригел (звезда из леве ноге) и Бетелгез (из десног рамена) седма су односно десета звезда по сјају. Најуочљивији детаљ на Ориону, можда и на небу уопште, јесу три звезде Орионовог појаса, односно, како га још зову, Ловчевог звезданог појаса.

Лева звезда у „појасу“, када се Орион посматра „усправно“, носи име Алнитак (односно Зета Орионис). Средња је Алнилам (Епсион Орионис). Десна звезда је Минтака (Делта Орионис). Алнитак је тростурка звезда, а Минтака двојна. Сва три имена, као и Ригел и Бетелгез, арапског су порекла.

Адресе, адресе, адресе...

Занима ме на који начин бих могао да добијем адресе наших фудбалера, рукометаша, кошаркаша?

Даниел Новак
Крог Трубарјева 6
64000 М. Соброта

Често нам се читаоци обраћају с молбом да им објавимо адресу неке познате личности. Ретко долазимо таквим молбама јер сматрамо да „Мала пошта“ треба да има дружички карактер. А што се тиче твоје молбе, Данијеле, најбоље ће бити да директно пишеш клубовима у којима твоји љубимци играју, твоја писма ће сигурно dospети у праве руке.

У овом броју Забавнику су писали и:

Зоран Пуљек, К. Страхиње 81, 41230 Крапина; Гордан Танасков, Градски зид К 2/37, Скопље; Зоран Ивковић, В. Илића 94, 11000 Београд; Никола Хромиш, Светозара Милетића 41, 21239 Бурђево; Лука Гајић, Грчић 66, 81410 Даниловград; Дана Петров, Крагујевачки пут 97, 11224 Врчин; Оливера Савић, Васе Трифковића 20, 11420 См. Паланка; Дејан Павловић, 21000 Нови Сад; Роман Новач, Село 89, 69207 Просењакоси

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Вања Младеновић, Стевана Сремца 15/8, 18000 Ниш – има 14 година, сакупља постере и налепнице, воли кошарку и дружење.

Elizabeta Madžarova, Wölferlstr. 10, 1 Berlin 42, Deutschland – има 14 година, воли гимнастику и музику, сакупља постере, језик дописивања немачки, македонски и српско-хрватски.

Ондрик Милушка, Шафаријева 20, 26215 Падина – има 13 година, сакупља постере, значке и украсна писма.

Оливера Тодоровић, Насеље Лугови 56, 31260 Косјерић – има 11 година, воли музику, сакупља постере и значке.

Мирјана Божовић, Маршала Тита Б-2, 72250 Витез – има 11 година, сакупља марке, значке, писма и разгледнице, навија за Партизан.

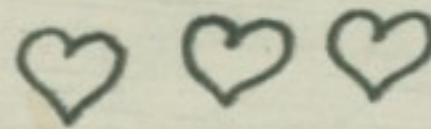
Дејан Миловановић, Авалска 9, 18400 Прокупље – има 13 година, жели да се дописује са својим вршњацима.

Јелена Синобад, Петра Драпшина 24, 59300 Книн – има 11 година, воли опере и поп-рок, сакупља салвете, марке и постере.

Сузана Каравла, Насеље фебруарских жртава 216, 41000 Загреб – има 17 година, воли све што воле млади, одговара на свако писмо.

Ивана Ерак, Палагрушка 2, 54000 Осијек – има 12 година, игра тенис, воли музику, сакупља марке.

Грегор Јечник, Раковица 3, 64210 Зг. Бесница – има 14 година, жели да се дописује са својим вршњацима из целе Југославије.

Анаграм: пластична операција.

Испуњалка: премијер, арагонит, станарка, бенелунс, реалиста, арматура, новација.

Укрштене речи: запрет, акрепи, стожер, талија, ас, н, бледско језеро, риболовац, рис, арома, ањас, та, чиновни, ерак, у, укивање, инвар, натикачи, сати.

Забавникова играоница

ЧИСТИ ЗВИЖДУК

За ову једноставну, али веома смешну игру, у којој се смеју и учесници и посматрачи, потребно је пре свега бити на отвореном простору и имати онолико кекса колико има играча. За њу смо сазнали у једном нашем дечијем летовалишту на Јадрану, али смо чули да се ова игра игра и у многим другим дечијим летовалиштима широм наше

земље. Морали смо да приметимо да треба водити рачуна да се неко не загрдне, а и кекс је скуп, само... игра је игра а деца ипак остају само деца. Игра се на овај начин:

Присутни се поделе у две групе и стану једни наспрам других. Водитељ игре (судија) даје у руке сваком играчу по један кекс а затим даје знак да игра може да почне. Први играч мора добро да загризе комад кекса а онда да покуша да чисто зазвжди. Ово изазива грохотан смех свих играча, што потпомаже да играч још теже испуни свој задатак и зазвжди. Судија одлучује да ли је неки играч „чисто“ зазвждао или не. Ако је задатак испунио, судија даје знак да други играч из друге екипе почне да једе кекс и зазвжди. Поени се бележе тако што се сабирају неуспели покушаји који на крају дају одређени резултат. Поред доста мрвица на земљи биће ту много смеха и весеља. А што се мрвица тиче, не брините. И мрави ће бити задовољни.

НАЈВЕЋА КЊИГА ЗА ДЕЦУ!

ПОЗИВ
НА ПРЕТПЛАТУ!

Душана Радовића

ПОЛЕТАРАЦ који је уређивао / (у 4 књиге)

Душан Радовић био је наш најбољи и најмодернији часопис за децу. Колико међу младима толико поштовалаца имао је и међу одраслима.

Избор најбољих страница (слика и текстова) **ПОЛЕТАРЦА** у 4 велике, раскошно опремљене и богато илустроване књиге - на око 800 страница. У 4 књиге налазе се најбоље приче и песме које

су за **ПОЛЕТАРАЦ** писали Д. Радовић, Б. Ћопић, Д. Максимовић, Љ. Ршумовић, М. Данојлић, Д. Лукић, Д. Ерић, С. Раичковић и многи други, готово сви познати југословенски писци. Ову јединствену читанку, која је посебну пажњу посвећивала темама: мајка, домовина, школа, природа, азбука, игре - цртали су и ликовно украшавали најбољи југословенски сликари и илустратори за децу: Д. Петричић, Д. Вукотић, Р. Зечевић и други.

ПОЛЕТАРАЦ представља и живописно илуструје народне приче, бајке и песме, али и највећа дела, односно личности наше културе као што су: Вук, Доситеј, Његош, Андрић.

ПОЛЕТАРАЦ доноси приче о Гуливеру и Алиси, Андерсенове чудесне бајке, одабрану савремену светску књижевност за децу.

ПОЛЕТАРАЦ ЈЕ ВЕЛИКА АНТОЛОГИЈА ПРИЧА, песама, духа, језика и слика за децу.

ПОЛЕТАРАЦ је велика културна књига за децу свих узраста, намењена школи и распусту, обданишту и родитељима.

ПОЛЕТАРАЦ садржи много књига које су писали славни и мудри писци.

ПОЛЕТАРАЦ је велика изложба слика и цртежа, дечја сликовница, васпитач, стрип и забавник.

ПОЛЕТАРАЦ забавља и учи истовремено.

Колор, 4 боје, комбиновано латиница и ћирилица, формат 26 × 37
Тврди повез, с насловним странама Душана Петричића.

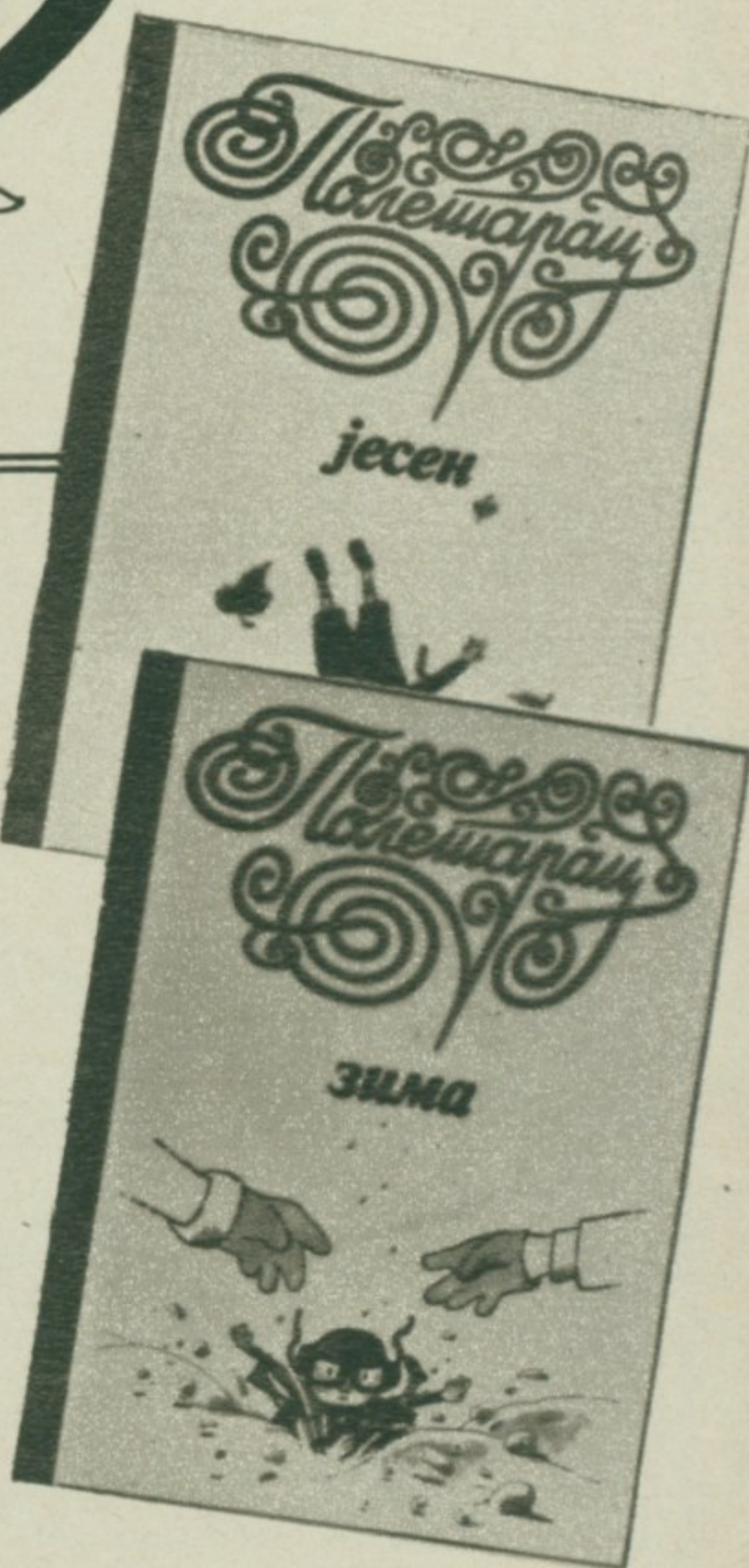
Претплатна цена 44.000.-
За готово 35.200.-

ИМЕНА ПРЕТПЛАТНИКА на

ПОЛЕТАРАЦ

по жељи претплатника, биће штампана у све 4 књиге

- Књиге излазе из штампе у октобру 1987.
- Могу се отплатити највише у 2 рате
- Претплатницима који одједном уплате цео износ претплате одобравамо ПОПУСТ 20%
- По изласку књига из штампе цена ће бити знатно већа!

ИЗДАВАЧКА РАДНА ОРГАНИЗАЦИЈА

11000 Београд, Моше Пијаде 12, Тел:

404 765

НАРУЧБЕНИЦА - ПЗ/87

Овим се неопозиво претплаћујем на:

ПОЛЕТАРАЦ (у 4 књиге), по претп. цени од 44.000.-

Уплату ћу извршити:

ОДЈЕДНОМ - По пријему „Радове“ уплатнице с ПО-

УСТАНОМ од 20%, или

РАТЕ. Упишите број рата (највише 2), по

пријему уплатнице од „Рада“

(Поручилац)

(Број поште, место и адреса стана)

(Потпис поручиоца)

(Датум)

рад

